

**SİGORTACILIKTA UYGULANAN ALTERNATİF
RİSK TRANSFER SİSTEMLERİ ÜZERİNE BİR
İNCELEME**

**2021
YÜKSEK LİSANS TEZİ
AKTÜERYA VE RİSK YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

Hasan Can KAYA

**Danışman
Doç. Dr. Hasan Alp ÖZEL**

**SİGORTACILIKTA UYGULANAN ALTERNATİF RİSK TRANSFER
SİSTEMLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Hasan Can KAYA

**T.C.
Karabük Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Aktüerya ve Risk Yönetimi Anabilim Dalında
Yüksek Lisans Tezi
Olarak Hazırlanmıştır**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hasan Alp ÖZEL**

**KARABÜK
2021**

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	4
DOĞRULUK BEYANI.....	5
TEŞEKKÜR.....	6
ÖZ	7
ABSTRACT.....	8
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ	9
ARCHIVE RECORD INFORMATION	10
KISALTMALAR.....	11
TABLolar	11
ŞEKİLLER.....	12
GRAFİKLER.....	12
ARAŞTIRMANIN KONUSU	13
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	13
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	13
GİRİŞ	14
BÖLÜM: 1	16
1.SİGORTANIN TANIMI.....	16
1.1. SİGORTANIN TEMEL İLKELERİ	17
1.2.SİGORTANIN İŞLEVLERİ	22
1.3.TÜRKİYE’DE UYGULANAN SİGORTA TÜRLERİ.....	23
1.3.1. Can (Hayat) Sigortaları.....	24
1.3.2. Mal Sigortaları.....	25
1.3.3.Sorumluluk Sigortaları	35
1.4.SİGORTACILIKTA HAZARD VE PERİL AYRIMI.....	36
1.5. SİGORTACILIK VE RİSK KAVRAMLARI	38
1.5.1. Katastrofik Risk Kavramı	41
1.5.2. Belirsizlik, Olasılık ve Risk İlişkisi.....	42
1.5.3. Sigortacılıkla İlgili Başlıca Risk Türleri.....	43
1.5.3.1. Finansal Riskler	45
1.5.3.2. Kurumsal Riskler	47
1.5.3.3. Spekülatif Riskler	48

1.5.3.4. Yalın (Gerçek) Riskler.....	48
1.6. GENEL ANLAMDA RİSK YÖNETİMİ	51
1.6.1. Sigortacılıkta Risk Yönetimi	52
1.6.1.1. Riskten Kaçınma.....	53
1.6.1.2. Riski Azaltma	54
1.6.1.3. Risk Transferi	54
1.6.1.4. Riskin Bölüşülmesi.....	55
BÖLÜM:2.....	56
2.RİSKİN DAĞITILMASI: REASÜRANS	56
2.1.REASÜRANS TÜRLERİ	56
2.1.1. Bölüşmeli Reasürans	56
2.1.1.1.Kot-Par (Quata Share)	57
2.1.1.2.Eksedan (Surplus).....	57
2.1.2. Bölüşmesiz Reasürans	57
2.1.2.1.Hasar Fazlası (Excess of Loss)	58
2.1.2.2. Toplam Hasar Fazlası (Stop-Loss)	58
2.2. REASÜRANS UYGULAMASININ FAYDALARI.....	59
2.2.1. Karşılaşılabilecek Riskler	59
2.2.2. Retrosesyon	60
2.3. KOASÜRANS	60
BÖLÜM:3.....	61
3.SİGORTACILIKTA ALTERNATİF RİSK TRANSFER SİSTEMİ (ART).....	61
3.1. SİGORTACILIKTA ART ÖNEMİ	62
3.2. SİGORTACILIKTA UYGULANAN ART YÖNTEMLERİ.....	63
3.2.1. Sermaye Menkul Kıymetleştirme İşlemi.....	63
3.2.2. Çoklu Risk Ürünleri	66
3.2.3. Sınırlı Risk.....	68
3.2.4. Şarta Bağlı Sermaye	69
3.2.5. Bağlı (Captive) Sigorta Şirketleri.....	70
3.3. SİGORTACILIKTA ART PİYASA AKTÖRLERİ	71
3.3.1. ART Piyasalarındaki Katılımcılar	72
3.3.2. ART Risk Taşıyıcıları.....	72
3.4. SİGORTACILIKTA ART KULLANILAN ALANLAR	73
3.4.1. Katastrofik Mal Sigortaları.....	73

3.4.2. Ürün Sorumluluk Sigortaları	74
3.4.3. İşveren Sorumluluk Sigortaları.....	74
3.4.4. Çevre Sorumluluk Sigortaları.....	74
3.5. TEMİNAT BİÇİMLERİ	75
3.5.1. Finansal Reasürans	75
3.5.2. Kastastrofik Tahviller (Cat Bonds)	76
3.5.3. Hava Durumu Riski Türevleri	77
BÖLÜM:4.....	79
4.DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE ART GEREKLİLİKLERİNİN İNCELENMESİ ..	79
4.1.ART YÖNTEMLERİNİN ORTAYA ÇIKIŞI VE DÜNYADA ART GEREKLİLİĞİNİN İNCELENMESİ.....	79
4.2.TÜRKİYE’DE ART YÖNTEMLERİNİN GELİŞİMİ VE ART GEREKLİLİĞİNİN İNCELENMESİ.....	84
4.3. TÜRKİYE’DE BEKLENEN MARMARA /İSTANBUL DEPREMİ İÇİN BİR DEĞERLENDİRME.....	90
SONUÇ.....	95
KAYNAKÇA.....	98
İNTERNET KAYNAKLARI	102
ÖZGEÇMİŞ.....	104

TEZ ONAY SAYFASI

Hasan Can KAYA tarafından hazırlanan “SİGORTACILIKTA UYGULANAN ALTERNATİF RİSK TRANSFER SİSTEMLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Hasan Alp ÖZEL

.....

Tez Danışmanı, Aktüerya ve Risk Yönetimi Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından **Oy Birliği** ile Aktüerya ve Risk Yönetimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 17/06/2021

Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Doç. Dr.Hasan Alp ÖZEL (KBÜ)

.....

Üye : Doç. Dr.Taner ERSÖZ (KBÜ)

.....

Üye : Doç. Dr. Burcu KILINÇ SAVRUL (ÇOMÜ)

.....

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile, Yüksek Lisans derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Hasan SOLMAZ

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntılarım intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Hasan Can KAYA

İmza :

TEŞEKKÜR

Desteklerinden dolayı, üzerimde büyük emeği geçen değerli danıŐmanım Doç. Dr. Hasan Alp ÖZEL'e, manevi desteklerinden dolayı kıymetli aileme ve niŐanlım AyŐegöl SARIOĞLU'na teŐekkürü bir borç bilirim.

ÖZ

Her geçen yıl biraz daha gelişen ve süratle değişen dünya koşulları, yeni riskleri de beraberinde taşımaktadır. Risk, hayatla beraber var olan ve kişiden toplumlara, örgütlerden ülkelere ve hatta uluslararası boyutlara kadar herkesi ilgilendiren bir kavramdır. Riski ortadan kaldırmak çoğunlukla mümkün olmadığından dolayı, kişiler ve örgütler risk henüz gerçekleşmeden önce olası zararları en düşük seviyeye indirecek tedbirleri almaktadırlar. Sigorta şirketleri, özellikle büyük ölçekli riskleri kendi üzerlerinde tutmak istemeyerek bu risklerin bazen tamamını bazense bir kısmını başka şirketlere reasürans yoluyla devretmektedirler. Günümüzde sahip olunan koşullar düşünüldüğünde, risklerin geçmişe göre artması, farklılaşması, şekil değiştirmesi, gerek ülkeler arası değişen ekonomik dengeler, gerekse sosyal-siyasi diğer durumlar gibi sebepler riskleri daha karmaşık bir yapıda karşımıza çıkarmaktadır. Reasürans işlemlerinin yanında, alternatif risk transferi kavramının doğması, bahsedilen risklerin teminat altına alınmasındaki yükü hafifletebilecek diğer bir seçenek olarak görülmektedir.

Bu çalışmada, sigortacılıkta kullanılan alternatif risk transfer yöntemlerini (ART), ürünleri ve sistemleri, daha önceleri ortaya konulmuş araştırmalar ve kaynaklar kullanılarak mevcut bilgiler derlenmiştir. Dünyada ve Türkiye'de ART piyasalarıyla ilgili ihtiyaçlar ile birlikte ülkemizin karşı karşıya olduğu Marmara deprem riskine ilişkin değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler :Sigortacılık; Risk; Alternatif Risk Transferi; Teminat

Bilim Kodu :118201

ABSTRACT

World conditions, which develop and change rapidly with each passing year, carry new risks together with it. Risk is a concept that coexists with life and concerns everyone from person to society, from organizations to countries and even to international dimensions. Since it is often not possible to eliminate the risk, individuals and organizations have taken measures to minimize potential losses before the risk is realized. Insurance companies do not want to keep large-scale risks on themselves, and sometimes transfer all of these risks and sometimes some of them to other companies by way of proportion. Considering the current conditions, reasons such as the increase of risks compared to the past, their differentiation, change of shape, volatile economic balances between countries, and other social-political situations present the risks in a more complex structure. The emergence of alternative risk transfer concept besides reinsurance transactions. It is seen as another option that can ease the burden of securing.

In this study, alternative risk transfer methods, products and systems used in insurance are compiled using previous research and resources. The necessary information and definitions regarding alternative risk transfer (ART) were included in the necessary sections of the study, and information was given on priority concepts. In addition to the needs of ART markets in the world and in Turkey, the Marmara earthquake risk that our country faces were evaluated.

Keywords :Insurance, Alternative Risk Transfer, Guarantee, Risk

Science Code:118201

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Sigortacılıkta Uygulanan Alternatif Risk Transfer Sistemleri Üzerine Bir İnceleme
Tezin Yazarı	Hasan Can KAYA
Tezin Danışmanı	Doç. Dr. Hasan Alp ÖZEL
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	2021
Tezin Alanı	Aktüerya ve Risk Yönetimi
Tezin Yeri	KBÜ/SBE
Tezin Sayfa Sayısı	102
Anahtar Kelimeler	Sigortacılık, Risk, Alternatif Risk Transferi, Teminat

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	An Investigation On Alternative Risk Transfer Systems Applied In Insurance
Author of the Thesis	Hasan Can KAYA
Advisor of the Thesis	Assoc. Prof. Dr. Hasan Alp ÖZEL
Status of the Thesis	M. Sc. Thesis
Date of the Thesis	2021
Field of the Thesis	Actuary and Risk Management
Place of the Thesis	KBU/SBE
Total Page Number	102
Keywords	Insurance, Alternative Risk Transfer, Guarantee, Risk

KISALTMALAR

- AB:** Avrupa Birliği
- ABD:** Amerika Birleşik Devletleri
- ART:** Alternatif Risk Transferi
- BES:** Bireysel Emeklilik Sistemi
- DASK:** Doğal Afet Sigortaları Kurumu
- KRY:** Kurumsal Risk Yönetimi
- LIBOR:** Londra Bankalararası Faiz Oranı
- TARSİM:** Tarım Sigortaları Havuzu
- TTK:** Türk Ticaret Kanunu
- ZDS:** Zorunlu Deprem Sigortası

TABLÖLAR

Tablo 1: Örnek Tahvil Özellikleri	66
Tablo 2: Bosphorus 1 Afet Tahvili Özellikleri	92
Tablo 3: Bosphorus Ltd. (Seri 2015-1) Afet Tahvili Özellikleri	93

ŞEKİLLER

Şekil 1: Sigorta Türleri	24
Şekil 2:Mal Sigortaları Türleri ve Alt Sigorta Çeşitleri.....	26
Şekil 3:Sigortacıların Gözünden, Sigorta Kayıplarında Hazard Türlerinin Rolü.....	38
Şekil 4:Organizasyonlar ve Bireyler Bakımından Risk Türleri.....	45
Şekil 5:Temel Menkul Kıymetleştirme İşlemi.....	64
Şekil 6:Menkul Kıymetleştirme Metodu Örneği	65
Şekil 7:Bosphorus 1 Afet Tahvili Şeması.....	91

GRAFİKLER

Grafik 1: 1970-2019 Yılları Arası Sigortalanmış Katastrofik Kayıplar	79
Grafik 2: 1970-2019 Yılları Arası Sigortalanmış ve Sigortalanmamış Kayıplar	80
Grafik 3:1970-2019 Yılları Arası Katastrofik Olay Sayısı.....	81
Grafik 4:1970-2019 Yılları Arası Afet Kaynaklı Ölü Sayısı	82
Grafik 5:2010-2020 Yılları Arası Felaket Tahvili İhraç Sayıları	83
Grafik 6: 2013-2020 Arası Türk Sigortacılık Sektörünün Aktif Büyüklüğü.....	85
Grafik 7: 2013-2020 Arası Türkiye Sigortacılık Sektöründe Belli Başlı Aktif Kalemlerin Dağılımı	86
Grafik 8: 2013-2020 Arası Türkiye Sigotacılık Sektörü Teknik Karı	87
Grafik 9:1999-2020 Arası Türkiye'de Gerçekleşen Afetler ve Kayıplar	89
Grafik 10:2011-2020 Yılları Arası Yangın ve Doğal Afetler Sigortaları Prim/Ödenen Hasar Karşılaştırması.....	90
.....	90

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Bu incelemede sigortacılıkta kullanılan risk transfer sistemlerine dair mevcut durum incelenmiştir. Sigortacılık, reasürans, risk ve risk transferlerine ilişkin tanım ve bilgiler yer almıştır. ART yöntemlerine ilişkin dünyada ve ülkemizde olan gereksinim, kullanım ve beklenmekte olan Marmara depremi için ART ürünü olan Afet Tahvilleri ihracı açısından değerlendirilmesi yapılmıştır.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu tezin amacı, sigortacılıkta kullanılan alternatif risk transfer yöntemlerini, ürünleri ve sistemlerini, geçmişten günümüze ortaya konulmuş araştırmalar ve kaynaklar kullanılarak mevcut bilgilerin derlenmesi ve varsa, bu konuya ilişkin eksiklerin saptanmasıdır. Tez konusu olan, alternatif risk transfer sistemlerine ilişkin güncel bir metin olmaması konunun gerekliliğini vurgulamaktadır. Literatürdeki kaynaklara bakıldığı zaman bu konuya dair yapılan yenilikler veya değişimlerden söz etmemiz tarihleri baz alındığında tam anlamıyla doğru olmayacaktır. Bu sebeple sigortacılık ve özellikle de reasürans şirketleri açısından alternatif risk transferi önem arz etmektedir. Çalışmada, genel bilgiler yeniden düzenlenerek değişmiş/değişmesi gereken unsurlar hakkında bir yoruma ulaşılması ve ortaya güncel bir derlemenin çıkması açısından önem arz etmektedir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışma bir inceleme ve değerlendirme niteliğinde olması sebebiyle konuyla ilgili verilerin incelenmesi ve yorumlanması şekilde yapılmıştır.

GİRİŞ

İklimden kaynaklı değişimler veya doğal felaketler gibi büyük çapta hasara sebep olabilecek risklerin sigortalanabilirliğini sağlamak için reasürans dışında bir uygulamaya ihtiyaç duyulması, Alternatif risk transferi (ART) kavramının doğmasına zemin hazırlamıştır. Reasürans, riskin tümünü ya da bir kısmının devrini mümkün kılmasına karşın kapasite bakımından kısıtlı bir yapıdadır. ART, sigorta şirketlerine geleneksel risk transferi uygulamalarına göre daha fazla kapasite imkanı sunmakta ve böylece katastrofik riskler daha sağlam bir güvence altına alınabilmektedir. ART metotları diğer bir deyişle reasürans sisteminin yükünü hafifleten ve gelecek vaat eden bir risk yönetimi tekniğidir. Dolayısıyla, ART piyasaları sigorta sektörü için büyük bir öneme sahiptir demek yanlış olmayacaktır. Hali hazırda ülkemizde de kullanımına yönelik çalışmalar söz konusu olan bu yeni risk transfer tekniği hakkında ne kadar bilgi sahibi olunursa o denli gelişim göstereceği ve kullanımının yaygınlaşacağı öngörülmektedir. Bu anlamda ART hakkında mevcut bilgilerin değerlendirilmesi ve geçmişten günümüze gelişiminin incelenmesi için bu çalışmada ele alınmıştır.

Bilindiği üzere ART sistemleri sigortacılık sektörüne paralel işleyen bir yapıda ve sigortacılığın tamamlayıcı bir unsuru olarak görülmektedir. Bu sebeple çalışmanın birinci bölümünde öncelikli olarak sigortacılık ve sigortacılıkta risk kavramları üzerinde gerekli temel tanımlamalar ve sigortacılık sistemi ile sunulan sigorta ürünleri üzerinde durulmuştur. Sigorta şirketleri çoğu zaman, konservasyon miktarlarını aşan sorumlulukları, hasar tutarları yüksek veya henüz uzmanlaşmadıkları riskleri teminat altına alabilmek için başvurdukları risk transfer yöntemi reasürans işlemleri olmaktadır. bu bağlamda çalışmanın ikinci bölümünde, sigortacının kendini sigortalatma yöntemi olan reasürans kavramından ve reasürans ile ilişkili olarak, işlevleri, türleri gibi reasüransın anlaşılmasında faydalı olması açısından tanımlamalara yer verilmiştir.

Geleneksel reasüransın, risk transferi konusunda yeterli gelmediği ve alternatif bir takım finansal çözümler arandığı noktada karşılaşılan ART yöntemlerine ise üçüncü bölümde değinilmiştir. Genel itibariyle uluslararası piyasalarda işlem gören finansal

ürünlerin kullanılarak, sigorta/reasürans şirketlerinin kapasitelerinin artırılması, risk kabul oranlarının yükselmesi, karlılıkların artırılması, sigorta ile ilişkili ürünlerin kullanılabilirliği gibi finansal piyasalar ve sigorta sektörünün arasındaki duvarların aşılması amaçlanmaktadır. Pek çok açıdan önemli olan ART piyasalarına ilişkin, öncelikle ART sistemlerinin ne olduğu, neden kullanıldığı gibi sorulara cevap vermek amacıyla temel tanımlar yapılmıştır. Sonrasında piyasa aktörleri, ürünler, ART yöntemleri gibi sisteme yönelik olarak teminat biçimleri, kullanım alanları gibi gerekli görülen alanlar açıklanmaya çalışılmıştır.

Bilinen o ki, özellikle Amerika ve Asya kıtalarında meydana gelen doğal afetler, yıkım gücü dolayısıyla hasar tutarlarının oldukça yüksek olduğu bölgeler olarak bilinmektedir. Özellikle afet risklerinin gerçekleşmesine bağlı olarak sigorta ve reasürans maliyetlerinin, hasar ödemelerinin yüksek olması ve bunun gibi nedenlerle sektördeki finansal yapıyı derinden etkilemesi, ART yöntemlerinin önemini günden güne artırmaktadır. Dördüncü ve son bölümde, öncelikle dünyada belirli bir yıl aralığında yaşanan afet olayları ve bu olaylardan kaynaklı genel kayıplar, meydana gelen hasarlar, ilişkili veriler ve grafikler ışığında ART yöntemlerinin gerekliliğinden bahsedilmiştir. Ardından ülkemizde ART yöntemlerinin gerekliliği, kullanımını, gerçekleşen büyük hasarlı doğal afetler ve kayıpları gibi konular değerlendirilmiştir.

Türkiye açısından bakıldığında, özellikle son zamanlarda beklenen büyük Marmara Depremi'nde oluşacak hasar ve kayıpların en aza indirilmesi hususunda ART yöntemlerine başvurulması üzerine bir değerlendirme ortaya konulmuştur.

BÖLÜM: 1

1.SİGORTANIN TANIMI

Sigorta, belirli bir risk kapsamında aynı risklerle karşı karşıya olan kişi veya toplulukların, belirli bir prim bedeli ve sözleşme karşılığında riskin gerçekleşmesi sonucu meydana gelecek zararlarının giderilmesi için oluşturulan bir fonlama sistemidir. Hayatın getirdiği ve herkesin hayatlarının bir döneminde karşılaşabileceği riskler mevcuttur. Çoğunlukla insanlar güvende hissetme ihtiyaçlarından kaynaklı olarak, tehlike olarak adlandırdıkları bu rizikolara karşı tedbir almak isterler. Bilindiği üzere, risklerin tamamı ile ortadan kaldırılmasına olanak yoktur. Sigorta sisteminde, bu risklerin etkisini azaltmak ve zararı en aza indirmek, riskin gerçekleşmesi halinde ise meydana gelen zararın tazmin edilmesi amaçlanır (Tüfekçi,2006, s. 6).

İnsanlık yeryüzünde var olduğundan bu yana, özellikle içinde bulunulan coğrafyanın getirdiği doğal afetler gibi tesadüfi gerçekleşen ve büyük sonuçlar doğuran risklerle iç içe durumdadır. Günümüz dünyasında, teknolojide yaşanan gelişimler, artan nüfus, değişen ve sürekli gelişen yaşam koşulları sebebiyle bu risklerin artarak çeşitlendiği söylenebilir. Bu bağlamda, insanlar için temel bir ihtiyaç olan güvenlik gereksinimi, sigortanın ortaya çıkmasında ve giderek gelişmesinde etkilidir. Bakıldığı zaman, kökeni Latince olan sigorta, “emniyet ve güven” anlamına gelir (Kuşçu ve Revanoğlu,2011, s. 138).

Ayrıca sigorta, sistemdeki bireylerin taşıdıkları risklerin vuku bulması halinde karşılaşılabilecek parayla ölçülebilen hasarların, ödenecek primler vasıtasıyla daha cüzi miktarlarda sisteme dahil olanlar arasında paylaştırıldığı bir risk transfer yöntemi olarak da tanımlanabilir. Temel işlev bakımından bu sistem, organizasyon içinde yer alan bireyler için ekonomik anlamda yüklenemeyecekleri maddi hasarların, organizasyona dahil olanlar arasında riskin paylaşılması şeklindedir. Bu sistemde sigortacı, sigortalının ödediği primler karşılığında riskini üstüne alır ve gerçekleşmesi durumunda zararı karşılamayı taahhüt eder (Türkiye Sigorta Birliği, www.tsb.org.tr, 2021).

Her birey çoğu zaman farkında olmasa bile hayatta pek çok riskle karşı karşıya kalmaktadır. Gündelik hayatın bir parçası olarak özellikle iş/çalışma hayatında ortaya çıkan pek çok riskle baş etmek için çeşitli önlemler alınmaktadır. Bireylerin risk tercihleri kişiseldir ve her bireyin risk kabul seviyesi değişkenlik göstermektedir. Örneğin, işlek bir anayolda yaya geçidi, üst geçit veya herhangi bir önlem olmadığı varsayılın. Bu anayolda akan trafik yaya için tehlike arz etmektedir. Karşıdan karşıya geçmek isteyen bir kişi bu tehlikenin farkındadır ancak karşıya geçmekte karar kıldığı takdirde bu tehlikeden doğacak riski üstlenmiş olur. Başka bir kişi ise bulunduğu yerden uzakta olan üst geçide kadar yürüyüp bu riski almadan karşıya geçmeyi tercih edebilir. Özet olarak alınan her risk ve sonucu kişiden kişiye göre farklı etkiler bırakacağı için risk kabul tercihi ve bu riskler için aldıkları önlemler de farklılık göstermektedir.

1.1. SİGORTANIN TEMEL İLKELERİ

Bir risk transfer sistemi olan sigorta, temeli karşılıklı güven ilişkisine dayanan ve tarafların çıkarlarının korunmasını gerektiren bir uygulamadır. Sigorta sistemi kullanılarak yapılabilecek olan bir takım usulsüzlükler, sebepsiz zenginleşme ve yapılan işlem ve uygulamaların kişilerin inisiyatiflerine bırakılması gibi sistemin işleyişine zarar verebilecek güvensizliklerin ortaya çıkmasını engellemeye yönelik olarak belirlenmiş yasal temellere dayalı ilkeler mevcuttur. Bu ilkeler sigortanın temel prensipleri olarak bilinir ve sigorta sisteminin gelişmesi açısından önem arz eder. Aksi halde uzun vadede sigortanın gelişimi zedelenebilir, devamlılığı sağlanamaz ve toplumca kabul görmeyerek sistemin bütününe zarar verebilir. Bu bağlamda sigortacılık faaliyetlerinde tarafların (sigortacı, sigortalı, sigorta ettiren), temel sigorta ilkelerine kati suretle uyması gerekir. Sigortacılık kapsamında genel kabul gören ve Türkiye’de de uygulamada ön planda olan, sigortalanabilir menfaat, azami iyi niyet, azami teminat, halefiyet, hasara katılım ve yakın neden prensipleri olmak üzere 6 genel prensipten bahsetmek mümkündür (Uralcan, 2011, s. 37,38).

a) Sigortalanabilir Menfaat Prensibi

Sigortalanabilir menfaat ilkesine göre sigortaya konu olacak riskin güvence altına alınabilmesi için, sigortalının üzerinde hak sahibi olduğu, hasara uğraması ya da kaybı neticesinde ekonomik bir eksilme yaşayacağı, parayla ölçülebilir ve değerlendirilebilmesi mümkün olan bir menfaati söz konusu olmalıdır. Bu ilke esasen, kişilerin sigorta yaptırabilmeleri için gerekli yasal hakkın varlığı konusunu içermektedir. Bu hakkı elde edebilmek için en temel şart sigorta sözleşmesinde yer alacak konunun sigortalının mal/mallar veya hayatı üzerinde yasal, gayriahlaki olmayan, rakamsal olarak ifade edilebilen bir varlıktan söz edilebilmesi gerekmektedir ki bilindiği üzere sigorta sözleşmeleri, sigorta konusu olarak sigortalıya ait menfaatin korunması üzerine kurulmaktadır. Sigorta tarafından ödenmesi akdedilmiş tazminatlar sigortalının finansal kayıplarına istinaden ödenmektedir. Sigortalının meşru bir menfaati olmaksızın düzenlenmiş ve primleri ödenmiş olan bir sigorta poliçesi söz konusu olması halinde bile sigortalının herhangi bir ekonomik kayba uğramadığı durumlar sözleşmeye aykırıdır ve tazminat hakkı doğmamaktadır. Bu bağlamda, sigortacıların sigorta akdi yaparken söz konusu menfaat üzerinde gerekli yasal tespitlerin yapılması büyük bir gerekliliktir (Çilesiz, 2010, s. 14).

b) Azami İyi Niyet Prensibi

Sigorta sektörü, haksız kazanç ya da menfaat elde edilmesi yönünden suistimale açık bir sektördür. Sigortalı açısından bakıldığında da kişinin eksik beyanları sonucunda sigorta sözleşmesi gereği sigorta konusu mal/mallar üzerinde tam bir tazminat hakkı doğabilmesi ve zararının tazmin edilebilmesi için doğru, gerçek ve eksiksiz bilgilendirme yapması gerekmektedir. Azami iyi niyet prensibi adından da anlaşılacağı üzere tarafların sigorta sözleşmesi yapılırken, sigorta ettiren için, sigorta konusu hakkında tam bir bilgi beyan etmesi, sigortacı açısından ise sigortanın kapsamı, şartları gibi sözleşmeye dair doğru ve tam bilgi vermesi zorunluluğunu içeren bir prensiptir (Yaman, 2001, s. 21).

Daha önceki dönemlerde sektöre ilişkin gereken önem verilmemesi, kişilerin kötüye kullanması gibi çeşitli sebeplerden ötürü bu meslek grubuna karşı kötü bir intiba verildiği görülmektedir. Bu sebeple sektörün güvenilirliğini zedelememek için bu meslek çalışanlarının iyi niyet prensibine uyması önem arz etmektedir (www.cag.edu.tr/, Erişim Tarihi:17.06.2021).

c) Azami Teminat Prensibi

Sigorta sözleşmeleri, doğası gereği sigortalıların uğrayacakları zarar nedeniyle oluşacak mali kayıpların sigorta şirketince tazmin edilmesi üzerine oluşturulmaktadır. Bu tazminatlar, hasarın gerçekleşmesi sonucunda oluşan fiziki kayıplarla tespit edilip belirlenerek sigortalıya ödenmektedir. Tazminat bedelleri sigortanın türüne göre değişiklikler arz etmektedir. Şöyle ki, hayat sigortalarında, insan canına herhangi bir değer biçilememesi sebebiyle ödenecek tazminat sigortalının tercihiyle belirleyeceği bir meblağdır ve belirli bir limiti yoktur. Sorumluluk sigortalarında, genellikle taraflar arasında kararlaştırılmış bir limit belirlenmektedir ancak bazı sorumluluk sigortaları devlet otoritesi tarafından yasal bir zorunluluk teşkil ettiğinden dolayı bu teminatlar devletin limitlendireceği bir azami teminat olarak belirlenir. Mal sigortalarında ise azami teminat, malın gerçek bedeli, satış ve piyasa değeri, sigorta değeri gibi ölçülebilir kıstaslara yer verilerek belirlenmektedir. Sigortalı, sigorta ettirdiği menfaati üzerinde meydana gelebilecek kısmi veya tam hasar sonucunda maruz kalacağı ekonomik yükün tazmin edilmesi için sigorta yaptırmaktadır. Sigorta ise, bu hasarların giderilmesini taahhüt eden bir sözleşmedir ancak bilinen o ki, sigorta tazminatları sınırsız bir ödemeyi ifade etmemektedir. Bu bağlamda azami teminat prensibi, sigortalının menfaati üzerinde oluşacak tam kaybın giderilmesinde ödenecek en yüksek tazminatın değeri anlamına gelmektedir. Poliçede olması zorunlu olan maddelerden biri de azami teminat değeridir ve sorumluluk sigortalarında tazminatı değerini aşan ek masrafların ödenmesi gibi istisnalar olsa da esasen ödenecek en üst tazminat orada yazan rakamsal ifadeyi aşmamaktadır. Bu değerler çoğunlukla sözleşme oluşturulurken sigorta ettirenin beyan ettiği şekillerde belirlenmektedir ki bu noktada tarafların beyanlarının ne denli önemli olduğu ortaya çıkmaktadır (Uralcan, 2011, s. 39).

Burada değinilmesi gereken diğer bir husus da şudur, hasarın tazmini taraflar arasında sözleşmede ne şekilde belirlendiyse o şekilde tecelli eder. Öyle ki, nakit ödeme yapma haricinde sözleşmede tarafların anlaşması üzerine hasarın giderilmesi, sigorta şirketi tarafından tamirinin üstlenilmesi yahut malın yenisinin yerine konması şeklinde yapılabilmektedir (Yaman, 2001, s. 22).

d) Halefiyet (Hakların Devri) Prensibi

Hukuksal dilde ifade edilen halefiyet, bir kişinin diğer bir kişi üzerinde sahip olduğu hakların devredilme yoluyla üçüncü bir kişinin bu hakları kullanmasına izin veren bir kavramdır. Sigortacılıkta önemli bir rol olan halefiyet prensibi, sigortalı bireyin dikkatsizlik, kasti olarak zarar verme yahut kazaya sebebiyet verme gibi sözleşmede tazminat kapsamına girmeyen fiillerde bulunulmaksızın, sigortalının üçüncü bir kişi tarafından uğradığı hasarlarda sigortacının tazminatı ödemesi ve bu üçüncü kişiden sigortalıya dair bütün yasal alacakların hakkını devralmasıdır. Halefiyet prensibine göre sigortacının üçüncü kişilerden tazmin edeceği meblağın, sigortalıya ödenen hasar tazminatından daha yüksek bir meblağ olması mümkün değildir ve eğer hasarı karşı taraf ödemişse sigortalı yapılan lütuf ödemelerini bu bağlamda talep edemez. Buradaki önemli nokta, halefiyet prensibinin sigortalının hem sigorta şirketinden gelecek tazminatı hem de üçüncü kişiden hasarını tazmin etmesi gibi gayriahlaki bir durumun önüne geçilmesini mümkün kılmaktadır. Ayrıca sigortalının uğradığı hasarı, üçüncü kişiden tazmin ediş sürecindeki hukuksal takibi yapması, sigorta şirketiyle kıyaslandığında daha zor olabilmektedir. Şüphesiz ki halefiyet söz konusu olduğu zaman profesyonelliği gereği, tüm bu yasal takip sigorta şirketi açısından daha kolay bir süreç olacak ve üçüncü kişilerce meydana gelen hasarın tazmini için gerekli yasal yükümlülüklerin ve yaptırımların uygulanması sağlanacaktır. Bu bağlamda sigortalının haklarını devretmesinin, ekonomik değeri telafi etmesi gibi bir durum söz konusu olacak ve gerekli tazminatın alınmasıyla sigorta maliyetlerinde artmalar yaşanmayacağı için ödenecek sigorta primlerinde herhangi bir yükselme de olmayacaktır (Erdoğan, 2013, s.24).

e) Hasara Katılım Prensibi

Sigortanın temel amacı, bireylerin sigortaya konu olan değerlerinin bir hasar karşısında uğrayacağı zarar ve buna bağlı olarak yaşayacakları ekonomik eksilmelerin giderilmesi ve hasardan önceki ekonomik durumuna getirilmesini sağlamaktır. Ancak bireyler sigorta ettirmek istedikleri değerleri, birden fazla sigorta şirketine sigorta ettirebilmektedirler. Bu durum, kişinin sigorta ettirdiği bir değer üzerinden birden fazla şirketten aynı anda tazminat alarak sigorta değerinin çok daha üstünde bedelleri tazmin edebilmesi gibi haksız kazanç doğuracak sonuçlara sebep olabilmektedir. Bu gibi durumların önüne geçilebilmesi için hasara katılım prensibi uygulanmaktadır. Hasara katılım prensibine göre, sigorta ettirilen menfaatin aynı anda iki veya daha fazla sigorta şirketi tarafından aynı zaman zarfında, konuları ve şartları bakımından aynı teminatlar altına alınmışsa, her sigorta şirketi ödenecek tazminata bölüşülen pay kadar katılmaktadır. Ayrıca poliçelerde bu prensibin uygulanmasına mani olabilecek herhangi bir koşul yer almaması gerekmektedir. Burada değinilmesi gereken bir konu ise şudur: hasara katılım prensibinin uygulanamadığı bazı istisnalar mevcuttur. Bahsedilen istisnalar değer biçilmesi mümkün olmayan ve konusu insan hayatı olan can ve ferdi kaza sigortalarıdır. Bu sigortaların içerdiği menfaat insan hayatı olduğu için sigorta bedeli kişilerin kendi belirleyeceği tutarlar üzerinden değerlendirilmektedir ve dolayısıyla birden fazla sigorta şirketi tarafından sigorta ettirilebilmektedir ve hasara katılım ilkesi bu gibi durumlarda geçersiz sayılmaktadır (Çilesiz, 2010, s. 19,20).

f) Hasara Yakın Neden Prensibi

Sigorta sözleşmelerinin usulleri gereğince, konusuna göre sigorta kapsamında teminat altına alınacak risklerin, poliçe üzerinde açıkça ifade edilmesi zorunludur. Bir hasar meydana geldiğinde, hasarın gerçekleşmesine sebep veren riziko hasarın yakın sebebi olarak adlandırılmaktadır. Bu rizikonun, sözleşme kapsamında teminat altına alınmış riskler sebebiyle olması, tazminat ödemesi yapılabilmesi için gereklidir. Aksi halde, sözleşmede belirtilerek teminata alınmayan risklerin verdiği hasarlar için sigorta şirketleri sigortalılara tazminat ödememektedir (Yaman, 2001, s. 22).

Bilindiği üzere, bir hasar birden çok riske bağlı olarak ortaya çıkabilmektedir. Bu gibi durumlarda gerçekleşen hasarın meydana gelmesindeki en etkili ve belirleyici risk, hasara yakın sebep olarak tanımlanır. Hasarın yakın nedeni aynı anda birden fazla hakim sebeple gerçekleşebileceği gibi böyle bir durumun yaşanması hasara yakın olan neden tespitinin yapılmasını zorlaştıran bir durum olarak görölmektedir (Çilesiz, 2010, s. 20,21).

1.2.SİGORTANIN İŞLEVLERİ

Bilinen o ki, sigortacılık sektörünün ekonomide yarattığı en önemli işlev, ekonomide fon kaynağı oluşturarak, tasarrufların artmasını sağlamak ve dolayısıyla ekonomideki sermaye birikimini desteklemektir. Ekonomide sermaye birikiminin desteklenmesi yatırımları artırır, istihdam yaratılmasına olanak sağlar ve ekonomik büyümeye itici bir etki bırakır (Uralcan, 2012, s. 127).

Sigortacılık yurtiçi ticareti ve uluslararası ticareti arttırıcı bir rol üstlenir. Ekonomiler arası ticareti kolaylaştıran sigortacılık faaliyetleri, ticaret konusu malların güvence altına alınması bakımından gerek yurtiçi gerekse yurtdışı ticarete güven duygusu yaratarak ticareti teşvik eder ve ekonomik faaliyetler daha sık ve kolay hale gelir (Yayla, 2019, s. 116).

Sigorta, risklerin gerçekleşmesi durumunda meydana gelebilecek üretim faaliyetlerindeki aksamalar, işsizlik, istihdam problemleri gibi kişisel veya toplumsal kayıplar nedeniyle oluşabilecek maddi her türlü sıkıntı neticesinde yaşanacak ekonomik çöküntünün ve diğer zararların meydana getireceği hasarı en aza indirir. Bireylerin tek başına üstlenemeyeceği bir takım bedellerin, birden fazla kişi arasında dağıtılarak olası kayıpların sonuçlarını önlemesi veya olabildiği kadar aza indirilebilmesi, sosyo-ekonomik problemlerle başa çıkılması bakımından önemlidir (Tüfekçi, 2006, s. 9).

Bunların yanı sıra sigorta sayesinde bireyler, gerek günlük yaşamda gerekse iş hayatlarında meydana gelebilecek risklere karşı kendilerini daha güvende hissederler. Bireysel anlamda başa çıkamayacakları riskler için, aynı riski taşıyan diğer birey ve topluluklarla bir araya gelerek riskin meydana gelmesi halinde karşılaşılabilecek maliyetlerin paylaşılmasını sağlayan ve hasarın giderilmesini hızlandıran bir organizasyon işlevinde bulunur. Genel anlamda bireylere yaşamlarında güvence içinde olduklarını hissettirerek toplumda güven ortamının oluşmasını sağlar (Yayla, 2019, s. 115).

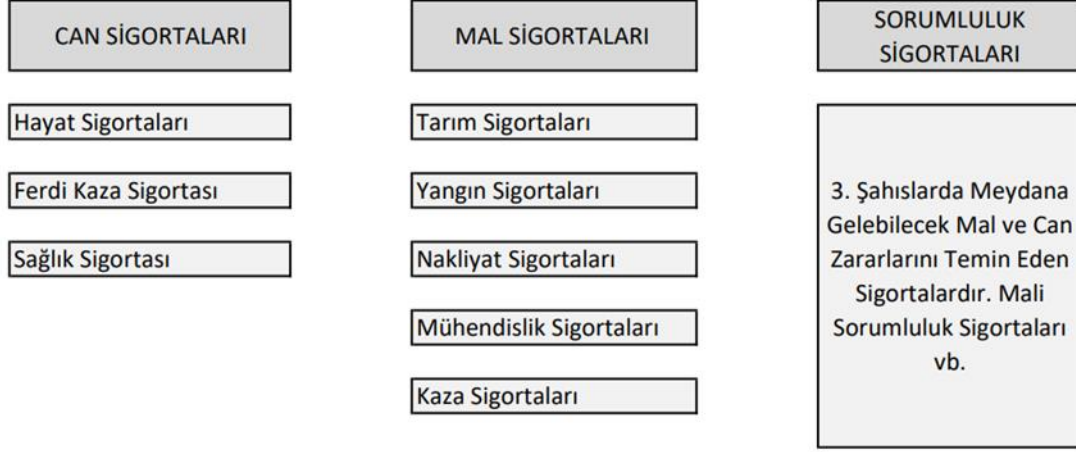
Sigortacılık sektörü diğer bir işlev olarak, sigortalı ya da sigorta ettirenin kredibilitelerini artırır. Ekonomide yer almak isteyen girişimcilerin kararlarını etkileyerek cesaretlerini arttırmak, sermaye maliyetlerini düşürmek, girişimcilerin atıl durumdaki güvence sermayesini en aza indirmek dolayısıyla yatırımları arttırmak, girişimci maliyetlerinin düşük olması sebebiyle fiyatların da düşmesine olanak sağlamak gibi rolleri üstlenir (Uralcan, 2012, s. 128). Ayrıca sigortacılık sektörünün ekonomide istihdam yaratma, vergi kaynağı olma, kayıt dışı ekonomik faaliyetleri önleme gibi işlevleri de bulunur (Yayla, 2019, s. 116,117).

1.3.TÜRKİYE’DE UYGULANAN SİGORTA TÜRLERİ

Sigorta türleri kendi içinde, zorunlu ve ihtiyari, hayat ve hayat dışı oluşu gibi özellikleri bakımından sınıflandırılmak üzere pek çok farklı şekilde incelenebilir durumdadır ancak en genel anlamda, sosyal sigortalar ve özel sigortalar olmak üzere ikiye ayırmak daha kolay olacaktır. Sosyal sigorta olarak belirtilen kavram, ülke otoritelerinin kar amacı gütmeyen devlet kurumları aracılığıyla halkının temel risklere karşı korunmasını sağlamak üzere zorunlu tuttukları sigorta türüdür. Özel sigortalar ise sigorta kuruluşlarınca belirlenen ve ihtiyari risklere karşı maddi güvence sağlayan sistemdir (Kırkbeşoğlu, 2015, s. 53).

Özel sigortaları bu bağlamda hayat(can) sigortaları, sorumluluk sigortaları ve hayat dışı (mal) sigortaları olarak üç gruba ayırmak yanlış olmayacaktır. Bahsedilen

grupların alt sigorta dalları aşağıdaki şekil 1'deki gibi gösterilebilmektedir (Kırkbeşoğlu, (2015), s.55):

Şekil 1: Sigorta Türleri

1.3.1. Can (Hayat) Sigortaları

Can (hayat) sigortalarında, sigorta konusu sigortalının kendisidir. Genel anlamda bireyin hayatı ve hayatıyla ilgili diğer konular teminat altına alınmaktadır. Genel olarak, hayat sigortaları, bireysel emeklilik (BES) ve ferdi kaza sigortaları olmak üzere üç çeşidi mevcuttur. Sağlık sigortaları ise bazı görüşlere göre hayat sigortaları kapsamında değerlendirilmektedir. Konusu insan hayatı olan sağlık sigortasına bedel biçilmemesi yönünden hayat sigortalarıyla aynıdır. Bu tür sigortalarda, sigortalının bilgisi ve kabulü dâhilinde sınırlandırılmaktadır (Ünlünen, 2018 s. 5).

Sigortalının ölmesi, geçici veya sürekli malul olması, hastalık yahut yaralanma gibi risklerin gerçekleşmesi durumlarında, sigortalının ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin uğrayacakları maddi kayıpların karşılanması teminatlarını içeren hayat sigortaları, menfaat ve meblağ sigortaları kapsamında yer almaktadır. Kaza, işsizlik, ölüm, hastalık ve malullük rizikoları, hayat sigortaları kapsamında güvence altına alınabilmektedir. Kişinin çalışma hayatında edindiği birikimleri uzun süreli bir yatırım olarak değerlendirip emeklilik döneminden sonra hayatının geri kalanında gelir elde

etmesini destekleyen bir sistemdir. Sigortalı bireyin ölmesi durumunda, sigortalının geride bıraktığı ailesi için maddi bir gelir imkanı sunmaktadır. Hayat sigortaları bir bağlamda kişilerin küçük meblağlar karşılığı tasarruf ederek gelecekle için uzun vadeli yatırımlar yapmasına olanak sağlaması yönünden hayat dışı sigortalardan ayrılmaktadır. Hayat dışı sigortalarda riskin gerçekleşmesi durumunda oluşacak maddi zararların giderilmesi temin edilirken, hayat sigortalarında uzun vadeli bir birikim ile hayat güvencesi verebilen bir sistem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda sosyal anlamda kişileri yatırıma yönlendirirken ekonomik olarak da tasarrufların artmasına ve dolayısıyla bir fon oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Tasarruf fonları, ülkelerin kalkınmasında ve gelişmiş ülkeler için ekonomik büyümeyi tetikleyici bir rol oynamaktadır ve bu anlamda önem arz etmektedir. Hayat sigortalarının devlet için diğer bir önemi ise sosyal sigortalar için yapılan harcamaların yükünü hafifleten tamamlayıcı bir sigorta türü olarak görülmektedir (Paçacı, 2017, s. 319,320).

Hayat sigortasının temeli yaşam ve ölüm olasılıklarının gerçekleşmesine bağlıdır. Hayat dışı sigortalarda teminat altına alınan risklerin gerçekleşeceği mutlak olmamakla birlikte kısa sürelidir. Ancak hayat sigortası kapsamında konu olan risk mutlaka gerçekleşecektir ve uzun bir aralığı konu edinir. Bu uzun zaman zarfında risk giderek artar ve belirtilen tarih sonunda kişi hala hayattaysa kendisine, ölmüşse sigortalının belirlediği kişiye ödeme yapılmaktadır. Hayat dışı sigortalarda sigorta tazminatı, sigorta konusu malın değeri kadar olmakla birlikte hayat sigortalarında söz konusu insan canı olması sebebiyle değer biçilemeyip sigorta bedeli sigorta değerine eş sayılmaktadır. Ayrıca hayat sigortalarını mal sigortalarından ayıran bir özellik de şudur ki, kişiler kendi canlarını aynı anda birden fazla şirkete farklı teminatlar altında farklı poliçelerle hayat sigortası yaptırabilmektedir (Çankaya, 2008, s. 6,7).

1.3.2. Mal Sigortaları

Bilindiği üzere sigorta kavramı, deniz tüccarlarının ticaret mallarının karşı karşıya olduğu risklere karşı bir koruma ihtiyacı hissetmelerinden doğmuştur. Hayat dışı sigortalar, hayat sigortalarından daha eski bir geçmişe sahiptir. İlk olarak nakliyat, ardından yangın sigortaları ortaya çıkmış ve zaman içerisinde bunları diğer sigortalar

takip etmiştir. Mal sigortaları kişilerin veya grupların mallarını konu edinen ve teminat altına alan zarar sigortalarıdır (Eygi, 2006, s. 12,13).

Mal sigortaları türleri genel olarak aşağıdaki tablodaki gibi listelenebilir. Buna göre mal sigortaları; nakliyat, tarım, mühendislik, yangın ve motorlu araç sigortaları olmak üzere beş gruba ayrılmaktadır. Şekil 2 'de bu gruplandırmalara yer verilmektedir (Ezerdi,2015, s.514,541; Akpınar, vd, 2015, s.544,665):

NAKLİYAT SİGORTALARI	MÜHENDİSLİK SİGORTALARI	YANGIN SİGORTALARI	MOTORLU ARAÇ SİGORTALARI	TARIM SİGORTALARI
<ul style="list-style-type: none">• Emtea Nakliyatı Sigortaları• Kıymet Nakliyat Sigortaları• Nakliyat Sorumluluk Sigortaları• Tekne ve Kulüp Sigortaları	<ul style="list-style-type: none">• İnşaat Sigortası (Bütün Riskler)• Elektronik Alet Sigortası• Montaj Sigortası (Bütün Riskler)• Makine Kırılması Sigortası	<ul style="list-style-type: none">• Konut Sigortası• Zorunlu Deprem Sigortası (DASK)	<ul style="list-style-type: none">• Kasko Sigortası• Trafik Sigortası• Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası• Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası	<ul style="list-style-type: none">• Hayvan Hayat Sigortaları• Dolu Sigortaları• Sera Sigortaları• Su Ürünleri Hayat Sigortaları• Arıcılık Sigortaları• Bitkisel Ürün Sigortaları

Şekil 2:Mal Sigortaları Türleri ve Alt Sigorta Çeşitleri

a) Nakliyat Sigortaları

Geçmişten günümüze, özellikle ticaretle uğraşan kişiler için, ticarete konu olan mallarının güvenliği konusu sorun olmuştur. Nakliyat sigortalarının doğduğu Akdeniz coğrafyasında, deniz ticaretinde nakliyat aşamasındaki malların, geminin batması, fırtınalar ve korsanlar tarafından alıkonma gibi pek çok riskle karşı karşıya olması sebebiyle sigorta uygulamalarına ihtiyaç duyulduğu bilinir. Emtia sigortaları, nakliyat sigortalarının alt dalı olmakla birlikte, kara, deniz, hava ve demiryolu vasıtasıyla taşınan emtianın, bir yerden bir yere taşıma esnasında, öngörülen risklerin gerçekleşmesi durumunda uğrayacağı zarar ve ziya için teminat altına alınabildiği bir sigorta türüdür. Sigortalının tercihine göre risklere, geniş veya dar kapsamlı olacak şekilde teminat verilebilir ve fiyatlandırma da bu özellikler göz önünde bulundurularak, emtianın çeşidine ve sevkiyat seferine göre belirlenebilmektedir. Bunun yanı sıra nakliyat sigortalarıyla kıymetli maden, para veya kıymetli kağıt benzeri kıymetli eşyalar, kıymet

nakliyat sigortası kapsamında sigorta edilebilir. Bunun için sigortaya konu olan kıymetli eşyanın sevkiyat yapacak kişiye zimmetlenmesinden itibaren sevkiyat sonunda teslim alacak kişiye ulaştırılana kadar gasp, hırsızlık ve benzeri riskler de dahil olmak üzere, teminat altına alınabilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, Ulaştırma Hizmetleri,2011, s. 14,25).

Günümüzde nakliyat sigortalarının alt sigorta çeşitlerinde, sevkiyatı yapanın mutlak bir sorumluluğu olduğu teminat kapsamındaki her riske karşı yapılan sigortalar da vardır. Bu sigorta türü nakliyat sorumluluk sigortaları olarak bilinmektedir. Bunların yanı sıra, yat, tekne, gemi gibi deniz ya da göl taşıtları için tekne sigortaları yapılabilir. Bu sigorta türünde, sigorta konusu deniz taşıtının uğrayabileceği, uygun olmayan hava koşulları, yangın gibi risklere karşı poliçede belirlenen süre ve şartlar altında teminat altına alınır. Bununla birlikte kulüp sigortaları vasıtasıyla söz konusu geminin yolculuğu esnasında oluşabilecek 3. kişilere olan sorumluluklar neticesinde masrafları üstlenen bir sorumluluk sigortasıdır (Atabaş,2015, s.575,582).

b) Mühendislik Sigortaları

İngiltere’de 19. yy’da sanayi devriminin yaşanmasıyla birlikte üretim hayatında adeta bir devir açan buharlı makineler, beraberinde yeni risklerin ortaya çıkmasına sebep olarak mühendislik sigortaları ihtiyacını doğurdu. Bu bağlamda, üretimde sıklıkla makinelerin kullanılmaya başlanması ve yaygınlaşması makinelerin kullanımı sırasında meydana gelebilecek bozulmalar, patlamalar, maddi ve bedeni zararlar gibi konular sigorta edilmeye başlandı ve zamanla gelişti. Sanayi sektörü, içeriğinde büyük maddi kayıpların yaşanabileceği çok çeşitli risklerle dolu bir yapıdadır. Bu sebeple sanayiciler, faaliyetleri gereği bu tür sigortalara çokça ihtiyaç duymaktadır. Mühendislik sigortalarının gelişmesine duyulan ihtiyaçla beraber, henüz 1900’lü yılların erken dönemlerinde sigorta şirketleri, örgüt yapıları ve çeşitli hizmet altyapılarında gerekli düzenlemeleri tamamlamış duruma geldi. Mühendislik sigortaları, başlarda makinelere yönelik bir sigorta türü olarak bilinmesine rağmen ilerleyen dönemlerde yine bünyesinde çeşitli ve yüksek riskler barındıran inşaat faaliyetleri de bu tür sigortaların kapsamında sigorta ettirilmeye başlandı (Akpınar, 2015, s.544,545).

- İnşaat Sigortaları (Bütün Riskler)

Konut, baraj, otoyol inşaatları, fabrika binaları ve stadyumlar gibi her türlü inşaat faaliyeti esnasında, sözleşmede belirtilen süre içerisinde sigorta konusu menfaatin inşaat alanında beklenmedik ve tesadüfi olarak meydana gelebilecek zarar ve ziyayı teminat altına alan bir bedel sigortasıdır. Bu tür sigortalar poliçedeki istisnalar haricinde genel anlamda inşaat alanında gerçekleşecek bütün riskleri kapsamaktadır (Erdoğan,2013, s. 38).

- Montaj Sigortası

Üretim tesisleri, endüstriyel makineler, enerji santralleri ve atölyeler gibi makinelerin sigorta süresi boyunca, montaj yapılacak sahanın sınırları içerisinde bulunması kaydıyla rastlantı sonucu oluşabilecek, önceden bilinmeyen risklerin meydana gelmesiyle oluşacak zarar ve ziyanın teminat altına alındığı bir sigortadır. Genellikle aralarındaki ilişki bakımından aynı inşaat sigortaları ve montaj sigortaları; aynı süre zarfında ve aynı alan içerisinde olduğu durumlarda birleşik bir sigorta sözleşmesi yapılarak teminat altına alınabilmektedir. Ancak faaliyet gereği hangi sigorta ağır basıyorsa poliçe o sigorta türü üzerinden kesilmektedir (Mermer,2010, s. 188).

- Elektronik Cihaz Sigortası

Bir tesiste yahut işletmede hali hazırda çalışmakta olan elektronik cihazların, 3. Kişiler tarafından kullanım, taşıma ya da temizleme esnasında dikkatsizlik, ihmal yahut herhangi bir kasıt olmaksızın meydana gelebilecek bozulma, kısa devre gibi tesadüfi olarak gerçekleşen risklerin sonucunda oluşan ve poliçede belirtilen istisnalar haricindeki bütün riskleri kapsayan bir sigortadır. Bir işletmede teknolojik donanım olarak nitelendirilebilecek elektronik cihazlar, yapılarında bulunan hassas ve maliyetli yapısından ötürü talep gören bir sigorta çeşidi olarak bilinmektedir. Ayrıca mühendislik sigortaları kapsamında sunulan sigorta branşları içerisindeki teminat bakımından en geniş kapsama sahip olanıdır (Ömrüzak,2010, s. 228,229).

- **Makine Kırılması Sigortası**

Bir tesis veya işletmede kullanılan ve çalışmakta olan makinelerin - sigortalanan her makinenin sigorta şirketine bildirilmesi kaydıyla- sigortalanan halinde, ani ve beklenmedik olarak meydana gelebilecek, poliçede belirtilen istisnalar haricindeki bütün riskleri kapsayan bir teminat türüdür. Bu sigortayla, sigortalanan makinelerin, taşınması, temizlenmesi, onarımı ya da hali hazırda çalıştığı esnada tesadüfi olarak gerçekleşen hasar sonucu oluşacak zarar ve ziyanın tazmini yahut yerine yenisinin konması şeklinde güvence altına alınmaktadır. Ayrıca bilinmelidir ki, makine kırılması sigortası yalnızca makinelerde gelen hasarlar, bozulma ve kırılmalar gibi ani oluşan risklerin tazmin edilmesini kapsamaktadır ve zamanla oluşacak yıpranma ve aşınmalar için teminat verilmemektedir (Mermer,2010, s. 189).

c) Yangın ve Doğal Afet Sigortaları

Yanması mümkün bir madde, ısı kaynağı ve oksijen bileşenlerinin bir araya gelmesi sonucunda oluşan tepkime yanma olayı olarak tanımlanmaktadır. Yangın olayı doğal afet kategorisinde değerlendirilmekte olan ve tahribatı yüksek bir risktir (Ömrüzak, 2010, s. 161). Yangın sigortaları, özel konutlar, iş yerleri, fabrikalar gibi şahsi ya da ticari nitelikleri bulunan her türden binalar ve içindekilerin maruz kalabileceği yangın, infilak, yıldırım düşmesi gibi olayların sebep olabileceği fiziki etkileri teminat altına alan sigorta türüdür. Burada dikkat edilmesi gereken nokta yangının sigortalı tarafından oluşacak bir müdahale sonucunda gerçekleşmemiş yani kendiliğinden meydana gelmiş olması gerekmektedir. Sigorta kapsamı gereği, yangının söndürülmesi esnasında oluşabilecek hasarlar da teminat altına alınmaktadır. Sigorta poliçesinde belirlenen tazminat, söz konusu menfaat olan binanın arsa değeri, konumu gereği oluşabilecek fiyat artışları göz önüne alınmaksızın, sıfırdan aynı binanın yapılması için gerekli olan tahmini bir maliyet esas alınarak hesaplanmaktadır (Türkiye Sigorta Birliği, Yangın Sigortaları, 2021). Bu tür sigortalarda fiyatlandırma yapılırken pek çok etken göz önünde bulundurulduğu gibi bunlardan en belirgin olanları binanın yapı malzemesinin yangına dayanıklılığına yani tam kagir, adi kagir ya da kagir olmayan yapı türlerine göre ve sigorta konusu binaların kullanım tipine bağlı olarak, özel/sivil

konutlar, ticari amaçlı kullanılan iş yerleri veya atölyeler ve sınai üretimlerin yapıldığı fabrika, tesis işlevlerine göre farklı fiyatlandırmalara tabi tutulmaktadır (Ömrüzak, 2010, s. 166).

- Konut Sigortaları

Sigortalıya ait, sözleşmeye konu olan taşınmaz ve içindeki eşyaların sözleşmede belirtilen riskler kapsamında teminat altına alındığı bir sigorta türüdür. Konut sigortalarında sigorta konusu binada yaşam alanı olan kısımlar haricinde binanın içinde ya da üzerinde yer alan asansör, tesisat gibi sabit donanımlar, aynı arazide yer alan ve binanın tamamlayıcısı olan garaj, kulübe gibi bahçe içindeki diğer sabit değerler sigorta kapsamında güvence altına alınmaktadır. Ayrıca bina muhteviyatı olan, kalorifer tesisatları, camlar, kapılar, dekor eşyaları, elektronik cihazlar, döşemeler, banyo gibi seramik kaplama alanlar gibi her türlü eşya sigorta kapsamında yer almaktadır. Sigorta bedelleri, bina için, arsa değeri fiyatlandırmaya dahil edilmeksizin binanın brüt ölçüsü ve yeniden inşa edilme maliyeti esas alınarak belirlenmektedir. Eşyalar için ise, bina içinde yer alan evcil hayvanlar, ticari amaçlı kullanılan demirbaşlar ve sözleşme kapsamı dışında tutulan eşyalar haricinde kalan her türlü eşya sigorta bedeline dahil edilmektedir (Türkiye Sigorta Birliği, Konut Sigortası Genel Şartları, 2021).

- Zorunlu Deprem Sigortası (DASK)

Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK), 587 sayılı Zorunlu Deprem Sigortası Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 27 Eylül 2000 tarihinden itibaren Zorunlu Deprem Sigortası (ZDS)'nin uygulanmaya başlamasıyla birlikte bu tür sigortacılık faaliyetlerinin yürütülmesi için kurulmuştur. ZDS, ülkemizde 1999 yılında meydana gelen Kocaeli ve Düzce depremlerinin yaşanmasının ardından hayata geçirilmiş bir kararname iken 09 Mayıs 2012 tarihinde 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu ile 18 Ağustos 2012 tarihinde kanunlaştırılmıştır. DASK, kar amacı gütmeyen, organizasyon yapısı bakımından kamu-özel sektör ortaklığı çerçevesinde gerçekleştirilen bir sigorta havuzudur ve deprem gibi büyük bir tahribata yol açabilecek, sonuçları sosyal ve mali açılarından oluşabilecek riskleri sigorta vasıtasıyla dağıtabilmektedir (Generali Sigorta, 2018).

Bu bağlamda, ZDS ile teminat altına alınan riskler genel itibariyle deprem ve deprem olayına bağlı olarak gelişen diğer maddi hasarları sözleşmede belirtilen tazminat limitleri çerçevesinde karşılayan bir sigortadır. Binanın sigorta kapsamı haricinde kalan kısımları, isteğe bağlı olarak İhtiyari Deprem Sigortası kapsamında sigorta ettirilebilmektedir (Erişim Tarihi: 11 Şubat 2021, <https://www.dask.gov.tr/>).

d) Motorlu Araç Sigortası

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte hemen hemen dünyanın her yerinde motorlu araçlar, karayollarında seyahat etmek için yoğun olarak kullanılan bir ulaşım aracı olarak bilinmektedir. Bu yaygın kullanım, motorlu araçları kullanan özel ve tüzel kişilerin dikkatsizlik, kaza ve hatalarınca neden olunabilecek yeni riskleri de beraberinde getirdiği gibi aynı zamanda da kişilerin maddi ve bedeni menfaatlerine karşı bir tehdit oluşturmaktadır. Bireylerin motorlu araçlarla iç içe yaşanan günlük rutinlerinde, uğrayabilecekleri zararlara ilişkin olarak güvence altına alınma hissi, bu tür sigortaların doğmasına zemin hazırlamıştır. Motorlu araç sahipleri, bu araçları işletenler ya da motorlu araçlar tarafından gelebilecek risklere ilişkin olarak yaya, diğer araç sahipleri, yolcular ve bu araçların zarar verebileceği çevresel faktörler risk taşımaktadır.

Ülkemizde 13/10/1983 yılında yürürlüğe giren 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nda, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası'na yönelik düzenlemeler yapılmış ve motorlu araç kazalarında 3. Kişilerde meydana gelebilecek maddi ve bedeni zararların karşılanmasına yönelik hukuki sorumlulukları güvence altına alınarak zorunlu hale getirilmiştir. Bu sigortayla birlikte, sigortalının motorlu aracı işletmesi sırasında oluşabilecek bir kaza durumunda 3. Kişilerde tezahür eden yaralanma, ölüm gibi fiziki hasarlar ve yine sigortalının aracı işlettiği sırada birilerinin malları ya da diğer şeylere verecekleri maddi zararlar, sigorta limitleri dâhilinde teminat altına alınmaktadır (Türkiye Sigorta Birliği, 2021, <https://www.tsb.org.tr/>).

- Trafik Sigortası

Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası olarak da bilinen trafik sigortaları; römork, yarı römork, paletli iş makineleri gibi Karayolları Trafik Kanunu'na tabii olmayan motorlu araçlar dışında kalan diğer bütün araçları kapsamaktadır. Söz konusu sigorta, zorunlu tutulan ve araç sahiplerinin sebebiyet verebileceği 3. kişilerin mallarında ve canlarında meydana gelebilecek kazaların hukuki sorumluluklarını konu alan sigorta türüdür. Türkiye sınırları içerisinde geçerli olan bu sigorta, kapsam dahilindeki bütün motorlu araçlar için zorunlu tutulmaktadır. Trafik sigortasında sigortalı olarak poliçede adı yazılı kişi aracın işleteni olarak sayılmaktadır. Bunun yanı sıra sigorta poliçesi, zorunlu olması sebebiyle trafik kontrolleri esnasında arabada bulunması gereken belgelerdendir ve ülkemizde araç yoğunluğu göz önüne alındığında en çok uygulanan sigorta türlerinden biri olduğu söylenebilmektedir. Trafik sigortası kapsamında yer almayan teminatlar ya da sigorta limitlerini aşan kısımların tazmin edilebilmesi için Motorlu Araçlar İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası yaptırılmaktadır (Zengin, 2015, s. 587).

- Kasko

Trafik sigortası ile karayollarında meydana gelen ve sigortalının kusuru neticesinde oluşabilecek kaza durumlarında 3. kişilerin uğrayabilecekleri zararlara ilişkin riskler teminat altına alınmaktadır. Kasko sigortası ise özel sigortalar sınıfında olup, sigorta ettirenlerin sigorta konusu olan, motorlu, motorsuz, traktör, römork, tarım araçları gibi her türlü kara araçlarında meydana gelebilecek kaza, çalıntı, aracın yanması, devrilmesi, düşmesi gibi zararların giderilmesini teminat altına alan bir poliçedir. İşbu poliçe kapsamında, kasko adı altında sigorta ettirilen araçlara ait donanım, ses sistemleri, elektronik cihazlar dahil olmak üzere fabrika üretimi olarak araçta bulunan ya da sonradan eklenen diğer aksesuarlar da sigorta teminatına dahil edilmektedir (Zengin,2015, s. 595).

- Zorunlu Karayolları Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası

Bu sigorta branşında sigortalı, 4925 sayılı Kanunu esas alınarak Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortasını yaptırmakla yükümlü olan sigorta ettiren, ülke içi ve/veya uluslararası taşımacıyı ifade etmektedir. Zorunlu Karayolları Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası'na göre sigortalının, 10/07/2003 tarih ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu'ndan doğan, yolculuk seferi esnasında sigorta konusu motorlu kara taşıtında seyahat eden yolcuların, mola aralıkları da dahil edilmek suretiyle yolculuğun başlangıcından bitişine kadar geçen süre zarfında meydana gelebilecek kazalar sonucu uğrayacakları ölüm, hastalık, sakatlık gibi zararlara ilişkin sorumluluklarının teminini konu almaktadır. Buna göre, yolcuların sigortalının sorumluluğunda olan bir kaza sonucu maruz kalacağı durumlara göre, ölüm teminatı, sakatlık teminatı ve yolcunun tedavisi ile ilişkili giderlerin teminatını güvence altına almaktadır (Türkiye Sigorta Birliği, Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası, 2021).

- Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası

25/02/2004 tarih ve 25384 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2004/6789 sayılı Kararname'ye ek olarak çıkarılan Karar ile yürürlüğe giren, Karayolu Yolcu Taşımacılık Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası ile birlikte trafik sigortaları branşına dahil olarak, taşımacılık yapan her karayolu motorlu aracı için yapılması zorunlu kılınmıştır. İşbu poliçe ile ülke sınırları içinde ya da uluslararası seyahat eden yolcuların, şoför ve yardımcıların seyahat esnasında, biniş ve iniş süreleri içinde verilen mola aralıkları da kapsayarak, taşımacılık sırasında meydana gelebilecek tesadüfi ve ani kazalar sonucu oluşabilecek sakatlık, ölüm gibi bedeni zararları teminat altına almaktadır. Sigortaya göre kaza, beklenmedik ve ani şekilde ortaya çıkan, sigortalının sonucunda zarar gördüğü ve bu zararın meydana gelmesinde kasti, iradi bir durum olmaksızın uzuvlarının zarar görmesi yahut kaybı, zehirli gazların solunmasıyla oluşabilecek zehirlenmeler ve benzeri durumlar olabilmektedir. Bunlar gibi sigorta kapsamına girecek bir kaza neticesinde oluşacak donma, sıcak çarpması gibi durumlar da kaza olarak nitelendirilmektedir (Türkiye Sigorta Birliği, Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası, 2021).

e) Tarım Sigortaları

Tarım sigortaları, az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler gibi, tarımsal üretim faaliyetlerinin önemli rol oynadığı ekonomilerde, üretimin devamlılığını ve istihdamın korunmasını sağlamak, tarımla geçinen nüfusun gelirlerindeki kayıpları önlemek gibi açılardan pek çok önem arz etmektedir. Gelişmiş ülkelerde ise tarımla uğraşan nüfusa değer verilmektedir ve bu kişilerin gelirlerini güvence altına almaya yönelik düzenlemeler hali hazırda mevcuttur. Bu sebeple tarım sigortaları anlamında gelişmiş bir temele sahip olduklarını ve tarım sigortalarına alternatif risk transferleri konusunda uygulamalara başladıkları bilinmektedir.

Değişken ve hasarları büyük bir alanı etkileyebilen hava olayları, tarım ve hayvancılık faaliyetlerini aksatabilir hatta durdurabilir boyutlarda gerçekleşebilmektedir. Bütün bir tarım dönemi boyunca elde edilen mahsul veya yetiştirilen hayvanlar, hava koşullarının durumuna göre tam ya da kısmi hasara uğrayarak, tarımla uğraşan kişinin maddi zarara girmesine neden olabilmektedir. Ülkemizde tarım ve hayvancılık faaliyetleri yaygın olarak yapıldığı için tarım sigortalarının önemi tartışılmaz bir gerçektir. Tarım sektörü içeriğinde yüksek riskler barındırması ve bu risklerin gerçekleşme ihtimalinin yüksek olması nedeniyle özel sigorta kuruluşlarında, tarımda uğraşan nüfusun karşılayabileceğinden daha yüksek primlere mal olması sebebiyle devlet destekli bir sigorta sistemi uygulanmaktadır. Tarım sigortaları havuzu (TARSİM) olarak adlandırılan bu sigorta sisteminde, tarım sigortalarının teminat verilemeyen sel, don, kuraklık benzeri büyük oranlarda hasara sebebiyet verebilecek, katastrofik riskler için de sigorta işlemleri yapılabilmektedir.

Bu sayede devlet, sahip olunan tarımsal üretim kaynaklarını işlenir kılabilen, maruz kalınabilecek riskleri yönetebilmekte ve tarım nüfusunun bu sisteme katılmasıyla birlikte devlet-üretici ortak oluşan fon havuzu aracılığıyla oluşabilecek hasarların maliyetini daha az yükü karşılanması amaçlanmıştır. TARSİM kapsamında teminat verilen sigorta türleri; büyükbaş, küçükbaş ve kümes hayvanlarında meydana gelebilecek zarar ve ziyaları konu alan hayvan hayat sigortaları, bitkisel ürün ve sera

sigortaları, su ürünleri hayat sigortaları ve arılı kovanların sigorta edilmesini sağlayan arıcılık sigortası olarak sayılabilmektedir. Bu sigortalar vasıtasıyla, tarımsal üretim faaliyetleri yürütülmesinde meydana gelen hasarların, üreticiyi yıldırmadan, zararlarının karşılanmasını ve maddi yüklerinin hafifletilmesiyle tarımsal üretimde devamlılık sağlanması, TARSİM'in en temel amacı olarak bilinmektedir (Engürülü ve Yaşar, 2015, s. 645,659).

1.3.3.Sorumluluk Sigortaları

Bilindiği üzere sigorta, kişilerin çeşitli risklerin vuku bulmasıyla birlikte uğrayabileceği maddi kayıpları karşılayabilmek için oluşturulan sözleşmelerdir. Pek çok birey, günlük hayatın getirdiği belirli belirsiz riskler ve doğabilecek maddi zararlara karşı güvence ihtiyacı hisseder. Bireyler, bu bağlamda kendi canlarına ve sahip oldukları taşınır taşınmaz mallara sigorta sözleşmeleri yoluyla güvence sağlayabilmektedir. Bu sigortalar sözleşmede belirlenen teminatlar çerçevesinde, kişinin kayıplarını tazmin etme şeklinde düzenlenmektedir. Unutulmamalıdır ki risk, yalnızca kişilerin kendi canları ve mallarında hasara sebep olabilecek bir durum değildir. Sorumluluk sigortaları, bireylerin şahsi sorumluluklarının bulunduğu 3. kişilerin uğrayacakları risklerdeki sorumluluğunu konu alır ve bu kişilerin mallarında yahut canlarına dair sakatlık, ölüm gibi zararların neticesinde meydana gelecek tazminat giderlerini ödemeyi taahhüt eden bir sigorta türüdür. Ülkemizde sorumluluk sigortalarının bazıları devlet tarafından zorunlu tutulmakla birlikte isteğe bağlı olarak yapılan sigorta türleri de bulunmaktadır. Çok fazla çeşidi olmakla birlikte, İşveren Mali Sorumluluk, 3. Şahıslara Karşı Mali Mesuliyet, Mesleki Sorumluluk, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk sigortaları sorumluluk sigortalarına örnek verilebilir. Bu tür sigortalarda sorumlu kişi sigortalı olmasına karşın, doğabilecek hasarların tazmini sigorta şirketine aittir. Sigorta sözleşmesinde, bu tür risklerin tam anlamıyla belirlenememesinden dolayı teminat kapsamında olmayan durumlar yazılmakta ve sigortalının kati kastı olmayan durumlar tazmin edilebilmektedir. Gelişen yaşam şartlarıyla birlikte refah seviyesinin yüksekliğine işaret eden sorumluluk sigortaları, özellikle gelişmiş ülkelerde kişilerin hukuki haklarına, güvenlik ihtiyaçlarına yönelik olarak çeşitlenmekte ve yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Türkiye'de ise ilk defa 6085 sayılı Karayolları Trafik Kanunu

çerçevesinde 1953 yılında yürürlükteki yerini almıştır. Akabinde 1959'da 3. Şahıslara Yönelik Mali Mesuliyet Sigortası ve İşveren Mali Sorumluluk Sigortası, Sosyal Sigortalar Mevzuatı kapsamında yürürlüğe girmiştir (Enderoğlu,2006, s. 15,16).

2000'li yılların başında dünyada yaşanan ilerlemeler ve küreselleşme ile birlikte ülkemizde de dünyadaki gelişmelere paralel olarak sorumluluk sigortalarına ilişkin yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulmaya başlamıştır. Bu bağlamda 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) 'nun bağımsız bir bölümünde yer alan mesuliyet sigortalarına ilişkin hukuki düzenlemelere yer verilmiştir. 1 Temmuz 2012 yılında uygulanmaya başlayan bu düzenlemeyle birlikte bireylerin, 3. şahıslara verebilecekleri zararlar neticesinde doğacak hukuki sorumlulukları, ekonomik kayıpları ve diğer tazminat konusu olabilecek giderleri karşılamaya yönelik bir güvence meydana getirdiği söylenebilir. Sorumluluk sigortası kapsamında belirtilen zararlar, 3. şahıslara yönelik olarak fiziki (cismani) zarar, mal zararı ve ekonomik yükümlülükler neticesinde uğranacak mal varlığı kayıpları olarak üç başlıkta ayrılmaktadır. Fiziki zararlar, sigortalının eylem ve davranışlarından doğan, 3. şahsın kısmen veya tamamen fiziki anlamda zarar görmesini, yaralanma, malullük, ölüm gibi durumları kapsayan zararlardır. Mal zararları ise yine sigortalının eylemleri dolayısıyla 3. şahısların mallarında meydana gelen kayıp ve hasarların incelendiği zararlardır. Ekonomik yükümlülükler neticesinde uğranacak mal varlığı kayıpları ise üçüncü kişinin belirli bir eşyasını ya da malını doğrudan etkilemeyen ancak maddi bir yükümlülük altına alarak kişinin yaşayacağı ekonomik zararı kapsamaktadır (Ulusoy, 2015, s. 614,638).

1.4.SİGORTACILIKTA HAZARD VE PERİL AYRIMI

Sigorta, bireylerin günlük hayatta beklenmedik olaylar neticesinde uğrayabilecekleri maddi zararlar karşısında duyulan güvenlik ihtiyacından ortaya çıkmış bir sözleşmedir. Bu bağlamda karşılaşılan risklere ilişkin yabancı dildeki haliyle hazard ve peril olarak ifade edilen iki kavramın açıklanması gerekir. Türkçe çeviri konusunda bu iki kavramı açıklayacak tam bir ifade bulunmamakla birlikte yakın anlamlı olmasından dolayı çokça karıştırılır. Türkçe olarak iki ifade de tehlike anlamlarına gelir.

Ancak aralarında derece ve etki olarak bir farklılık olduğundan söz etmek mümkündür. Sigorta kapsamına alınan riskler düşünüldüğünde o riskin kaynağı olan olgu, peril olarak tanımlanabilir ve bir hasar meydana geldiğinde peril sayısı bir olabileceği gibi hasarın sebebi olarak birden fazla peril olması söz konusu olabilir. Örneğin, tarımsal bir faaliyet yapıldığı varsayalım. Tarımsal anlamda meydana gelebilecek ürünlerin zarara uğraması, don olayları, fırtına, sel veya kuraklık gibi risklerin gerçekleşmesine bağlı olarak ifade edildiğinde burada sayılan olaylar birer perildir. Peril, görüldüğü gibi hasarın meydana gelmesindeki ana etken olarak tanımlanabilir. Bahsedildiği gibi hazard ile peril arasındaki ilişki ayrımı tam anlamıyla yapılamamakla birlikte bir risk aynı anda iki kavramı karşılayabilir (Isıyel, 2019, s. 55).

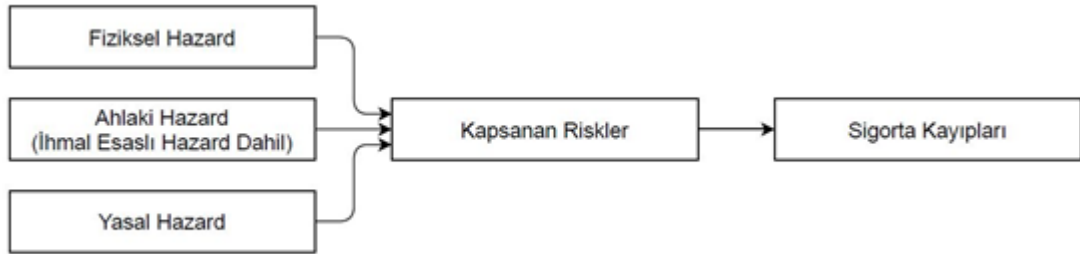
Başka bir örnek üzerinden açıklamak gerekirse şu şekilde örneklendirilebilir. Bir evde yangın felaketi riskinin ortaya çıkması durumunda, yangını peril olarak değerlendirebiliriz. Bu yangın evdeki doğalgaz sistemine etki ederek bir patlamaya yol açıyorsa bu durum hazard olarak ifade edilir. Başka bir deyişle, perilden meydana gelen zararın, başka bir riski doğurması ya da riskin hasar miktarını arttırması hazard kavramıyla açıklanabilir. Bahsedilen örnekteki gibi, yangın sonrası oluşacak hasar miktarının, patlama yoluyla meydana gelecek infilakın sebebiyet verdiği hasardan daha az olacağının öngörülmesi sebebiyle peril, kazadaki ana sebep, hazard ise bu sebepten doğacak riskler olarak görülebilir. Hazard kendi içinde ahlaki, fiziki, hukuksal ve dikkatsizlik yani ihmâl temelli dört kolda incelenebilir. Hazard, fiziki olarak hasarın artmasına sebep olacak her türlü koşulu kapsar. Risklerin büyük bir kısmında olduğu gibi ortaya çıkma olasılığı, şiddeti ve zamanı belli olmayan doğal koşullar, risklerin meydana gelme ihtimallerini ya da tekrarlama sıklığını arttıran etmenlerdir. Bunun yanı sıra bir riske karşı fiziksel anlamda alınabilecek önlemler düşünüldüğünde, mesela depreme dayanıksız yapılan evlerde güçlendirme yapmak gibi önlemlerin alınmaması fiziksel hasarı attırıcı bir rol oynar. Bu tip riskler fiziksel hazard olarak ele alınır (Kırkbeşoğlu, 2015, s. 10,11).

Sigortanın en temel olgusu, karşılıklı güvendir ve tarafların mutlak dürüstlüğünü gerektirir. Özellikle kaza olaylarından sonra meydana gelen hasarı, kasıtlı olarak olduğundan daha yüksek olarak göstermeye çalışan sigortalılar, sigortacılık sisteminde

fazladan maddi yüklerle meydan vermektedir. Bu tür bir yük gelecek primlerde bir artış olarak yansımakta ve sistemi koruyucu diğer önlemlerin alınmasını gerektirmektedir. Bu tür durumlar ise ahlaki hazard kapsamında (Yegin,2013, s. 6).

Bundan ayrı olarak bireylerin dalgınlık, dikkatsizlik, umursamazlık gibi hallerinden kaynaklı, hiçbir kötü niyet ve kasıt bulunmaksızın risklerin gerçekleşmesi olasılığını arttırdıkları durumlar, ihmal temelli hazard kapsamına girmektedir. Hazard türlerinin sonuncusu olan yasal hazard, bireylerin hukuksal bir takım izin ve haklarından ya da yasal olarak sorun teşkil etmeyen nedenlerden ötürü riskleri artırıcı etkilerde bulunan durumları ifade etmektedir (Turgut, 2009, s.36).

Bahsi geçen hazard türleri, sigortalının kastı olsun veya olmasın sonucunda sigorta şirketleri açısından maliyetlerin artmasına neden olmakta ve bu maliyetler sigorta şirketi için bir risk olmaktadır. Şekil 3'te sigortacıların bakış açısından, hazard türlerinin kayıplar üzerindeki rolü gösterilmektedir (Heimer, 1985, s.31):

Şekil 3: Sigortacıların Gözünden, Sigorta Kayıplarında Hazard Türlerinin Rolü

1.5. SİGORTACILIK VE RİSK KAVRAMLARI

Risk kavramı her bilim dalı ve alan için farklı tanımlanabilmekte olan kapsamlı bir olgudur. Kelime anlamı olarak “zarara uğrama tehlikesi, riziko” olarak tanımlanmakta ve Fransızca’daki “risque” kelimesinden dilimize geçtiği bilinmektedir (Türk Dil Kurumu, 2021, <https://sozluk.gov.tr/>). Risk, anlamsal olarak rassal olayların sebebiyet verdiği çoğunlukla negatif sonuçları ya da olumsuz ihtimalleri karşılamaktadır. Günlük kullanılan risk kelimesi Türkçe’de, belirsizlikten doğan

tehlikelerin ortaya çıkışıyla uğranan hasar, kayıp ya da yitiriş bildiren anlamlar ve tehlikeli durumları ifade etmektedir (Muslu,2009, s. 38).

Sigortacılık için risk gerçekleşmesi kati olmamakla birlikte sigorta taraflarının kontrolleri dışında vuku bulma olasılığı barındıran tehlikelerdir. Buradan risk kavramının, gelecekteki birtakım belirsiz olayların gerçekleşebilme ihtimali olduğu gibi muhtemel risklerin de gerçekleşme olasılıkları olduğu çıkarımı yapılabilmektedir. Her iki durum da göz önüne alındığında ortak paydanın, riskin sebep olacağı zarar ve kayıplar olduğu yargısına varılabilmektedir. Bununla birlikte sigortacılıkta ele alınan risklerin gerçekleşmesi kati olmamakla birlikte muhtemeldir ve sigorta bu risklerin meydana gelme ihtimaline karşı bir tedbir aracıdır (Tüfekçi, 2006, s. 13).

Ayrıca risk, tehlikelerin belirsiz olması ve bu risklerin sonuçlarının tahmin edildiğinden farklı gerçekleşmesi yahut beklentinin haricinde apayrı yeni bir durumu doğurması sonucunda herhangi bir menfaatin eksilmesi, zarar görmesi, yitirilmesi gibi anlamlara gelen bir takım olasılıkları ifade etmektedir. Bu risklerin en temel özelliği, aniden ve beklenmedik bir biçimde ortaya çıkan tehlikelerdir ve sigortacılık sektörü için riskler sigortalının, sigorta ettirmek istediği menfi olayın bu tip riskler dolayısıyla zarar görmesidir. Sigortacılık faaliyetleri gereği, tehlikelerden korunma arzusu ile riskler teminat altına alınmakta ve kişilere belirsizlikler karşısında bir güvence sağlamaktadır. Bir konuda riskin varlığından söz edildiği takdirde zamanı ve şiddeti bilinmeksizin bir takım yaklaşık tahminler yapılabilmektedir. Ancak sonuçların tahmin edilebilmesi, riskin derecesine bağlıdır ve risk ne kadar aza indirgenebilirse o kadar tahmin edilebilir sonuçlara ulaşılmaktadır. Örneğin, deprem, sel gibi doğal kaynaklı ve katastrofik etkileri olan bir olayın sonuçlarına dair tahmin yapılabilmesi, hırsızlık, araba kazası gibi fiziksel risklerin tahmin edilebilirliğiyle kıyaslandığında daha zor ve kesinliği zayıf olacaktır (Emhan,2009, s. 210;Önder,2001, s. 9).

İyi bir risk tahmini için bilginin varlığı ve miktarı büyük bir önem arz etmektedir. Bu bağlamda bir riske ilişkin ne kadar çok bilgiye sahip olunursa, o riskin gelecekte sebep olabileceği sonuçların o denli kestirilebilir olacağını ifade eden Büyük Sayılar

Kanunu'na değinilmesi gerekmektedir. Sigorta terimleri sözlüğünde Büyük Sayılar Kanunu, “Eldeki riziko sayısı arttıkça, hasar oranının, o olaya ilişkin genel hasar olasılığı yüzdesine daha çok yaklaşacağını öngören istatistik prensibi.” şeklinde tanımlanmıştır (<http://www.trete.com.tr/sozluk.html>, Erişim Tarihi: 10.02.2021).

Bilinen o ki çok çeşitli alanlarda, çeşitlerde ve farklı derecelerde olmasına rağmen risk, belirli özellikleri olan bir kavramdır. Risk, öncelikli olarak ölçülebilen maddi ve reel bir yapıya sahip olan geleceğe yönelik, ileriki dönemlerde gerçekleşme belirsizliği barındıran muhtemel bir olayı ifade etmelidir. Bununla birlikte riskler kaynakları bakımından sınıflandırılabilir (Önder,2001, s. 9).

Doğal kaynaklı/ Fiziksel riskler: Fırtına, don olayları, deprem, sel gibi kaynağı doğa olan ve etkileri genellikle bir grup insan yahut belirli bir bölgeyi etkileyen olaylardır. Diğer yandan fiziksel riskler, riskin gerçekleşmesindeki esas olarak fiziki bir durumun etkinliğini ifade etmektedir. Yangın, bina çökmesi gibi durumlar da fiziki riskler kapsamına girmektedir (Turgut, 2009,s.35).

Ekonomi kaynaklı riskler: Bir ülkede yaşanabilecek kur dalgalanmaları, enflasyon, ekonomik birtakım krizler, politik istikrarsızlıklar ve belirsizlikler gibi finansal eksilmelere ve yitirmelere sebep olabilecek olaylar karşısında bireyler ve işletmeler sürekli bir riskle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu gibi risklerin gerçekleşmesi sonucunda oluşacak finansal kayıplar kişilerin yahut işletmelerin planlamalarında sapmalar yaratabileceği gibi ekonomik güçlerini yitirmelerine de sebebiyet verebilen riskleri kapsamaktadır (Yolcu, 1999, s.23,25).

Sosyal kaynaklı riskler: Sosyal risk denildiğinde akla ilk gelmesi gereken unsur insandır. Hırsızlık, kundaklama, gasp gibi bir zararın meydana gelmesindeki baskın neden, bireylerin eylem ve davranışları neticesinde gerçekleşmiş ise o risk için sosyal kaynaklı risk denilebilmektedir. Kazalar da sosyal kaynaklı riskler grubuna dahil edilebilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, bir risk için kaza denilebilmesi için o riskin kişinin iradesi dışında gerçekleşmiş olmasıdır. Kasten, bilerek yapılan eylemler kaza olarak değerlendirilemez (Erşen, 1992, s. 4).

Sigortacılık, evrensel bir kavram olan risk unsuruna ilişkin, kişiler, organizasyonlar ve devletler için yönetilmesi gereken ve gelecekteki bir takım belirsizliklerin getirebileceği tehlikeler karşısında önlem alma ihtiyacının bir sonucudur. Esasen sigortacılık, risk olarak tabir edilen belirsiz tehlikelerin varlığından doğan ve risklerin yönetilmesinde ve ya transfer edilmesinde rol oynayan bir sistemdir. Bu bağlamda riskin varlığı, sigortacılığın kaynak unsurudur denilebilmektedir.

1.5.1. Katastrofik Risk Kavramı

Özellikle organizasyonlar ve devletler için geniş çaplı ekonomik ve sosyal kayıplara neden olabilecek risk türü katastrofik risklerdir. Katastrofik riskler, deprem, tsunami, sel, kasırga gibi doğal kaynaklı ve tahribatı geniş bir alana yayılan riskler olabileceği gibi, terör olayları, patlamalar, çeşitli halk ayaklanmaları gibi sosyal yönlü riskleri de içinde barındırmaktadır. Bu tür riskler, beklenmedik bir şekilde ve tahmin edilemez sonuçlarla ortaya çıkmaları gereği, hasar maliyetleri oldukça yüksek miktarlara ulaşabilmektedir. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde 2017 yılında Teksas Eyaleti'nde meydana gelen Harvey Kasırgası'nda yaklaşık 50 kişi hayatını kaybederken kasırga sebebiyle ağır tahribata uğrayan bölgenin önceki haline döndürülebilmesi için gerekli olan maliyetin 125 milyar dolar olduğu belirlenmiştir (<https://www.dw.com/tr, Harvey Kasırgasının Ardından, Erişim: 10.02.2021>).

Sonuçları itibariyle, kalabalık kentlerde bıraktığı ağır tahribat dolayısıyla kullanılamaz hale getiren ve pek çok insanın yaşamına mal olabilen bu tür riskler, dünyadaki pek çok coğrafya üzerinde yaşanabildiği gibi farklı boyutlarda ve maliyetlerde gerçekleştiği bir gerçektir. Sigorta sistemi, insan hayatının vazgeçilmezi olan risklerin, kişilerin maruz kalacakları hasar maliyetlerinden koruma yöntemi olmasıyla ilişkili olarak, devletlerin de maddi yükünü hafifleten bir fon havuzu olması yönünden ekonomik bir işlevde rol oynamaktadır. Sigorta şirketleri katastrofik riskleri de yüklenmekte ancak üstlendikleri risklerin ekonomik sonuçları gereği bu riskleri kendi üstlerinde tutmak istememekte ve kısmen ya da tamamen devretme yoluyla riski dağıtmaktadırlar. Katastrofik riskler, sigorta şirketleri için yönetilmesi güç ve en önemli risklerden biri durumundadır. Sigorta şirketlerinin bu tip riskleri yönetebilmek için

uyguladıkları yöntemler mevcuttur ancak bu konuya ileriki başlıklarda devam edilecektir.

Bilindiği üzere ülkemiz coğrafyası orta kuşakta bulunan ve üç yanı iç denizlerle çevrili olan bir yarımada üzerinde yer almaktadır. Bu sebeple ülkemizin okyanusa kıyısı olmayan, çok sıcak ya da çok soğuk bir iklim kuşağında olmayan ve nispeten katastrofik risklerin görülmediği bir ülke olduğu söylenebilmektedir. Bununla birlikte gelişmekte olan bir ülke olunması, sigortacılık sektörüne yönelik toplum tarafından tam bir talep oluşmaması ve prim üretiminin yeterli düzeylere ulaşmaması, bu alandaki faaliyetlerin ve gelişmelerin kısıtlı olarak gerçekleşmesine sebebiyet vermektedir (Kamilçelebi,2012, s. 53).

Genç oluşumlu coğrafi yapısı gereği ülkemiz toprakları, aktif fay hatları üzerinde yer almaktadır. Bu sebeple deprem riskinin yoğun olduğu söylenebilmektedir. Bunun yanı sıra ülkemizde tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin üretimdeki payı gereği önemli bir yer tutmaktadır ve tarımsal faaliyetler, doğadan direkt olarak etkilenen bir yapıdadır. Özellikle kuraklık, don olayları, sel ve diğer doğal risklerin varlığı sebebiyle tarımsal üretimin risk altında olduğu bir gerçektir. Bu risklerin meydana getireceği hasarlara ilişkin olarak devlet otoritesi tarafından bir takım yasal zorunluluklar ve teşvikler hazırlanarak büyük ekonomik yükler engellenmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda ülkemizde deprem riskine karşı sigorta yaptırmak zorunlu tutulmaktadır. Ayrıca tarımsal üretimin aksaması, tarımsal nüfusun uğrayacakları ekonomik maliyetler gibi risklerin yönetilebilmesi için TARSİM havuzu ile tarım sigortası sistemi uygulanmakta, tarıma bağlı faaliyetlerde maruz kalınabilecek don olayları, sel, kuraklık ya da diğer risk ve hastalıklara bağlı tam veya kısmi telefler gibi hasarların devlet destekli olarak sigortalatılması teşvik edilmektedir. Bu sayede devlet oluşabilecek maddi zararların giderilmesindeki ekonomik yükü, oluşturulan sigorta havuzları vasıtasıyla dağıtabilmektedir.

1.5.2. Belirsizlik, Olasılık ve Risk İlişkisi

Risk, gelecekte olma ihtimalleri olan olaylar ile ilgili bir kavram olduğu gibi kesinlik içermeyen bir olgudur. Belirsizliğin tanımı da esasen risk kavramı ile örtüşen yanlar barındırmakta ve tanımı pek çok farklı şekilde yapılabilmektedir. Bu bağlamda

belirsizlik ve risk ilişkisi incelendiğinde, riskin doğası gereği beklenen bir tehlike unsuru olduğu ancak sonuçlarına dair kesin bir hesaplama yapılamaması yönünden belirsiz bir yapıda olduğundan söz edilebilmektedir. Unutulmamalıdır ki riskin sonuçları ve belirsizlik durumları kişilerin o riske ilişkin sahip oldukları bilgi ve deneyim birikimine göre farklılıklar gösterebilmektedir. Örneğin, yatırım konusunda deneyimi ve bilgi birikimi olmayan bir kişinin rastgele bir şirketin hisse senetlerini alması durumu incelendiğinde, alınan hisse senetlerinin bir dönemdeki kar-zarar durumu oldukça belirsizdir. Diğer yandan, piyasalar hakkında bilgi birikimi olan ve geleceğe yönelik bir takım öngörülleri olan biri için, bir şirkete ait hisse senedinin kar getirip getirmeyeceği konusu daha az belirsizdir (Turgut, 2009, s.4,6).

Olasılık kavramı ise ölçülebilir bir durumu ifade etmektedir. İstatistiksel hesaplamalar yapılarak bir riskin yahut olayın ortaya çıkma ihtimali olasılık yöntemleri ile hesaplanabilmekte ve ölçülebilmektedir. Buna karşın belirsizlik, yetersiz ve eksik bilgi temellerine dayalı bir beklenti yahut hissel/bilişsel bir öngörü olarak açıklanabilmektedir. Belirsizlik, olasılık ve risk kavramları bir arada değerlendirildiğinde, bir olayın herhangi bir olasılık dağılımı kullanılarak hesaplanabildiği durumlar için risk, yapısı gereği olasılık dağılımlarına uyumlu olmayan olaylar için ise belirsizlik kavramının kullanılması mümkündür. Bu bağlamda, belirsiz olayların ortaya çıkışı kesin olmamakla birlikte beklenmedik olduğu ancak olasılık yöntemlerine dayandırılabilen riskler için tekrarlayan ve ortaya çıkması muhtemel olan olaylar olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir (Emhan,2009, s. 211).

1.5.3. Sigortacılıkla İlgili Başlıca Risk Türleri

Risk, çok geniş kapsamlı ve ilgilenilen alanlara göre pek çok alt türe ayrılacak bir kavram olmasıyla birlikte sigortanın esası olarak görülmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde risk için, kişiler, işletmeler ve devletler açısından farklı anlamlar ifade etmekte, riskin tür ve boyutları aynı şekilde farklılıklar arz etmektedir. Genel anlamda başlıca risk türleri, doğal/çevresel, sosyal, ekonomik, siyasal ve sağlık riskleridir. Gerek bireyler gerekse organizasyonlar hayatın her anında pek çok tür riskle karşı karşıya gelmektedirler. Bu risklerin olası zararlarından korunma amacıyla çeşitli

yöntemler kullanılarak, riskin yönetilmesi söz konusu olabilmektedir. Sigortacılık, yüklenilen riskin transfer edilerek yönetilmesinde kullanılan bir faaliyet sektörü olması bakımından önemlidir. Bahsi geçen risk türlerinde sigortacılık sektörü ile ilgili olarak bir sınıflandırılma yapıldığında ise çalışmanın önceki başlıklarında açıklanan kaynağına göre risk sınıflandırması, doğa/fiziksel kaynaklı, sosyal kaynaklı ve ekonomik kaynaklı olarak üç ana kaynaklı risk şeklinde yapılmaktadır. Kapsamı oldukça geniş olan risk kavramı, pek çok yönden ele alınarak sınıflandırılabilirdiği gibi etki alanına göre ele alındığında en genel anlamda ayrımı temel ve özel riskler şeklinde ele alınabilmektedir (Turgut, 2009, s.33,37).

Temel Risk: Bu grup riskler, etkisi bir grup, topluluk, bölge veya ülke gibi geniş bir alanda vuku bulan riskleri ifade etmektedir. Örneğin, bir ülkede yaşanacak kuraklık, deprem, kasırga gibi doğal oluşumlu ve katastrofik sonuçları olan olaylar ya da ihtilal, isyanlar ve kaynağı sosyolojik sebeplerle olabilen diğer toplu durumlardan oluşabilecek riskler bu grupta ele alınabilmektedir. Bu tür risklerin etkilerinin kapsamlı olması sebebiyle ortaya çıkabilecek hasar maliyetleri de o denli büyük olmaktadır. Sigortacılıkta kullanılan matematiksel metotlar ve istatistiksel modellemelerin yapılması yoluyla bu tür büyük riskler yönetilebilmektedir. Sigorta şirketlerinin, risk kabul kapasitelerini arttırmak ve yüklendikleri ağır maliyetli risklerin yönetilmesi için reasürans piyasalarına yönelmeleri kaçınılmaz olmaktadır. Özellikle küresel ısınma gibi kitleleri etkisi altına alan büyük çaplı risklerin artmasıyla birlikte temel risklerin önemi günden güne artmaktadır (Turgut, 2009,s.34).

Özel Risk: Özel riskler anlaşılacağı üzere, gerçekleşmesi halinde sonuçları bireyi etkileyen risklerdir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, bu tür risklerin sadece etkisinin bir birey üzerinde olmayabileceği, birden fazla kişiyi etkilemesinin olası olduğudur ancak birden çok kişiyi etkilemesi ile o risk, temel risk grubuna dahil edilememektedir. Şöyle ki, hırsızlık riski bir kişinin malında meydana gelebileceği gibi aynı apartmanda yaşayan kişilerin aynı anda uğraması da olasıdır. Yine de birden fazla kişi aynı riskten etkilendiği halde bu risk için temel risktir denilemez. Trafik kazaları, ölüm, hastalık, hırsızlık gibi riskler özel risklere örnektir (Yegin,2013, s. 55).

Bunun yanı sıra gelişmiş ülkelerde sigortacılık sektörünün ülkelerin finans sistemlerinde temel bir işlev gördüğü bilinmektedir. Bu sebeple risk kavramı bazı

kaynaklarda, organizasyonlar ve bireyler açısından baz alınarak, finansal- kurumsal risk ve sigortacılık açısından olduğu şekliyle yalın-spekülatif risk olarak iki ana türde incelendiği görülmektedir. Şekil 4'te söz konusu sınıflandırma görülmektedir (Kırkbeşoğlu,2015, s. 11,16):

Şekil 4:Organizasyonlar ve Bireyler Bakımından Risk Türleri

Bilinmesi gereken bir diğer ayırım da sistematik- sistematik olmayan risk kavramları üzerine yapılabilmektedir. Sistematik riskler, piyasa riski, kredi riski, enflasyon riski ve faiz oranı riskidir. Bu ayırmda sistematik riskler, işletmenin müdahale edemeyeceği ve dışarıdan irade dışı gelişen makroekonomik koşullara göre şekillenen riskler olması yönüyle sistematik olmayan risklerden ayrılmaktadır. Sistematik olmayan riskler, kurumların yapısındaki yönetsel koşulların, yatırımcı veya işletme sahibi gibi kişilerce iyileştirilmesi ve risklerin dağıtılması yoluyla azaltılabilmektedir. Finansal riskler, likidite riskleri ve yönetim (operasyonel) riski bu risklere örnektir (Saraç,2015, s. 48).

1.5.3.1. Finansal Riskler

Finansal riskler, işletmelerin sektörel faaliyetlerini yürüttükleri alanlarda, faaliyet süresince meydana gelebilecek işletmenin finansal kolundaki risklerdir. Bu tür riskler, işletmelerin hangi yollarla finanse edildiğiyle ve borçlar, maliyetler, sermaye

gibi kaynakların kullanımına ilişkin riskleri incelemektedir (Saraç,2015, s. 48). Aynı zamanda finansal riskler, işletme ve organizasyonların sahip oldukları varlıklarına dair yüklenilen risklerle de ilişkilidir. İşletme varlıklarının yapısına göre üstlenilen riskler de değişiklik göstermektedir. İşletmelerde bu varlıklara ilişkin yüklenilmesi gereken risk ve bu riskten elde edilecek gelir beklentisinin dengede tutulması yani bu riskin işletme tarafından iyi yönetilmesi konusu esastır. Aksi halde doğru ve yeterli yönlendirilemeyen risklerden dolayı, işletmelerin istenilen başarıya ulaşması finansal olarak güç olacaktır (Kırkbeşoğlu,2015, s. 12).

Kredi Riski: Birbirlerine karşı finansal yükümlülükleri olan taraflardan birinin diğerine olan yükümlülüğünü tam olarak ya da olması gereken süre içinde yerine getirememesinden kaynaklanan zarar etme riski olarak tanımlanabilmektedir. Kredi riskinin minimize edilebilmesi için risk değerlendirme işinin oldukça dikkatli ve özenli yapılması gerekmektedir ancak bunun yanı sıra riskin olabildiğince çok dağıtılarak yayılması riskin minimize edilmesinde faydalı olacaktır (Yegin,2013, s. 64).

Likidite (Nakit) Riski: Elde hazır tutulan finansal varlığın, gereksinim duyulan sürede ve istenilen meblağlarda nakde çevrilememesi ya da transferinin gerçekleşmemesi gibi finansal fon eksikliğinden kaynaklanan bir nakit riskidir. Sigortacılık açısından bu risk sonucunda, prim ödemelerinin beklenenden az gerçekleşmesi, finansal varlıkların gerekli süre ve istenilen miktarlarda satılamaması ya da beklenmedik miktarlarda bir hasar ödemesi yapılması gibi durumlarda, şirketin likidite yönünden zarara uğraması gibi sonuçlar ortaya çıkabilmektedir (Yegin,2013, s. 65).

Piyasa Riski: Piyasadaki fiyat volatilitesinden kaynaklı olarak eldeki finansal bir varlığın gelecekteki bir dönemde oluşacak değerinin belirsiz olması ve sonucunda zarar etme riskini ifade eder. Buna göre, mevcut varlığın, piyasa ve piyasadaki diğer ürünlerle olan etkileşimi göz önüne alınarak diğer varlıklara karşı duyarlılığı belirlenmelidir. Mevcut kıymetler, piyasadaki bağımsız olmadığı gibi piyasanın bütünündeki değişimlerden etkilenmektedir. Bu bağlamda, finansal varlıkların piyasa riskine bağlı olarak, döviz kuru riski, hisse senedi fiyat riski ve faiz oranı riski gibi risklerden etkilendiği de göz önünde bulundurulmalıdır (Saraç,2015, s. 49).

1.5.3.2. Kurumsal Riskler

İşletmelerin operasyon sistemlerinde meydana gelebilecek olası riskleri ifade eden kurumsal riskler, yoğunlukla işletme dışından bu işi yapan uzman kişilerce sağlanan hizmetler ile yönetilmektedir. İşletmelerin hedef ve planlamalarına ulaşmalarını aksatabilecek ya da engelleyebilecek, ülke (politik) riski, operasyonel risk ve enflasyon riski bu grupta yer almaktadır (Yegin,2013, s. 81).

Politik Riskler: Bir ülkede yapılan yatırımlar sonrası, ülkenin siyasi yapısından kaynaklı iktisadi, siyasi ve sosyal istikrarsızlıklar neticesinde işletme yatırımlarının yüklendiği risk durumudur. Bu durumda ülkeye yapılan yatırım karşılığında beklenen getirinin elde edilip edilmemesi konusu risk teşkil etmektedir. Yatırım yapılacak ülkenin siyasi durumu ne denli olumlu olursa o kadar az risk taşıdığından söz edilebileceği gibi aksi durumdaki olumsuz koşullara sahip siyasi görünümdeki bir ülkenin yüksek risk taşıdığı söylenebilmektedir (Ecevit, 2008, s.80,82).

Operasyonel Risk: İşletmenin faaliyetlerini sürdürmesi sırasında meydana gelebilecek aksaklıklar ve hatalar sonucunda işletmenin uğrayabileceği zararları ifade eden risktir. İşletme içyapısından kaynaklı sistematik yetersizlikler, personel yetersizlikleri ve hataları, yolsuzluklar, tutulan muhasebe kayıtlarında yapılan usulsüzlükler gibi riskler olabileceği gibi, işletmenin faaliyetlerinin aksamasına yol açabilecek deprem, yangın, yasal düzenlemeler gibi dış faktörlerce oluşabilecek diğer bütün riskler operasyonel risklere örnek verilebilmektedir. Genel anlamda operasyonel riskler kendi içinde, personel riski, yönetim riski, teknolojik riskler, yasal riskler ve diğer dış riskler olarak sınıflandırılabilir (Sermaye Piyasası Kurulu,2003, s. 3).

Enflasyon Riski: Enflasyon, bir ekonomide fiyatlar genel düzeyinin artması ve o ülkedeki para birimindeki reel alım gücünün düşmesi olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda enflasyon riski, yatırım yapılan menkul kıymetlerin artan enflasyon oranıyla birlikte beklenen getiride verimsizlik yönüyle etkilenmesidir. Bu risk, menkul kıymetlerin yapısına göre değişmekte olup, yatırımcılar için dikkat edilmesi gereken bir husustur. Örneğin, hisse senetleri enflasyonist değişimlerden daha az etkilenirken, sabit bir getiri yapısı olan tahviller, bono gibi finansal varlıklar enflasyon oranlarından daha çok etkilenen kıymetlerdir (Çankaya,2008, s.58).

1.5.3.3. Spekülatif Riskler

Spekülatif riskler, kişilerin alacakları risk karşılığında ileride bir kazanç beklentisiyle üstlendikleri risk türüdür. Buna göre, ileride gerçekleşmesi muhtemel olaylar üzerinden bir kazanç getirebileceği gibi alınan risk sonucu birtakım kayıpların da göze alınması söz konusudur. Dolayısıyla spekülatif risk, kişilerin bilinçli olarak üstlendikleri olası kayıp durumlarıyla birlikte riskin kişinin lehine sonuçlanması halinde bir kazanç getireceği olasılıklardır ve kar-zarar hesabı yapılarak riskler yönetilebilmektedir. Özellikle borsa üzerinden gelir elde etme beklentisiyle girilen risk ya da kişilerin şans oyunları oynayarak üstlendikleri riskler bu tür risklere en iyi örneklerdendir. Spekülatif riskler sonucunda kazanç elde etme amacı taşıması yönüyle sigortacılık sektörünün amaçlarına ters düşmektedir. Bilindiği üzere sigorta sistemi, gelecekte meydana gelebilecek ani ve beklenmedik risklere karşı olası kayıpların giderilmesi ve sigortalının riskten önceki ekonomik durumuna gelmesini sağlayan bir teminat sözleşmesidir. Ancak sigorta tazminatları kişinin kazanç elde etmesini sağlamaz, riskten doğan kayıpları telafi eder. O sebeple spekülatif riskler, sigortalanamaz risklerdir ve sigortacılık alanı bu risklerle ilgilenmemektedir demek yanlış olmayacaktır (Yegin,2013, s. 53; Kırkbeşoğlu,2015, s. 14)

1.5.3.4. Yalın (Gerçek) Riskler

Yalın riskler en basit tanımıyla, gerçekleştiğinde kesin zarar veren risklerdir. Spekülatif risklerin aksine riskin söz konusu olduğu durumlarda kaybetme ya da riskin gerçekleşmemesi sonucu kaybetmeme olasılıklarını barındıran, kar beklentisinin söz konusu olmadığı, yangın, hırsızlık, kaza gibi ortaya çıkma olasılığı olan ancak gerçekleşip gerçekleşmemesi kesin olmayan gerçek risklerdir. Sigortacılık esas olarak bu tür risklerle ilgilenmektedir. Kişilerin sahip oldukları maddi değer taşıyan menfaatler, hayatlarına ilişkin sakatlık, hastalık, ölüm gibi riskler ve 3. kişilere karşı sorumlulukları sigorta altına alınabilmektedir (Turgut, 2009, s.34).

- Bireysel Riskler

Sonucunda kişinin doğrudan kendisinin etkilendiği risklerdir. İnsan hayatına direkt olarak etkisinin olduğu bu riskler, sigortacılık sistemi tarafından teminat altına alınabilmektedir. Bahsedilen risk grubu için, kişinin beklenmeyen bir şekilde ani ölümü, sağlık sebepli yapılan harcamaların riski, kişinin aktif çalışma hayatı sona erdiğinde meydana gelecek gelir kaybı veya yetersiz gelir riski ve aktif çalışma hayatı içerisinde işsiz kalması sonucu oluşabilecek ekonomik kayıpları konu alan riskler, temel bireysel riskler olarak sayılabilmektedir.

Bireyin Beklenmedik Ölümü: Bu riskin varlığından söz edilebilmesi için öncelikle kişinin vefatı sonucunda geride bıraktığı ve bakmakla yükümlü olduğu kişileri ekonomik problemler içerisinde kalması gerekmektedir. Her ani ölüm, beklenmedik ölüm olarak değerlendirilememektedir. Şöyle ki kişinin sağ durumda olduğu zaman içerisinde borç edinmesi ve ölmesi halinde bu borcun ailesine kalması, cenaze kaldırma işlemleri, ailenin sosyal ve finansal yönden uğrayacakları kayıplar, sosyal güvencelerin kaybı gibi risklerin ortaya çıktığı durumlar kişinin beklenmedik ölümü olarak değerlendirilmektedir (Kırkbeşoğlu,2015, s. 15).

İşsiz Kalma Riski: Direkt olarak kişinin finansal güvencesinin ortadan kalkması anlamına gelen bu risk, geçmiş tasarrufları ya da ekstra bir geliri olmayan bir kişi için oldukça önemli bir risktir. Kişinin maddi manevi kayıplara uğramasına sebep olabileceği gibi, kişinin belirsiz bir durumda kalmasına sebep olmaktadır. Bu tür riskler, şirketlerin ekonomik politikaları gereği küçülmeye gitmeleri, ekonomik dalgalanma ve çöküntüler, şirketlerin iflas etmesi sonucu işsiz kalınması gibi şekillerde meydana gelebilmektedir.

Emeklilik Dönemi Geliri: Bireyler, hayatı belirli bir refah içinde yaşamak için ömürleri süresince finansal bir gelire ihtiyaç duymaktadırlar. Aktif çalışma süreleri son bulana kadar kişiler, emeklilik dönemlerini güvence altına almak ve yaşlılık dönemlerinde finansal bir takım kaygıların olmaması için yatırım yapma gereği duymaktadırlar. Dünyada ve ülkemizde kişilerin emeklilik dönemlerini güvence altına almaları için sunulan poliçelerle, bireysel emeklilik sigortaları yapılmakta ve kişilerin ödeyecekleri primler karşılığında onlara emeklilik dönemlerinde bir gelir elde etme teminatı

vermektedir (Şener ve Akın, 2010 ,s.293) . Ülkemizde kişiler sosyal sigortalar kapsamında emekli olabilmekte ve gelir elde edebilmektedirler. Ayrıca kişiler istedikleri takdirde emeklilik gelirlerini arttırmak için özel emeklilik sigortalarına başvurabilmektedirler. Bu bağlamda devletin özendirici olması açısından teşvikler vererek, 2003 yılında ülkemizde devletin sağladığı emeklilik sistemine destek veren bir Bireysel Emeklilik Sistemi yürürlüğe konmuştur (Şener ve Akın, 2010, s.297).

Sağlıkla İlgili Harcamalar: Kişilerin normal hayatlarında pek çok hastalıkla karşılaşması olağan bir durumdur. Çoğu zaman küçük tedaviler ve hastane masrafları önemsiz harcamalar yeterli olabilmektedir ancak kişilerin hayat süreleri zarfında uğrayabilecekleri organ nakli, kanser gibi maliyetli operasyonlar ve tedaviler gerektirecek hastalık riskleri gerçekleştiği durumda kişinin katlanması gereken harcamalar yüksek meblağlarda gerçekleşecektir. Bu durum kişilerin ekonomik durumlarını sarsabilmekte ya da bu harcamalardan kaynaklı ağır finansal kayıplara neden olabilmektedir. Bu yönüyle sağlık harcamaları riski en önemli kişisel risklerdendir.

- **Mal Kaybı Riskleri**

Mal kaybı riskleri, sel, yıldırım düşmesi, fırtına, hırsızlık gibi risklerin gerçekleşmesi sonucunda, bireylerin malları üzerinde kayıplara sebep olabilen riskleri ifade etmektedir. Bireylerin malları üzerinden elde ettikleri karın, hasar maliyetlerinin karşılanması sebebiyle kaybedilmesi doğrudan mal kaybı olarak nitelendirilmektedir. Bireyler sahip oldukları maddi değer taşıyan menfaatlerini sigorta ettirerek, günlük hayatta karşı karşıya olunan risklere karşı kendilerini güvence altına alabilmektedir. Mal sigortaları başlığında incelenen sigorta türleri, bu tür risklerin gerçekleşmesiyle doğrudan veya dolaylı olarak uğrayabilecekleri hasarları teminat altına almaktadır (Kırkbeşoğlu,2015, s. 15).

Sorumluluk Kaynaklı Riskler

Bireylerin kendi hata ve davranışları sebebiyle 3. kişilerin can ve mallarında eksilme ve kayıplar meydana getirebilecek risklerdir. Bu tür risklerde etkilenen taraf 3. bir kişidir. Örneğin, seyahat firmaları yolculuk süresince taşıdıkları yolcular, şoförler ve yardımcılara karşı sorumlu oldukları gibi söz konusu yolculuğun yapıldığı aracın şoförü de yolculara karşı sorumludur ve yolculuk esnasında meydana gelebilecek riskler sorumluluk kaynaklı riskler olarak değerlendirilmektedir.

1.6. GENEL ANLAMDA RİSK YÖNETİMİ

Genel anlamda risk yönetimi, 1960 sonrası dönemlerde ABD’de ortaya çıkarak kullanılmaya başlanmış, “eğer olursa ne olur”, “ya olursa” sorularının bir tekrar içinde sorulduğu ve gelecekteki olasılıkların planlanmasını içeren bir kavramdır. Bu kavramın doğduğu dönemlerde sigortacılık uygulamalarının, risk yönetimi mekanizmasına bağlı bir şekilde sigortanın işlevlerinden biri olarak görüldüğü ve sigorta sektörünün risk yönetimi doğrultusunda kullanıldığı bilinmektedir. Modern anlamda günümüzde bilinen risk yönetimi kavramına baktığımız zaman geniş, orta ve dar anlamlarda risk yönetimi bakış açılarıyla karşılaşılmaktadır. Geniş bakış açısına göre risk yönetimi ve yöneticisi, kar ve zarar riskini üstlenen bir müteşebbis olarak görülürken, dar bakış açısında sigortacı risk yönetimi olarak görülmektedir. Bu iki bakış açısının ortasında yer alan orta bakış açısına göre risk yönetimi ise, bireylerin ve organizasyonlarının finansal durumlarının taşıdığı risk oranının tespit edilmesi ve ölçülen bu değer kabul edilebilir bir risk oranına indirgenmesini sağlamaktır. Diğer bir deyişle risk yönetimi, belirli teknikler ışığında kişilerin ve kurumların taşımakta oldukları risklerin (can, mal ve sorumluluk riskleri) saptanması, ölçülmesi ve kontrol edilmesi sürecini ifade etmektedir (Yegin,2013, s. 79,80).

Bahsedildiği gibi riskin, bireyler ve organizasyonları etkileyen ve yönetilmesi gereken bir kavram olması sebebiyle risk yönetimi de hem kişiler hem de kurumlar için

uygulanabilen bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda risk yönetimi, bireysel risk yönetimi ve kurumsal risk yönetimi olarak iki ana kolda incelenebilmektedir.

Bireysel Risk Yönetimi: Kişilerin hayatları süresince maruz kalabilecekleri, can, mal ve sorumlulukları bağlamında olası pek çok risk vardır. Bireysel risk yönetimi ise maruz kalınan bu risklerin belirlenerek planlamasının yapılması ve risklerin yönetilmesini içermektedir. Bu bağlamda kişiler üzerlerinde taşıdıkları bu riskleri, kişisel olarak yönetebilmekte, transfer edebilmekte veya bu risklere katlanmayı tercih edebilmektedirler. Bireysel risk yönetiminde kişi, kendi kendinin risk yöneticisi konumunda yer almaktadır (Turgut, 2009, s.62,64).

Kurumsal Risk Yönetimi: 21. yüzyıl başlarında risk yönetiminin, sadece finansal kayıpları önleme amacıyla değil, bütün ve sürekli bir süreç olarak işletmenin uzun vadeli stratejik ve faaliyet risklerinin de dahil edildiği ve tüm işletmeyi kapsayarak yürütüldüğü bir yönetim anlayışına evrildiği görülmektedir. Kurumsal Risk Yönetimi (KRY)'nin, daha önceleri sigortacılık faaliyetleri ile yürütülmekte olan ve kurumların beklentilerini karşılayamayan geleneksel risk yönetimi uygulamalarının işlevini yitirmesiyle ortaya çıktığı bilinmektedir. KRY'nde geleneksel anlamda bilindiği üzere riskleri azaltılmaya çalışılmaktan ziyade, var olan riskleri mümkün olan en iyi şekilde yönlendirilip, yönetilmesini sağlayarak işletmenin sahip olduğu bütün bölümlerdeki etkinliğin maksimuma çıkarılması ve bu sayede işletmenin hedeflerine ulaşabilmesi amaçlanmaktadır. Bütünsel olarak işletmenin her birimini kapsaması ve sürekli olması bakımından değerlendirildiğinde, yönetim sürecinde işletmelerin hedeflerine ulaşmak için izledikleri yolda karşılaşılabilecek belirsizlikleri değerlendirilebilmek, kabul edebilmek ve bu riskleri yönetmek için gerekli alt yapı işletmede mevcut hale getirilmektedir. Bu yönetim anlayışına göre risklerin bir tehdit olarak algılanmasının aksine işletmeler açısından fırsata çevrilmesi mümkün olan bir durum olarak görülmektedir (Güneş,2009,s.13,14).

1.6.1. Sigortacılıkta Risk Yönetimi

Sigortacılık gelecekteki bir dönemde riskin gerçekleşmesini, bir diğer ifade ile başarısızlık ihtimalinin ortaya çıkmasını önlemeyi ya da sonuçlarını azaltmayı

amaçlayan bir sistem olması yönünden risk yönetiminde kullanılmaktadır. Risk yönetimi için sigorta şirketleri, brokerlar ya da acenteler söz konusu risklerin detaylı incelemesini yapmakta, incelemeler sonucu ulaştıkları bilgiler ışığında riskin yol edilmesine yönelik çalışmalar için birtakım değerlendirmelerde bulunmaktadırlar. Bu noktada risk analizinin iyi yapılması oldukça büyük bir önem arz etmektedir. Sigortacılık, ölçülebilir risklerin yönetilmesi esasına dayanmaktadır ve bu risklerin matematiksel hesaplama ve istatistiksel metotlara dayandırılarak sigorta sisteminin içindekilere dağıtan bir sistem olması bakımından üstlenilecek risklerin oldukça iyi ölçülmesi gerekmektedir (Yegin,2013, s. 75).

Sigortacılıkta, sigorta şirketlerinin kişiler ya da kurumların risklerini üstlenirken, üstlendikleri riske ilişkin tam bilgiye ulaşmaları ve alacakları riski tanımaları sigorta şirketlerinin bu risklerden görecekları zararların değerlendirilmesi kendilerini güvende tutmaları için en önemli faktördür (Sarıoğuz,2007, s. 53). Aşağıda sigortacılıkta kullanılan risk yönetimi yöntemleri açıklanmaya çalışılmıştır.

1.6.1.1. Riskten Kaçınma

Riskten kaçınma, doğru kullanıldığında hasarın tamamını ortadan kaldıracak bir risk yönetim türü olarak bilinmektedir. Bu strateji, kişi veya işletme tarafından söz konusu riskin henüz oluşmadan ortadan kaldırılması için verilen bir çeşit karardır ve riskin varlığına tahammül edilmemesidir. Söz konusu yöntemin esas amacı, riskin hasar şiddetini azaltarak, kabul edilebilirliğini artırmaktır. Bu bağlamda riskin ortaya çıkmasına sebep olacak fiil ya da faaliyetin ortadan kaldırılması söz konusudur. Örneğin, bir işletmede üretimi sırasında risk alınması gereken tehlikeli bir ürünün üretiminin yapılmaması riskten kaçınmaktır. Bu stratejinin işletme tarafından çok kez kullanımı, yani herhangi bir risk almadan devam etmesi, işletmenin hedeflerine ulaşması konusunda başarısızlığa neden olacaktır. Dolayısıyla başarının doğasında risk barındırması sebebiyle işletmenin başvurması gereken en son strateji riskten kaçınmak olmalıdır (Turgut, 2009,51,52).

1.6.1.2. Riski Azaltma

Riskin gerçekleşmesi sonucu ortaya çıkacak büyük ve kaçınılması güç olan hasarların şiddetinin azaltılmasında kullanılan bir yöntem olan risk azaltma metodu, hasarın oluşumundan sonraki süreç için uygulanmaktadır. Bu yöntemle, riskin önlenmeye çalışılması ve hasar şiddetini azaltılması amaçlanmaktadır (Kırkbeşoğlu,2015, s. 33).

1.6.1.3. Risk Transferi

Sigorta sistemi temel olarak riskin bir gruba aktarılması ve meydana gelecek hasarların bu gruptaki kişiler arasında dağıtılması prensibine dayanmaktadır. Risk transferinde risk barındıran işletme, bu olası risklerin kayıplarına ilişkin olarak sigorta, reasürans, türev ürünler gibi işlemlerle riski dağıtabildikleri gibi bahsedilen işlemlerin karışımı olan bir transferle de bu kayıplara karşı önlem alabilmektedir. İşletmelerin transfer edecekleri risk miktarına maliyet/fayda analizi kapsamında karar vermektedir. Sigorta şirketlerinin ise yapıları gereği belirli riskler ve o risklerin bırakacağı hasarlara ilişkin tecrübe ve bilgi birikimine sahip olmaları, geleceğe yönelik risk ve hasar düzeyini tahmin edebilmelerine olanak sağlamaktadır. Diğer yandan sigortacılık, prensipleri gereği sigorta sözleşmeleri ile oluşacak hasarların tazmini güvence altına alınırken, sigortalılara gelecekte bir kar elde etme imkanı sunmayan bir sistemdir. İşletmeler risklerini sigorta şirketlerine transfer ettiklerinde, sigorta şirketleri bu riski reasürans yoluyla başka bir sigorta şirketine devrederek kendisini bu riske karşı sigortalatabilmekte, hatta reasürans şirketi bu riski retrosesyon işlemiyle bir başka reasürans şirketine transfer edebilmektedir. İşletmeler aynı zamanda risklerinin tamamını ya da bir kısmını sigorta ettirebilme seçeneğine sahiptir. Burada önemli nokta işletmenin nasıl bir strateji ile risklerini transfer etmek istediği konusunda karara varmasıdır. Belirtildiği üzere işletmeler bu kararları alırken fayda eğrilerine göre seçim yapmaktadır ancak farklı iş kollarında ve alanlarda bu eğriler karar vermede her zaman etkili olmayabilir. Bu durum söz konusu olduğunda işletmeler genellikle alternatif risk transfer araçlarına yönelmektedir. Bu tür risk transferleri, yoğunlukla hedging sigorta ve ikincil pazarlar vasıtasıyla gerçekleşmektedir (Sarıoğuz,2007, s. 54,56).

1.6.1.4. Riskin Bölüşülmesi

İşletmede maruz kalınabilecek riskler sonucunda oluşacak muhtemel zararlar işletmenin finansal yapısında büyük ölçekli kayıplara neden olabilmektedir. Bu yüzden risk yönetimi metotları değerlendirilirken riskin paylaşılması yöntemi sık kullanılan yöntemlerden biridir. İşletmeler bu metotla sahip oldukları risklerin bir kısmını kendi üstlerinde tutabilmekte, diğer bir kısmını sigorta şirketlerine transfer edebilmekte ya da söz konusu risklerden korunma ve yönetme konusunda sigorta şirketlerinin tecrübelerinden yararlanabilmektedir (Sarıoğuz,2007, s. 53,54).

BÖLÜM:2

2.RİSKİN DAĞITILMASI: REASÜRANS

Reasürans, genel anlamda sigorta şirketlerinin üstlendikleri risklerin belirlenen saklama paylarından geriye kalan sigorta bedelinin bir kısmı veya tamamının, başka bir sigorta şirketine devredilmesidir. Burada devralan şirket olan reasürör, devreden esas sigortacı ise sedan vasfıyla devir işleminde yer almaktadır (Özer,2015, s. 300).

Sigorta şirketleri, üstlendikleri rizikoların birkaçının eş zamanlı olarak gerçekleşmesi, sigorta değeri oldukça yüksek, katastrofik rizikoların vuku bulması gibi sigorta şirketinin, teminatları ödeme konusunda yaşayabilecekleri güçlüklerin giderilmesi ve şirketin finansal yapısında meydana gelebilecek olası kayıplar için kendilerini reasürans yoluyla sigorta etmektedirler (Erdoğan,2013, s. 7,8).

2.1.REASÜRANS TÜRLERİ

Reasürans anlaşmaları üstlenilen sorumluluğun içeriğine göre farklı türlerde yapılabildiği gibi, seçilen anlaşma türüne bağlı olarak uygulamada bir takım farklılıklar meydana gelmektedir. Geleneksel reasürans türleri incelendiğinde, diğer reasürans yöntemlerine göre daha az karmaşık bir yapıda olması sebebiyle daha açıklanabilir. Bu bağlamda geleneksel reasürans türleri, “bölüşmeli reasürans” ve “bölüşmesiz reasürans” olarak iki ana başlıkta incelenebilmektedir (Özer,2015, s. 302).

2.1.1. Bölüşmeli Reasürans

Bu tür reasürans türü, sigortaya ilişkin devredilen sorumluluğun oranı kadar sigorta priminin ve rizikonun gerçekleşmesi sonrasında oluşan hasarın, aynı oran dahilinde sigorta ve reasürans şirketleri arasında paylaşılması esasına dayanmaktadır. Bölüşmeli reasürans, ihtiyari ve zorunlu olmak üzere iki türde yapılabilmektedir.

Bunlardan en önemli ikisi, zorunlu bölüşmeli reasürans türleri olan Kot-par (Quata Share) ve Eksedan (Surplus) anlaşmalarıdır (Özer,2015, s. 303).

2.1.1.1.Kot-Par (Quata Share)

Kot-Par (Quata Share) anlaşmaları, şartlarının ve üst limitlerin önceden belirlendiği ve sedan ile reasürör arasında bir ifadeyle kader birliği yapıldığı uygulamada kolay bir anlaşma türüdür. Buna göre, önceden belirlenen oranlar dahilinde paylaşılan sorumlulukla birlikte, sedanın belirlenen branşta ürettiği her bir poliçeden reasürörün pay almasını içermektedir. Oranların sabit ve değiştirilemez olması sebebiyle sedanın kar/zarar durumu reasüröre de aynı oranda kar/zarar olarak yansımaktadır. Belirlenen üst limitin aşılması durumunda ise sedan, ihtiyari bir uygulama ile aşan kısmı reasüre edebilmektedir (Eser,1999, s. 8,9).

2.1.1.2.Eksedan (Surplus)

Eksedan (Surplus) ise Kot-Par anlaşmaları ile aynı özellikleri göstermekle beraber aralarındaki en önemli fark, Kot-Par anlaşmalarında reasürörün aynı branştaki her poliçeye katılması durumu yerine sadece sedanın üzerindeki sorumlulukların üst limitleri aşan kısımları için yapılan anlaşmalar olmasıdır. Bu yönüyle Eksedan anlaşmaları, reasüröre ödenecek gereksiz primlerin sedanda kalmasına olanak sağlamaktadır (Özer,2015, s. 305).

2.1.2. Bölüşmesiz Reasürans

Bölüşmesiz reasürans türlerini bölüşmeli reasüranstan ayıran en ayırıcı özellik, reasürörün sigorta bedellerinden daha çok, üstlenilen sorumluluk sonucunda oluşabilecek hasarlarla ilgilenmesidir. Bu tür anlaşmalarda sedanın üstlendiği bir riskin gerçekleşmesi ve hasarın poliçede önceden belirlenmiş bir oranı aşması halinde reasürörün hasara katılması söz konusudur. Reasürörün üstleneceği bu hasar miktarı

önceden belirlenmiş bir oran olmadığı gibi primler de önceden belirlenmemektedir. Burada sedan anlaşılan konular için reasüröre bir pay vermeyi, reasürör de anlaşmada belirtilen limitlerin aşımı durumunda, bu aşan kısım için teminat limitleri dahilinde karşılamaya teminat vermektedir. Bölüşmesiz reasürans türünün en bilinen yöntemleri ise Hasar Fazlası (Excess of Loss) ve Toplam Hasar Fazlası (Stop-Loss) reasürans anlaşmalarıdır (Özer,2015, s. 313,314).

2.1.2.1.Hasar Fazlası (Excess of Loss)

Hasar Fazlası anlaşmalarında, diğer reasürans anlaşmalarında olduğu gibi sedanın üzerinde tutmayarak reasüröre devrettiği sorumlulukları teminat altına alınmamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu tür anlaşmaların en önemli farkı, reasürörün sedanın üzerinde tuttuğu sorumluluklar için teminat vermesidir. Hasar fazlası anlaşmalarda, reasürör tarafından sedanın sorumluluklarında meydana gelen hasarların belirli bir oranı aşığı kısımları belirlenen üst limite kadar tazmin edilmektedir. Bunun karşılığında sedan, reasüröre önceden kararlaştırılan miktarda prim ödemesi yapmakla yükümlüdür (Eser,1999, s. 13,14).

2.1.2.2. Toplam Hasar Fazlası (Stop-Loss)

Toplam Hasar Fazlası (Stop-Loss) anlaşmalarında ise, Hasar Fazlası Anlaşmalarıyla benzer özelliklere sahip olmasının yanı sıra, sedanın uğradığı poliçe başına hasarlarla ilgilenmemektedir. Öyle ki, bütün bir dönem boyunca sedanın konservasyonunda tuttuğu sorumluluklarda oluşan aşkın hasarların toplamının, aynı dönem içinde toplanmış primlerin belirli bir oranını aşması durumunda, aşan kısım için reasürörün bu aşkın kısmı belirli bir üst limite kadar tazmin etmesi üzerine yapılan bir anlaşmadır (Eser,1999, s. 18,19).

2.2. REASÜRANS UYGULAMASININ FAYDALARI

Reasürans uygulamaları, sigorta şirketlerinin mali yapılarındaki istikrar açısından büyük bir önem arz etmektedir. Özellikle sigorta şirketlerinin risk kabul kapasitelerini arttırması bakımından ön plana çıkmaktadır. Rizikolar yapıları gereği branş fark etmeksizin büyük miktarlarda olabilmekte yahut sigortacının uzmanlaşmadığı veya yabancı olduğu sigorta konuları söz konusu olabilmektedir. Böyle durumlarda bile reasürans, sigortacının bu tür riskleri kabul edebilmesine olanak sunmaktadır. Diğer yandan risklerin yapısı, sigorta şirketlerinin doğrudan bu risklere verilen teminatları ödeme güçleri ve bunun için de sağlam bir mali yapıda olmasını gerektirmektedir. Reasürans işlemleri ile sigorta şirketleri, belirledikleri saklama paylarından kalan kısımları devrederek mali yapılarını dengede tutabilmekte ve bu yolla istikrar sağlanabilmektedir. Bunların yanı sıra yine bu uygulamalar sayesinde sigorta şirketleri, bir yıl içinde meydana gelebilecek hasarların tahmini tutarlarının hesaplanması ve şirketin zarara uğramasına yol açabilecek rizikoların dağıtılmasını sağlayarak kar/zarar dengesi sağlanabilmektedir (Erdoğan,2013, s. 9,10).

2.2.1. Karşılaşılabilecek Riskler

Reasürans işlemleri, sigorta konusu rizikonun gerçekleşmesi sonucunda oluşacak hasarlara ilişkin belirlenen fiyatlandırma işlemleri ile rizikonun beklenenden daha büyük bir hasara yol açması durumunda yaşanacak olası maddi kayıp risklerini dağıtmanın en iyi yollarından biri olarak görülmektedir. Bir sigortacının portföyünde bulunan risklerin özellikleri, ortaya çıkma sıklığı ve aynı branşta olan poliçe üretimi miktarı gibi durumlardan kaynaklı olarak gerçekleşen hasar tutarlarında etkili olmaktadır. Fiyatlandırma yani “underwriting” işlemleri ile, riskin gerçekleşme sıklığı, oluşacak hasarların şiddeti, şirketin bu riziko üzerinden elde etmeyi bekledikleri kar oranları ve oluşacak masrafların göz önüne alınarak, söz konusu rizikoya ilişkin en uygun prim miktarı hesaplanmaktadır. Ancak bilinen o ki, fiyatlandırma işlemi ne kadar kusursuz yapılırsa yapılısın, meydana gelecek hasar tutarları, riskin özelliklerine bağlı olarak, beklenenden çok daha fazla olabilmekte ve sigorta/reasürans şirketlerinin iflasına kadar gidebilecek zararlara yol açabilmektedir. Diğer yandan, mevcut piyasa

koşullarının değişmesi, enflasyon gibi sebeplerle de underwriting işlemleri sırasında belirlenen prim tutarları, beklenen hasar tutarlarını karşılama konusunda yetersiz kalabilmektedir. Prim hesabı yapılması esnasında kullanılacak veriler de fiyatlandırmanın doğru yapılabilmesi açısından büyük bir önem arz etmektedir. Yanlış veriler kullanılarak yapılacak hesaplamalar sonucunda belirlenen primler sebebiyle sigorta şirketleri zarar görebilmektedir. Bu bağlamda sigorta şirketleri ile reasürans şirketlerinin maruz kalabilecekleri riskler bakımından hemen hemen aynı türde olduğu görüşüne varılabilmektedir (Özer,2015, s. 301,302).

2.2.2. Retrosesyon

Sedan şirketin devrettiği rizikolar, devralan sigorta veya reasürans şirketi için de bir takım mali sorumluluklar yüklemektedir. Reasürör, devraldığı rizikolara ilişkin olarak üzerine aldığı bu sorumlulukların bir kısmını veya tamamını tekrar devredebilmektedir. Reasürörün devraldığı bu rizikoları diğer bir reasüröre devretmesi işlemine retrosesyon denilmektedir (Sigorta Terimleri Sözlüğü, <http://www.trete.com.tr/sozluk>, 2020).

2.3. KOASÜRANS

Müşterek Sigorta ya da Birlikte Sigorta olarak da bilinen koasürans yöntemi, birden fazla sigortacı tarafından, her bir sigortacının kendi payları dahilinde olmak üzere, aynı rizikoları ve aynı dönemi kapsamak suretiyle bir sigorta poliçesinin teminat altına alınması işlemidir. Burada bilinmesi gereken önemli bir husus ise, her koasürörün sadece kendi payını ödemekle yükümlü olduğudur. Diğer bir deyişle, ödeme yapamayan bir sigorta şirketinin payı, diğer bir şirket tarafından ödenmemektedir (Yegin, 2013, s. 159,160).

BÖLÜM:3

3.SİGORTACILIKTA ALTERNATİF RİSK TRANSFER SİSTEMİ (ART)

Belirli afet risklerinin potansiyel hasar boyutu, büyük sigorta şirketleri de dahil olmak üzere, bireysel sigorta şirketlerinin kapasitesini aşmakla kalmamakta, aynı zamanda tüm sigorta pazarı kapasite limitine ulaşabilmektedir. Bilinen o ki, her şeyden önce, deprem, sel veya fırtına gibi doğal tehlikelerin meydana gelmesiyle oluşabilecek koşullar, bütün küresel sigorta/reasürans kapasitesini aşabilecek kadar büyük hasar tutarlarının gerçekleşmesine sebep olabilmektedir. Özellikle son zamanlarda dünya çapında, doğal afet risklerinde artışlar gözlemlenmektedir. İklim değişiklikleri gibi sebepler göz önünde bulundurulduğunda bu artışların ileriki dönemlerde artarak devam edeceği tahmin edilmektedir. Bu gibi risklerin sebep olduğu hasar tutarları, sigorta pazarının kapasitelerini aşabilmektedir. Bu kapasite limitleri ve sigortalanabilirlik limitlerini arttırabilmek amacıyla sigorta pazarı dışında afet riskleri için ek bir kapasite sağlanması gerektiği görülmektedir. Bu bağlamda, Uluslararası Sermaye Piyasaları bu ek kapasite sorununa en iyi çözümlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelişmiş ülke ekonomilerindeki sermaye miktarı, sigorta pazarının sermayesinden katlarca büyüktür (Wagner,1998, s. 574,575).

Kısacası, alternatif risk transfer sistemlerinin, sermaye piyasalarında işlem gören çeşitli ürünlerin kullanılması suretiyle, sigorta sektörüne ek bir kapasite ve sermaye imkanı sağladığını söylemek doğru olacaktır. ART sistemleri hasar tutarları büyük risklerin, sektörün sahip olmadığı hacimlerdeki sermaye finansmanı barındıran uluslararası piyasalara aktarılmasına olanak sunmaktadır. Böylece riskler ilgili ürünler aracılığıyla uluslararası yatırımcılara arz edilmekte ve bu yatırımlar sayesinde riskin gerektirdiği finansal güce ulaşabilmektedir. Diğer yandan bu sistemle birlikte reasürans kapasitelerinin de artırılabilenekte olduğu görülmektedir.

3.1. SİGORTACILIKTA ART ÖNEMİ

Ortaya çıkış tarihi kesin olarak bilinmeyen ART yöntemlerinin kullanılmaya başlanması, genel kanı itibariyle 1960'lı yılların sonlarını işaret etmektedir. ART sistemleri bir bakıma bankacılık sektörü ile sigorta ve reasürans sektörlerinin buluşmasına imkân tanıyarak, geleneksel risk transferi işlemlerinin bazı risklerde yetersiz kalması ve ihtiyaçların tam olarak karşılanamaması nedeniyle ortaya çıkmıştır. Bahsedilen eksikliklerin giderilmesine yönelik bir çözüm olarak görülen ART'nin önemi giderek anlaşılmakta ve yaygınlaşmaktadır. ART uygulamaları, sermaye piyasalarındaki finansal ürünlerin kullanılmasına ve bu vasıta ile hasar oranı daha büyük risklerin transferinin ve/veya şirketlerinin finansman yönetiminin yapılmasına olanak sağlamaktadır. Bu sistemde sigorta şirketleri, ihtiyaçlarına yönelik finansman yönetimi yapabildiği gibi, aynı zamanda sahip oldukları katastrofik riskler gibi bazı riskleri menkul kıymetler ve türev ürünlere dönüştürerek sermaye piyasalarındaki yatırımcılara satabilmektedir (Eygi,2006, s. 17,18).

ART'nin geleneksel reasürans uygulamalarının yetersiz kaldığı durumlarda, şirketlerin finansman risklerini dağıtmak için başvurduğu yardımcı/tamamlayıcı bir nitelikte olduğu görülmektedir. Bu uygulamalarla şirketler, hasar teminatlarının yüksek olduğu maliyetli riskler için, sermaye maliyetlerini minimum düzeye indirebilmektedir. Sermaye piyasaları ürünlerinin kullanılması, sigorta şirketleri için başlıca olarak iki sebepten önemlidir. Birincisi, sigortalanabilir risklerin çeşitliliğini artırılması ve ürün yelpazesinin genişletilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilindiği üzere, maliyeti yüksek, şirketin henüz uzmanlaşmadığı alanlardaki riskler ya da yeni üretilen ürünlerin sigortalanması oldukça riskli olabilmektedir. Şirketler bu tür özelliklere sahip riskleri, türev ürünler vasıtasıyla yönetilebileceğinden sigorta portföyüne dahil edebilmektedir. Bir deyişle, sigorta şirketlerinin kapasite ile ilgili sorunlarına çözüm üretebildiği gibi ürün çeşitliliğinin sağlanmasında etkili bir rol oynamaktadır. İkinci olarak ise önemi, genel anlamda verimliliği artırma yönündeki işlevidir. Sigorta şirketleri ART yöntemleri ile birlikte, hasar katılımını geliştirebilmekte, oluşacak aşkın sigorta maliyetlerini düşürebilmekte ve karşılaşılabilecek kredi risklerini kontrol edebilmektedir. ART, şirketlerin finansman yapısındaki bu tür maliyet ve risklerin

yönetilmesinde etkinliği yüksek bir uygulama olduğundan verimliliği yükseltmekte yardımcı olduğu bilinmektedir (Nomer,2006, s. 10,11).

3.2. SİGORTACILIKTA UYGULANAN ART YÖNTEMLERİ

Oldukça geniş bir kapsamı olan ART yöntemleri, sigorta sistemini tamamlayıcı türev ürünleri içerdiğinden dolayı gelişimini hali hazırda sürdürmektedir. Bilinen en eski ART yöntemi Captive (Bağlı) Sigorta Şirketleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

ART yöntemlerinin başlıca unsurları ise aşağıdaki gibidir (Sezgin Alp, Açıkalın, 2015:370-371):

- Çoklu Risk Ürünleri
- Captive Sigorta Şirketleri
- Şarta Bağlı Sermaye
- Sınırlı Risk

3.2.1. Sermaye Menkul Kıymetleştirme İşlemi

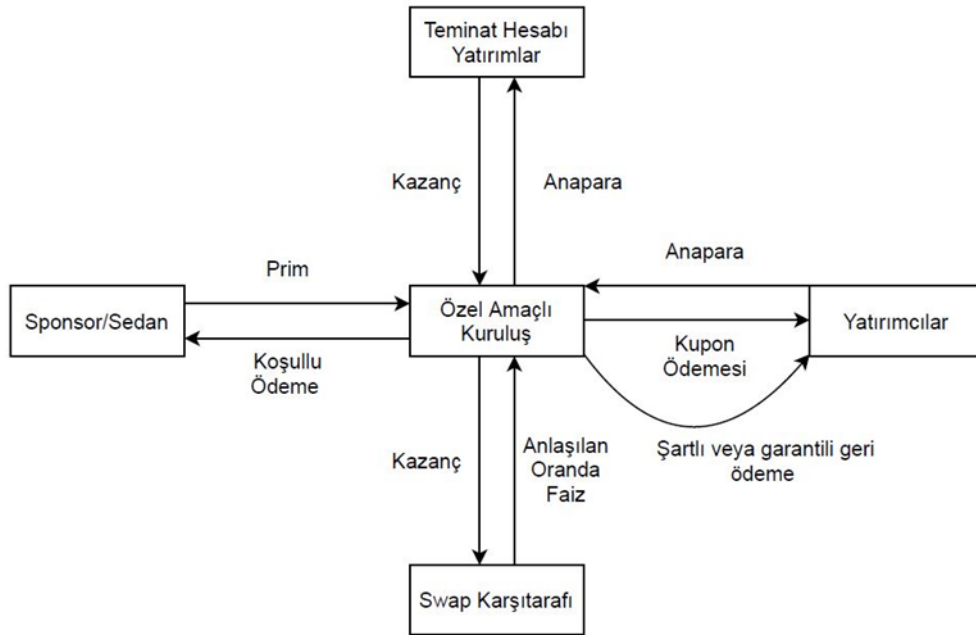
Sermaye piyasalarında alım-satım işlemleri yapılmak üzere şirketlerin, bilançolarındaki aktif, pasif ya da nakit akışlarından ihraç edilmek suretiyle menkul kıymetlere dönüştürülerek 3. Kişilere aktarılması işlemi olarak uygulanmaktadır. Likit olmayan varlıkların likit varlıklara dönüştürülmesini sağlayan menkul kıymetleştirme, daha ziyade katastrofik risklerin sigorta şirketlerinin üzerinden sermaye piyasalarına transfer edilmesi işleminde kullanılmaktadır. Bu işlem, ART piyasalarındaki gelişmeler ışığında sadece finans sektörünün başvurduğu bir yöntem olmaktan çıkıp, sigorta sektörü için de önemli bir yöntem haline gelmesine yol açtığı söylenebilmektedir. Özellikle katastrofik risklerin küresel piyasalara transferinin sağlanması açısından menkul kıymetleştirme işlemi, ART piyasalarının gelişimi ve sahip olduğu potansiyeli gerçekleştirilmesi için oldukça önemli bir yere sahiptir (Sezgin Alp, Açıkalın, 2015, s. 375).

Menkul kıymetleştirme işlemleri, sigorta ve reasürans piyasalarının geleneksel reasürans yöntemlerine tamamlayıcı bir unsur olarak, risklerin transferi için uygun ek bir kapasite sunmakta ve kaynak olarak sermaye piyasaları ile sigorta sektörünün buluşmasına imkan sağlamaktadır (Süslüoğlu, 2005, s. 55,56).

Menkul kıymetleştirme yöntemleri ile ihraç edilen ürünler şu şekilde listelenebilmektedir (Sezgin Alp, Açıklan, 2015, s. 375,376):

- Katastrofik Tahviller
- Sigorta Türevleri
- Katastrofik Opsiyonlar
- Katastrofik Swaplar
- Hava Durumu Türevleri

Şekil 5'te temel menkul kıymetleştirme işlemine ilişkin şekil verilmiştir (Bouiaux ve Macminn, 2007):

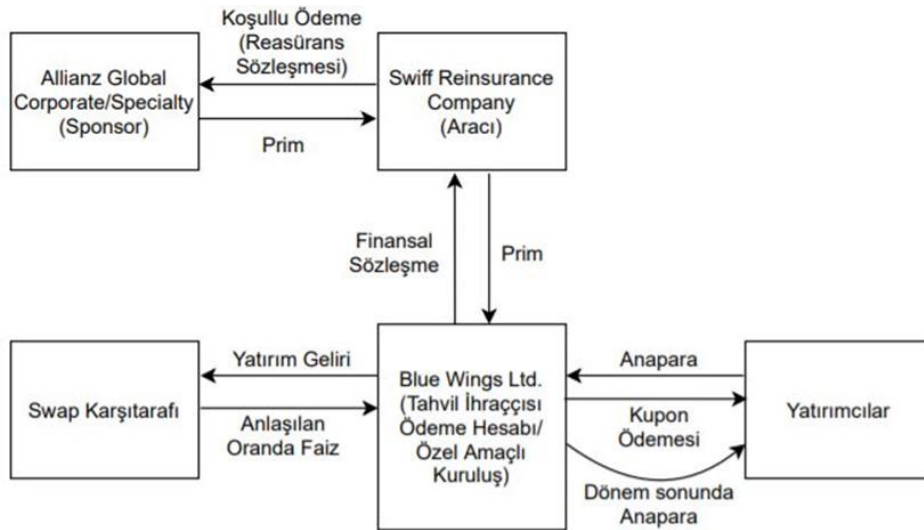
Şekil 5: Temel Menkul Kıymetleştirme İşlemi

Şekil 5'te görüldüğü gibi, temel menkul kıymetleştirme modeline göre sigorta eden taraf sponsor olarak karşımıza çıkmaktadır. Sponsor, reasürör ile bir anlaşma yapmak suretiyle özel amaçlı şirkete riski devretmektedir. Buradaki özel amaçlı

reasürans şirketi, bir tahvil çıkararak teminat sağlamaktadır. Bu tahvillerin sağladığı gelirler ortak bir teminat hesabına yatırılarak, bu güvence hesabında kıymetli kağıtların kullanımı gerçekleştirilmektedir. Özel amaçlı şirket ile ortak güvence hesabının arasındaki bu reasürans anlaşması bir garanti niteliği taşıdığı için sigortalanan tarafın teminatı en yüksek güvence derecesine (AAA kredi derecesi) ulaşmasına olanak sunmaktadır. Ortak güvence hesabından gelen yatırım gelirleri Londra Bankalararası Faiz Oranı (LIBOR) gibi bir faiz oranını referans almalıdır. Bu güvence hesabı ile swap gerçekleştirilen karşı tarafın elde edeceği yatırım gelirleri LIBOR gibi esas alınan bir faiz oranı üzerinden yapılmakta, böylece yatırımcılar açısından swap işlemlerinde kullanılan sabit bir kur sağlanmaktadır. Ardından yatırımcılara reasürans ya da retrosesyon anlaşmalarında belirlenen prim ve sabit faiz getirileri ile ödeme yapılmaktadır. LIBOR bu bağlamda, yatırımcıların bu tür tahvillere yatırım yapmaları için bir nevi teşvik unsuru işlevi görmektedir.

ÖRNEK :

Şekil 6'da temel menkul kıymetleştirme işlemi üzerine örnek bir şekil gösterilmektedir (Bouriaux, MacMinn,2007):

Şekil 6:Menkul Kıymetleştirme Metodu Örneği

Tahvilin özellikleri ise aşağıdaki gibidir (Bouriaux, MacMinn,2007):

Tablo 1: Örnek Tahvil Özellikleri

Risk Periyodu:	4 Nisan 2007- 31 Aralık 2011 tarihi arasını kapsamaktadır.
Vade Sonu:	10 Ocak 2012 tarihidir.
Kapsanan Riskler:	Kanada ve ABD'de deprem ve İngiltere'deki nehir taşması risklerin teminat altına alınmaktadır.
Anapara Tutarı:	150 Milyon \$
Düzenleyen ve Yöneten Şirket:	Swiss Re
Modelleyen ve Hesaplayan Şirket:	Risk Management Solutions (RMS)
Taşkın Hesaplama Şirketi:	Halcrow Group Ltd. (Halcrow)
Tahmini Hasar Oranı (Yıllık olarak):	%0.54 (Deprem için: %0.43, Taşkın için: %0.11)
Kredi Derecelendirme Notu:	BB+ (S&P'ye göre belirlenmiştir. BB+ notu "yatırım yapılmaz" ve "spekülatif seviyede" anlamına gelmektedir.)
Tetikleme özelliği:	Parametrik

BOUIAUX, ve MACMINN, "Managing Catastrophic Risk: Developments in Capital Market Alternatives to Reinsurance.", 2007

Kredi Derecelendirme Notu: BB+ (S&P'ye göre belirlenmiştir. BB+ notu "yatırım yapılmaz" ve "spekülatif seviyede" anlamına gelmektedir.)

Şekil 6'da görüldüğü üzere sponsor firma Allianz, aracı kuruluş Swiss Re ile bir reasürans sözleşmesi yapmış ve karşılığında prim ödemektedir. Aracı kuruluş ise tahvil ihraççısı olan özel kuruluş Blue Wings Ltd. ile finansal bir sözleşme yaparak karşılığında prim ödemesi yapmaktadır. Burada özel amaçlı kuruluşun, yatırımcılara anapara karşılığında tahvil satarak, kupon ödemesi yapmakta olduğu ve vade sonunda anaparayı iade etmek üzere anlaşma yaptığı görülmektedir. Aynı zamanda özel amaçlı kuruluş Swap karşı tarafına elde ettiği gelirleri vermektedir. Bunun karşılığında ise anlaşılan oranda faiz ödemesi almaktadır.

3.2.2. Çoklu Risk Ürünleri

Çoklu risk ürünleri ile, birden fazla finansal ürünün bir kombinasyonu oluşturularak risk yönetiminin olabilecek en etkili düzeyde sağlanması amaçlanmaktadır. Çoklu risk ürünlerini bütünleştirilmiş ürünler ve çok tetikli ürünler adı altında iki başlıkta incelemek mümkündür (Eygü, 2006, s. 39).

Bütünleştirilmiş Ürünler: Bu tür ürünler temel itibarıyla bütünleştirilmiş, uzun vadeli ve oldukça riskli ürünleri ifade etmektedir. Farklı poliçelerde ayrı ayrı sigortalanması gereken farklı kategorilerde olan risklerin bir araya getirilerek ve birkaç yılı kapsamak

suretiyle tek bir poliçe altında birleştirilmesi şeklinde düzenlenen bir yöntemdir. Bahsedilen yöntem, her riske ayrı muafiyetler konulabilmesine imkan sunmaktadır. Risklerini zaman içerisinde dağıtarak, uzun vadede kısa dönemli dalgalanmalardan daha az etkilenen bu tür ürünler, sigorta şirketlerince rağbet gören bir alternatif risk transfer yöntemi olarak bilinmektedir. Dolayısıyla kötü geçen dönemleri dengeleyen iyi geçen dönemler, primlerin daha istikrarlı olmasına imkân sunmaktadır. Bu tür çoklu ürünler vasıtasıyla, fiyat-zaman tasarrufları sağlanabilmekte, geleneksel riskler dışında kalan risklerin poliçelere dahil edilmesi mümkün kılınmaktadır (Sezgin Alp, Açıklan, 2015, s. 374).

Bütünleştirilmiş ürünler, müşterilerin istek ve ihtiyaçları göz önüne alınarak belirlenen ve müşterinin risk taşıma kapasitesi ve risk portföyünün incelenerek müşterinin gereksiz ve fazladan sigortalanması ya da teminatlardaki eksikleri giderme sorununu ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. Ancak bu detaylı incelemenin maliyetleri arttırması söz konusudur (Eygi,2006, s. 40).

Çoklu risk ürünlerinin, sadece finansman açısından değil aynı zamanda riskin kontrol altında tutulmasına olanak vermek, çok sayıda poliçenin tek bir fiyatlandırma ve teminat altına alınması sebebiyle yönetim maliyetlerinin daha az olması, uzun vadeli yapıları gereği planlama yapmak ve olası kayıpların zaman içerisinde yumuşatılmasına imkan vermek gibi avantajları bulunsa da gerek bilgi/deneyim birikimi gerektirmesi gerekse fiyatlandırma zorlukları açısından sınırlı bir yapıdadır (Sezgin Alp, Açıklan, 2015, s. 374).

Çok Tetikli ürünler: Tetikleyiciler, hasar ödemesine sebep olacak olaylar ya da riskler olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda çok tetikli ürünler, teminat altına alınmış bir kaybın birden fazla olayın ortaya çıkması ile gerçekleşmiş olduğu durumlarda kullanılmaktadır. Yatırım riski, sigorta riskinden daha önemli olduğu durumlarda genellikle çift tetikli ürünler tercih edilmektedir (Sezgin Alp, Açıklan, 2015, s. 374). Çift tetikli ürünler/opsiyonlar ise, iki zıt tetikleyicinin/olayın gerçekleşmesi halinde, oluşacak kayıplardan koruma sağlayan teminatları ifade etmektedir (Eygi,2006, s. 41).

Çok tetikli ürünler genel olarak, kur, fiyat ve faiz oranı dalgalanmalarına karşı duyarlı olan şirketler tarafından tercih edilen bir alternatif risk yönetim türüdür. Tetikleyciler doğru belirlendiği takdirde, aynı anda yönetilen farklı riskler maliyetlerin düşürülmesine olanak sunmaktadır. Ayrıca bu tür ürünler, yüksek riskli ve riskleri tabana yayılmış yüksek sermayeli kuruluşlar için önemli ve etkili bir yöntem olarak uygulanmaktadır (Sezgin Alp, Açıklan, 2015, s. 374).

3.2.3. Sınırlı Risk

Bir poliçenin vade zamanının iki ya da daha uzun yıllık dilimlere bölünmesinin söz konusu olduğu risk transfer yöntemi sınırlı risk olarak ifade edilmektedir. Önceki yıllarda gerçekleşmiş hasar tecrübeleri esas alınarak, toplam zaman limiti, prim, hasar başına limit ve muafiyetler hesaplanmaktadır. Sınırlı risk özünde, büyük sonuçlar doğurabilecek risklerin tutarlarının karşılanamaması sonucunu engellemek üzere, toplu bir üst sınır limiti belirlenmesi esasına dayanmaktadır. Risk kabul ve zamanlama risklerini reasürans yoluyla devredilmesi şeklinde şirketin ana hedefleriyle uyumlu bir sınırlı risk yönetimi yöntemidir. Ayrıca sınırlı risk yöntemi ile finansal reasürans, kur ve fiyat değişimleri, kredi riski gibi risklerin yönetilmesinde kullanılan finansal ürünleri kapsamaktadır. Sınırlı risk yönteminde, riskler için geçmişe dönük (retroaktif) fiyatlandırma sistemi uygulanmasıdır ve bu özelliği finansal reasüranstan ayıran en ayırıcı özelliğidir. Bu bağlamda yüksek oranlarda sigorta riski içermektedir. Diğer yandan bu tür risk transfer yönteminde, geleneksel reasürans uygulamalarında kullanılan yöntemlerle temelde aynı işlevi yansıtmaktadır. Fakat üst limitleri sınırlandırılmasına bağlı olarak, risklerin sınırlı kabulü, birden fazla yıl esaslı trete sözleşmeleri, sigortacı ve riski devreden arasındaki sonuçların paylaşımı gibi yeni imkanlar sunmaktadır (Sarıoğuz, 2007, s. 120,121).

Ayrıca yatırım gelirlerinde reasüröre açık ve net bir kar payı ayrılması üzerine yapılan anlaşmalar olmaları açısından bir öneme sahiptir. Sınırlı risk yönteminde soruna çözüm olarak ileriye ya da geriye yönelik uygun ürünler kullanılabilme imkanı mevcuttur. Bu tür bir risk transfer yöntemi, reasürans ürünü ile finansal bir ürünün

kombinasyonu ile farklı risklerin transferlerinde kullanılabilir bir yapıda olması sebebiyle entegre risk yönetimi uygulamaları için oldukça uygun bir yapıya sahip olduğu bilinmektedir (Süslüoğlu, 2005, s. 86).

3.2.4. Şarta Bağlı Sermaye

Şarta bağlı sermaye ya da ihtiyaten ayrılan sermaye de denilen yöntem, sigortalatma yoluyla yapılan geleneksel risk transferinin aksine sonuçları büyük hasar tutarlarına sebep olan riskin gerçekleşmesinden sonraki dönemde kaybedilen sermayenin finansmanı için kullanılmaktadır. Bu yöntem, anlaşmada belirtilen tetikleyicinin yani belirlenen bir hadisenin gerçekleşmesi şartına bağlı olmaktadır. Anlaşmada belirtilen olay gerçekleşerek, sigortayla ilgili bir konuyu ya da şirketin finansal durumunu etkilediği takdirde müşteriye sermaye artırımını için borç vermesi durumunu ifade etmektedir. Dolayısıyla bu anlaşmalar ile şirketlerin hasar risklerini piyasadaki yatırımcılara devretmediği ancak hasarın gerçekleşmesi halinde kaybettiği sermayeye ilişkin kayıpları, finansmanı anlaşmanın diğer tarafındaki organizasyondan borçlanma ya da hisse alma yoluyla telafi edebileceği bir yöntemdir. Bu yöntemde sigorta ile tetikleyicinin büyüklüğüne göre, farklı sermaye piyasası ürünlerinin bir arada kullanılmasıyla fiyatlandırılma yapılmaktadır (Sezgin Alp, Açıkalin, 2015, s. 373).

İhtiyari sermayenin bir sigorta ürünü olmadığı hususuna dikkat edilmesi gerekmektedir. Ancak bu tür bir sözleşme, kapasite sorunları yaşandığı, sigorta sektöründe fiyatların oldukça yüksek olduğu veya riskin bir şekilde transferinin olanaksız ve risk kabulünün zor olduğu durumlarda tercih edilen, geleneksel sigortalama yöntemlerinden daha pahalı bir sigorta sözleşmesidir. Diğer yandan sermayenin yerine getirilmesi için gerekli finansmanın, tetikleyici olayın gerçekleşmesinden sonra banka kredileri ya da sermaye piyasalarından sağlanması, çok büyük maliyetlere mal olacaktır. Fakat şarta bağlı sermaye anlaşması mevcut ise işletme böyle bir olayın ardından daha az maliyetlere borçlanabilmektedir ki bu durum ihtiyari sermayenin en önemli işlevi olarak karşımıza çıkmaktadır. Anlaşılacağı üzere bu tür bir anlaşma sadece bir felaketin ardından şirketin faaliyetlerine kaldığı yerden devam edebilmesi amacıyla yöneliktir ve gerek pahalı olması gerekse taze sermaye artırımına imkan vermemesi gibi sorunlar ve

kredi riski sebebiyle tedarikçi ödemelerinin yapılamaması vb. dezavantajlar barındırmaktadır (Sarıoğuz,2007, s. 165,166).

3.2.5. Bağlı (Captive) Sigorta Şirketleri

Captive şirketler ART piyasalarında hem taşıyıcı hem de bir risk transferi unsuru olarak rol oynamaktadır. Bunun sebebi captive şirketlerin, büyük ölçekli şirketlerin sigorta işlerini yürütmek amacıyla kurulan şirketler olmasıdır. Bağlı şirketler olmaları dolayısıyla sigortalılar tam bir etkide bulunamamalarına karşın sigortacıyı kontrol edebilir konumdadır. Captive şirketler; kuruluş sermayesi, faiz ve temettü ödemesi sağlayan ana şirketin risklerini prim karşılığında transfer işlemlerini yaparak risk yönetimini gerçekleştirmektedir. Bilinen o ki, bu tür şirketler sadece tek bir şirketin işlerini yürütebildiği gibi birden fazla şirkete bağlı olabilmekte ya da diğer şirketlerin sigorta işlerini kabul edebilmektedir (Sezgin Alp, Açıklan, 2015, s. 371).

Birden fazla şirkete bağlı olan captive sigorta şirketlerine “grup captive şirketi” adı verilmektedir. Bu şirketler aynı sektörde olabileceği gibi farklı sektörlerde faaliyet göstermelerine rağmen ortak risklere sahip şirketler tarafından da kurulabilmektedir. Captive şirketlerin risk kabul işlemleri, şirketlerin ortak risklerinin bir bütünü olarak değerlendirilerek ana şirketlerce yapılmaktadır. Sigorta, broker ve reasürans şirketlerinin bir araya gelerek oluşturduğu kiralık captive şirketleri ise piyasadaki sorumluluk ve harcanacak zaman açısından bağlılık istemeyen şirketler için bir seçenek olarak kullanılmaktadır. Ayrıca uzun dönemli bir sigorta işi yerine, dönemlik veya geçici sigorta işlerini yaptırmak isteyen şirketler için kiralık captive şirketleri tercih sebebidir. Kiralama yapan şirketlerin ortak bir fon meydana getirdiği bu tür yapılanmalar, daha az prosedür ile aynı hizmetin daha az maliyetlere getirilmesine imkân sunmaktadır (Sarıoğuz, 2007, s. 189,191).

Captive sigorta şirketlerinin asıl amacı, şirketlerin kendi alanlarındaki risklerin hasar tecrübelerinden yararlanılarak belirledikleri sigorta priminin ödenmesidir. Burada captive şirketi veya grubu sadece bu primleri ödemek, yönetim ile ilgili giderler ve diğer

bazı masrafları ödemekle yükümlü olduklarından dolayı daha az maliyetli bir yapıdadır. Ödenen söz konusu prim yalnızca risk primini içermektedir ve reasürans primleri de daha az maliyetli olmaktadır. Captive şirketlerin ana şirkete sağladığı bazı avantajlar aşağıdaki gibidir (Eygi, 2006, s. 23,26):

- Sigorta hizmetlerinin maliyetlerini düşürmekte ve primlerden kazanılacak kar getirilerini kendi bünyelerinde tutma imkânı sunmaktadır.
- Sigorta şirketlerinin üstlenmek istemediği riskleri sigorta edecek şirketi kurmak suretiyle sigorta edilmesini sağlamakta, böylece riskin gerçekleşmesi halinde diğer bir şirketle yaşanabilecek hukuki anlaşmazlıkların önüne geçilebilmektedir.
- Gelir-harcama dengesi sağlanabilmekte ve risk finansman maliyetleri sabitlenebilmektedir.

Diğer yandan bu tür bağlı şirketlerin bazı dezavantajları da bulunmaktadır. ART uygulamaları açısından diğer yöntemlere göre daha sınırlı ürünler kullanılmaktadır. Ana şirketin bağlı şirkete ödemesi gereken hukuki masraflar gibi maliyetler de diğer bir dezavantajı oluşturmaktadır. Bu bağlamda diğer ART yöntemleriyle kıyaslandığında daha masraflı olduğu söylenebilmektedir (Sezgin Alp, Açıkalm, 2015, s. 372).

3.3. SİGORTACILIKTA ART PİYASA AKTÖRLERİ

ART uygulamalarında önceki başlıklarda bahsedilen ART yöntemlerinde kullanılan ürünler haricinde piyasayı oluşturan iki ana aktör bulunmaktadır. Bunlardan ilki, sisteme olan arz ve talebi meydana getiren “katılımcılar”dır. Diğer aktör ise, söz konusu riskleri üstlenen “risk taşıyıcıları” olarak karşımıza çıkmaktadır (Sezgin Alp, Açıkalm,2015, s. 369,370).

3.3.1. ART Piyasalarındaki Katılımcılar

Piyasada risk sermayesini oluşturan unsurlar “son kullanıcılar” ve “yatırımcılar”dır. Hali hazırdaki sermayesinin güvence altına alınmasını, elde edeceği karın olabilecek en yüksek düzeye ulaşmasını sağlamak gibi ilgili ihtiyaçlara çözüm bulunmasını arzulayan ve sisteme olan talebi oluşturacak unsur “son kullanıcılar” olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer yandan “yatırımcılar”, getirileri üstlenilen riskleri karşılayacak yatırımlara gereksinim duymaktadırlar ve bu durum da son kullanıcılar tarafından oluşan talebe bir arz oluşturmaktadır. ART yöntemleri ile sigorta/reasürans şirketleri, çeşitli ürünler çıkarabilmekte ve bu ürünlerin pazarlama faaliyetlerini gerçekleştirmektedirler. Ayrıca, bu şirketler poliçelerden elde ettikleri fonları menkul kıymetleştirerek çeşitli yatırımlar yapabilmektedir. Bu yatırım ve pazarlama faaliyetlerini aynı zamanda şirketin üstlendiği riskleri yönetmek amacıyla da kullanabilmektedirler. Bilinen o ki, risk yönetimi işlemlerini ART piyasaları vasıtasıyla yapan şirketler gibi ART piyasasındaki ürünlerle risk yönetimi ihtiyaçlarını karşılayan diğer tüm şirketler bahsi geçen son alıcıları oluşturmaktadır. Yatırımcılar ise ART piyasalarındaki ürünlerin üretilmesinde ve yürütülmesinde/kullanılmasında aldıkları aktif rolden dolayı en önemli unsurdur. Bu bağlamda, sigorta, reasürans ve bankacılık sektörleri sahip oldukları emeklilik, yatırım ve hedge fonları aracılığıyla ART ürünlerinin geliştirilmesinde önemli bir konumdadırlar (Sezgin Alp, Açıklan,2015, s. 369, 370).

3.3.2. ART Risk Taşıyıcıları

ART piyasalarında ana risk taşıyıcıları; captive sigorta şirketleri, riski saklama grupları, havuzlar ve sermaye piyasaları olarak sayılabilmektedir. Captive sigorta şirketleri, adından da anlaşılacağı üzere, holdingler gibi büyük şirketlere bağlı olarak sigorta işlerini yürütmek amacıyla kurdukları şirketlerdir. Bu tür bağlı sigorta şirketleri, ürün çeşitliliği, koruma hizmetleri ve maliyet avantajları açısından özel sigorta şirketlerinin sunduğu imkanlarda daha farklı/çeşitli seçenekler sunabilmektedir. Uygulaması yalnızca ABD’de görülen risk saklama grupları, captive sigorta şirketleri ile görünüşte birtakım benzerlikler taşısa da yapılanma açısından farklı olduğunu

söylemek mümkündür. Bu tür gruplar, benzer riskleri barındıran birden fazla şirketin bir araya gelmesiyle birlikte açtıkları bir sigorta şirketidir. Üyeleri tarafından yönetilen bu grup, captive sigorta şirketlerinin aksine reasürans işlemlerini yapamamakta ve sorumluluk sigortaları branşında etkinlik gösterebilmektedir. Genel olarak pek çok ülkede risk taşıyıcısı olarak kabul gören havuzlar ise katastrofik risklere karşı kamu kurumları ve sigorta şirketlerinin ortaklıklarının söz konusu olduğu kuruluşlardır ve reasürans amacı güdülerek kurulabilmektedir (Sezgin Alp, Açıkalın,2015, s. 370).

3.4. SİGORTACILIKTA ART KULLANILAN ALANLAR

Sigorta şirketleri için en büyük sorun bazı risklerin belirsiz olmasından kaynaklı olarak ortaya çıkacak hasar tutarının şirketin finansal yapısında oluşturacağı nakit riski, ekonomideki fiyat değişiklikleri gibi sorunlar ve şirket gelirlerinin sürekliliğinin sağlanabilmesidir. Daha önceki dönemlere ait poliçeler, aşkın sigortalar ve benzeri türlerde öngörülemeyen risklerin, geleneksel reasürans piyasalarında dağıtılamaması ya da bu yöntemle yönetilememesi gibi nedenlerden dolayı ART uygulamaları en çok, hasar şiddeti ve maliyetleri büyük sigorta ürünlerinde kullanım arz etmektedir. Buna göre aşağıdaki alanlarda ART kullanımının daha yaygın olduğu söylenebilmektedir (Nomer,2006, s. 11).

- Katastrofik Mal Sigortaları
- İşveren Sorumluluk Sigortaları
- Ürün Sorumluluk Sigortaları
- Çevre Sorumluluk Sigortaları

3.4.1. Katastrofik Mal Sigortaları

Afet sigortaları olarak da bilinen bu tür sigortalar, oluşacak hasarın şiddetine bağlı olarak tutarı oldukça yüksek gerçekleşebilecek risklere ilişkin teminat vermektedir. Afet risklerinin özellik bakımından belirsiz oluşu sebebiyle, tahmini hasar tutarları ile gerçekleşen arasındaki farkın yüksek olması gibi sonuçlar doğurabilmektedir. Şirketin üzerinde tuttuğu yüksek maliyetli risklere ilişkin birden

fazla poliçenin aynı anda gerçekleşmesi ve/veya afet riski sonucu oluşan hasar tutarlarının, şirketin mali yapısını sarsması ya da iflası kaçınılmaz olmaktadır. Bahsedilen durumların önüne geçilmesi için ART uygulamalarının bu alanda yaygın olarak kullanıldığı ve gün geçtikçe önem kazandığı bilinmektedir.

3.4.2. Ürün Sorumluluk Sigortaları

Bir üreticinin, ürettiği ürünün tasarımı, üretimden kaynaklı eksiklikleri ya da hataları, üretim hatası olmaksızın kullanma kılavuzu gibi bilgilendirici içeriklerin yetersizliği sebebiyle ürünü kullanan 3. Kişilerin uğrayacakları fiziki ve maddi zararlardan doğacak, üretim zincirindeki kişilerin hukuki sorumluluklarına karşı verilen bir teminat türüdür (Generali sigorta,2021).

3.4.3. İşveren Sorumluluk Sigortaları

Bir işverene sözleşmeyle bağlı olarak çalışan işçilerin, iş yerinde uğrayacakları kazalarla ilişkili hukuki sorumluluklara karşı verilen bir teminat türüdür. Ayrıca işverene aynı sebepten ötürü rücu olunan tazminat davalarını da karşılamayı taahhüt etmektedir. Özellikle ağır sanayi kolları gibi yüksek risk taşıyan iş yerlerinde bu tür kazaların hasar sıklıkları ve toplam hasar tutarlarının bir dönemdeki maliyetleri değerlendirildiğinde ortaya yüksek meblağlar çıkabilmektedir (Türkiye Sigorta Birliği, <https://tsb.org.tr/> , 2021).

3.4.4. Çevre Sorumluluk Sigortaları

Ticari bir faaliyet esnasında, bu faaliyetten kaynaklı olarak çevresel faktörlerin olumsuz etkileyen her türlü kimyasal atık, duman, is, asit gibi çevre tahribatına yol açan katı, sıvı, gaz ve termal maddelerin bir şekilde çevreye zarar vermesi durumlarında doğacak tazminat talepleri için teminat vermektedir. Günümüzde çevre kirliliği dünya çapında bir sorun haline gelmiştir ve ülkeler çevre kirliliğiyle başa çıkabilmek amacıyla

çeşitli politikalar uygulamaktadır. Yine bu tür sorumluluk sigortalarına ilişkin olarak şirketler, ART yöntemleri ile bu riskleri yönetebilmektedir (<https://sigortateklif.net/cevre-kirliligi-sigortasi.php> , 2021).

3.5. TEMİNAT BİÇİMLERİ

3.5.1. Finansal Reasürans

Finansal reasürans, menkul kıymetler ve diğer finansal ürünlerin piyasaya sürülmesi ile sigorta şirketlerinin ihtiyaçlarına yönelik risklerin, geleneksel reasürans işlemleri ile finansal risk yönetimi uygulamalarının ortak paydada birleşimidir demek yanlış olmayacaktır. Bu birleşim, sigorta sektörü risklerine dair oldukça geniş bir risk çözüm imkânı sunmaktadır. Finansal reasürans anlaşmaları ile sigorta/reasürans şirketleri zaman riski ve teminat risklerinin transferi sağlanabilmektedir. Bu tür anlaşmalar ile ileriki bir dönemde beklenen hasarın net bugünkü değeri üzerinden türeyen tek bir prim ödenmektedir. Esas olarak finansal reasürans anlaşmaları, reasürörün üstlendiği riske karşılık sedandan aldığı prim ödemelerini meydana getiren tutarın, söz konusu sorumlulukların karşılanmasına kadar reasüröre sağladığı yatırım gelirini ifade etmektedir (Süslüoğlu,2005, s. 23,24).

Finansal reasürans anlaşmalarının özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir (Nomer,2006, s. 13):

- Finansal reasürans anlaşmalarında paranın zaman içindeki değerine odaklanılmaktadır.
- Daha fazla saklama payı ve yüksek artan limit (excess) teminatı imkanı sunmaktadır.
- Maliyetlerde verimlilik ve muhasebe bilançosunun daha etkin kılınmasında etkili olmaktadır.
- Daha uzun vade/ çok yıllık bir sürede olabilmektedir.
- Reasürör ve sedan şirketlerinin sonucu paylaşması söz konusudur.

Finansal reasüransın esası, “yuvarlama” adı verilen bir reasürans aracına dayanmaktadır. Bu esas, gelecekteki bir dönemde kötü geçecek bir dönemin rezervini, karlı geçen dönemler vasıtasıyla biriken rezervlerden karşılanmasını öngörmektedir. Böylece rezervlerin azalması ile oluşacak gelir kayıpları gibi finansal risklerden korunma sağlanmaktadır. Ayrıca yatırım ve kur riski gibi risklerden korunmak amacıyla sigortacının ihtiyaçlarına göre sözleşmeler yeniden düzenlenerek bu tür risklerden finansal piyasalarda hedge ürünleri ile korunma sağlanabilmektedir (Süslüoğlu,2005, s. 25).

3.5.2. Kastastrofik Tahviller (Cat Bonds)

Katastrofik risk finansmanları daha önceki başlıklarda da değinildiği üzere prim ödeme kapasite limitlerinin yetersiz olması durumundan kaynaklı olarak piyasalarda işlem gören menkul kıymetler vasıtasıyla yönetilmeye uygun bir risk türü konumdadır. Katastrofik tahviller göz önüne alındığında anapara ya da faizlerinin kayıp riskleri taşıyan özel amaçlı bir tahvil türünü ifade etmektedir. Sigorta şirketleri, reasürans şirketleri, brokerler ve yatırım bankalar gibi birden çok aracının bir araya gelerek uzun vadeli ve kupon ödemelerinin söz konusu olduğu tahvillerin çıkarılması suretiyle gerçekleştirilmektedir. Büyük oranlarda kayıplara sebep olan katastrofik risklerin menkulleştirilmesinde yaygın olarak kullanılan katastrofik tahviller, geleneksel risk transfer sistemlerinin tamamlayıcısı veya sistemi destekleyen bir uygulama olarak kabul görmektedir. Bu tür tahvillerle ilişkili olarak aşağıdaki özelliklerinden söz etmek mümkündür (Sezgin Alp, Açıkalın,2015, s. 375,376):

- Kredi riski söz konusu değildir, bütünüyle teminatlandırılmış tahvillerdir.
- Özel amaçlı ve yüksek riskli ürünler olması sebebiyle getirisi yüksek ürünlerdir.
- Yatırımcı portföylerinin çeşitlendirilmesi amacıyla kullanılabilir.
- Hayat sigortası, konut kredisi gibi katastrofik olmayan risklerin aktarılmasında kullanılabilir.

Katastrofik tahviller prensip olarak, belirtilen vade tarihinde söz konusu doğal afetin gerçekleşmemesi durumunda tahvil sahibine kazanç sağlayan, vade henüz dolmadan afet olayının gerçekleşmesi durumunda ise anapara ve faiz getirisini kaybetme riski olan

ürünlerdir. Bu tür tahviller barındırdıkları yüksek riskler dolayısıyla yüksek oranlı bir faiz ile ihraç edilmektedir (Çekici,2011, s. 59).

3.5.3. Hava Durumu Riski Türevleri

Piyasalarda faaliyette bulunan pek çok ticari işletme ya da genel olarak sektör bazında belirli iş branşlarının hava durumuna bağlı olarak gerçekleştirilen ticari faaliyette meydana getireceği etki dolayısıyla karlılıkların düşmesi gibi finansal kayıplara ilişkin risk yönetiminde kullanılan çeşitli ürünlerdir. Sigorta türevleri, hava durumundaki mevsim normalleri dışında gerçekleşen ısı, yağmur, kar gibi hava olaylarındaki ufak sapmalar ya da hava koşullarından kaynaklı felaketlerin yaşanması durumunda söz konusu ticari faaliyete ilişkin mali kayıplara sebep olabilecek sigortalanamayan risklere karşı koruma sağlanmasına imkân sunmaktadır. Hava durumu türevleri olarak bahsedilen finansal ürünler, standartlaştırılmış future, opsiyonlar ve bankaların müşterileri için kullandıkları özel yapılanmaları ifade etmektedir (Sarıoğuz,2007, s. 160,161).

Faaliyet gösterilen sektör branşı; tarım, eğlence, inşaat ya da enerji şirketleri gibi doğrudan hava koşullarından etkilenen işletmeler, piyasadaki son kullanıcılar ve birincil piyasalarda işlem gören hava durumu türevlerini kullanmaktadırlar. Hava durumu türevleri ile ilgili olarak belirli bir deneyim birikimine sahip olan tahvil alım-satım kurumları ve yatırım bankaları, ikincil piyasalarda işlem gören hava durumu türevlerini alım-satım arasındaki fiyat farkı ve yapılan işlemler üzerinden kar sağlamaktadırlar. Diğer bir yandan bakıldığında zaman hava durumu türevleri, fiyat risklerinden kaynaklı kayıpları yönetmekte kullanılmayan, hava koşullarından kaynaklı sapmaların söz konusu branşta meydana getirdiği ticari faaliyetin talebindeki hacim kayıpları riskleri ile mücadele etmek amacı taşıyan sözleşmelerdir. Bu tür sözleşme koşulları, şirketlerin faaliyet gösterdikleri alana bağlı olarak hangi hava koşuluna karşı duyarlılığı olduğu gibi belirlenen ihtiyaçlara yönelik esaslara dayandırılarak belirlenmektedir. Bu sebeple hava durumu türevlerine ait sözleşme şartları da esnek bir yapıda olmaktadır (Sarıoğuz,2007, s. 163, 166).

Hava durumu türevleri çeşitlerini mevsimsel hava riski, kötü gün hava riski ve katastrofik hava riski oluşturmaktadır. Mevsimsel hava riski, iklim koşullarına bağlı olarak söz konusu riskle karşı karşıya olan şirketlerin satış hacimlerinde dolayısıyla gelir ve maliyetlerinde meydana gelebilecek kayıplarla ilişkilidir. Diğer bir risk ise kötü gün hava riski olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tür riskler kötü geçen gün sayısı esas alınması suretiyle, genellikle eğlence organizasyonları, çeşitli müsabakalar ya da inşaat işleri gibi faaliyetlerde oluşan aksama, erteleme veya iptal durumlarında oluşacak finansal kayıplara karşı koruma sağlamaktadır (Nomer,2006, s. 21).

Katastrofik hava durumu türevi sözleşme çeşitleri aşağıdaki gibi sayılabilmektedir (Sarioğuz,2007, s. 167,168):

Swaplar: Bir çeşit risk takasının gerçekleşmesi üzerine kurulan bu tür sözleşmeler, taraflardan birinin hava durumu endeksinin belirlenen değerin altına düşmesi durumunda, diğer taraf ise endeksin belirlenen değerin üzerinde gerçekleşmesi halinde karşı tarafa ödeme yapmayı taahhüt etmektedir ve prim ödenmesi söz konusu değildir.

Collar: Swaplarla benzer olarak bu tür sözleşmeler tarafların maruz kalacağı, belirlenen alt ve üst limitleri aşan hava koşulları karşısında finansal koruma sağlamaktadır. Bu limitleri aşan tarafa ödeme yapılmaktadır.

Satım Opsiyonları: Bu sözleşme türü olması gereken hava koşullarında elde edilecek kar getirilerinin korunmasını sağlarken, belirtilen hava koşulunun belirli bir değerin altına düşmesi durumunda satın alıcıya tazminat ödemesi yapılmaktadır.

Cap Sözleşmeleri: Cap sözleşmelerinde ise satım opsiyonlarının aksine belirlenen hava koşulunun belirli bir değerin üstünde gerçekleşmesi halinde tazminat ödemesi yapılmaktadır.

BÖLÜM:4

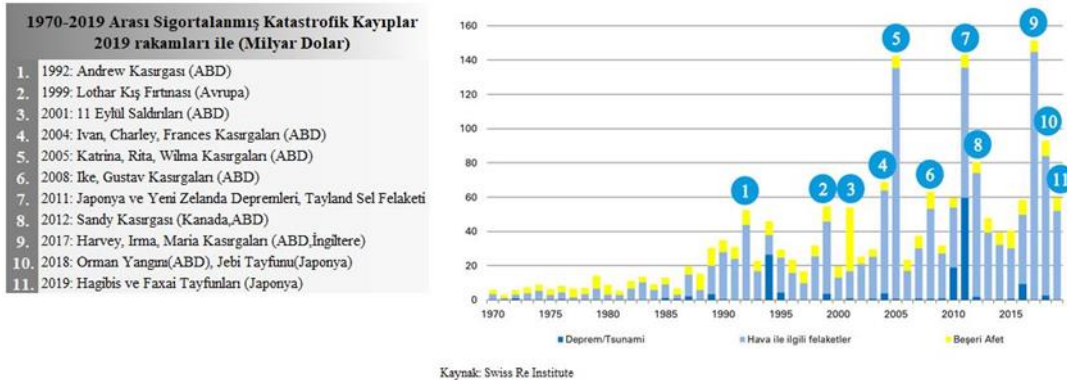
4.DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE ART GEREKLİLİKLERİNİN İNCELENMESİ

4.1.ART YÖNTEMLERİNİN ORTAYA ÇIKIŞI VE DÜNYADA ART GEREKLİLİĞİNİN İNCELENMESİ

Tarihçesine bakıldığında subjektif bir yapıda ve fazlasıyla kapsamlı olması sebebiyle ART yöntemlerine ilişkin ilk uygulamasının nerede ve hangi tarihte ortaya çıktığı konusu tahminlere bağlı olarak söylenebilmektedir. Genel kanı olarak, 1960’lı yılların sonu yahut 1970’li yılların başlarında captive sigorta şirketlerinin yaygınlaşması, şirketlerin kendi kendini sigortalama (self-insurance) teknikleri gibi bazı risk transfer tekniklerini kullanmaları ART yöntemlerinin başlangıcı olarak görülmektedir. Şirketlerin daha etkin bir risk yönetimi sağlamak ve risk tutma kapasitelerini arttırmaya yönelik kendi kendini finanse eden ürünlere olan ihtiyaçları ART yöntemlerine olan taleplerini artırarak bu tür piyasaların gelişmesine öncülük ettiği görülmektedir. Bu bağlamda geçmişten günümüze ART piyasalarında risk yönetimi ihtiyaçlarına yönelik olarak yenilikçi ürünlerin geliştirilmesi ile günden güne tercih edilen bir risk yönetimi uygulaması haline geldiğini söylemek mümkündür (Eygi,2006, s. 42).

Çalışmanın bu bölümünde, 1970’ten günümüze kadar dünyada meydana gelmiş belli başlı katastrofik olaylara dair ilgili veriler incelenecektir.

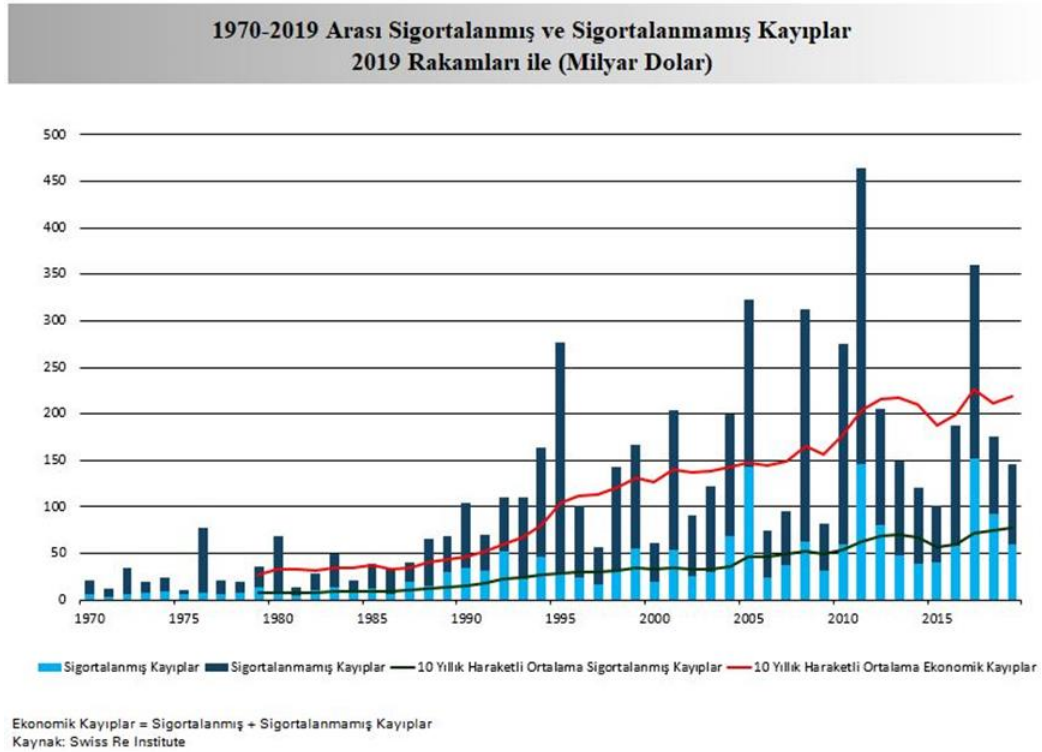
Grafik 1: 1970-2019 Yılları Arası Sigortalanmış Katastrofik Kayıplar

Grafik 1’de 1970-2019 yılları arasında meydana gelen sigortalanmış yüksek hasar tutarlı afet olayları verilmiştir. ART piyasalarının en gelişmiş olduğu alan dikkate alındığında buranın Amerika kıtası olması şaşırtıcı olmamaktadır. Nitekim, grafik 1’de görüldüğü üzere katastrofik olayların yoğunlukla bu kıta üzerinde meydana geldiği anlaşılmaktadır. Böylesine büyük hasarlı afetlerin yaşanması, şirketlerin finansman yapılarında olumsuz sonuçlar doğurabilmekte ve risk transferinin sağlanabilmesi için ART yöntemleri bir ihtiyaç haline gelmektedir.

Sıklık sıralamasına göre en yoğun yaşanan afetlerin, kasırgalar başta olmak üzere hava ile ilgili olaylar, depremler/tsunamiler, beşerî felaketler ve orman yangınları olarak gerçekleşmekte olduğu görülmektedir. Bu katastrofik afetlerin büyük bir bölümü ABD’de olmak üzere, Asya ve Avrupa’da gerçekleşmiştir. 1970-2019 yılları arası gerçekleşmiş sigortalı kayıpların afet çeşidine göre oranları deprem/tsunami %8, beşerî afetler %18, hava ile ilgili felaketler %74 şeklinde gerçekleştiği görülmektedir. Bu dağılım, gerçekleşen felaketlerin yoğunlukla kasırgalar gibi afetlerden oluşması bakımından şaşırtıcı olmamaktadır.

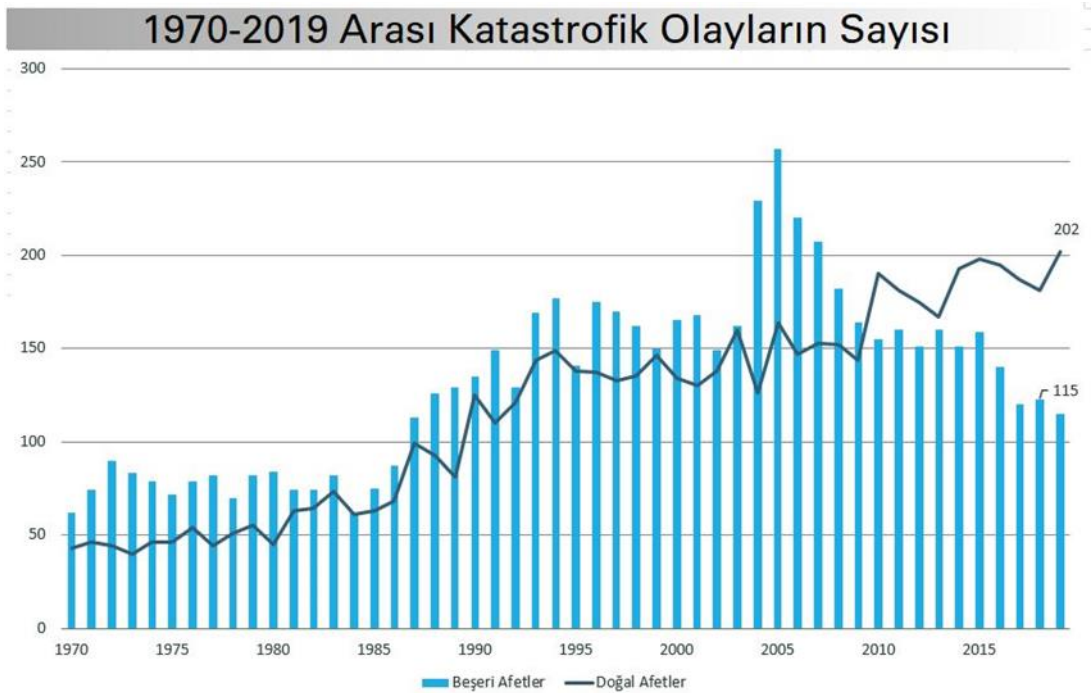
Grafik 2: 1970-2019 Yılları Arası Sigortalanmış ve Sigortalanmamış Kayıplar

Grafik 2’de verilen verilere göre 1970-2019 yılları arası meydana gelen sigortalanmış ve sigortalanmamış katastrofik kayıplar ve 10 yıllık hareketli ortalamaları görselleştirilmiştir. Gösterilen toplam kayıpların %68’i sigortalanmamış, geriye kalan %32’si ise sigortalanmış kayıpları içermektedir. Bu durum katastrofik olaylar neticesinde meydana gelen hasarların büyük bir kısmının sigorta kapsamında karşılanmadığı ve mağduriyetlerin giderilemediği yorumu yapılabilmektedir. 10 yıllık hareketli ekonomik kayıplar çizelgesine bakıldığı zaman yıllar içerisinde kayıpların giderek arttığı gözlemlenmektedir.

Toplam kaybın 464 milyar \$ ile en yüksek olduğu yıl 2011 olmuştur. Sigortalanmış kayıpların en fazla olduğu yıl 2017, 151 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Diğer yandan sigortalanmamış kayıpların 319 milyar \$’lık bir hasarla en fazla gerçekleştiği yılın 2011 olduğu görülmektedir.

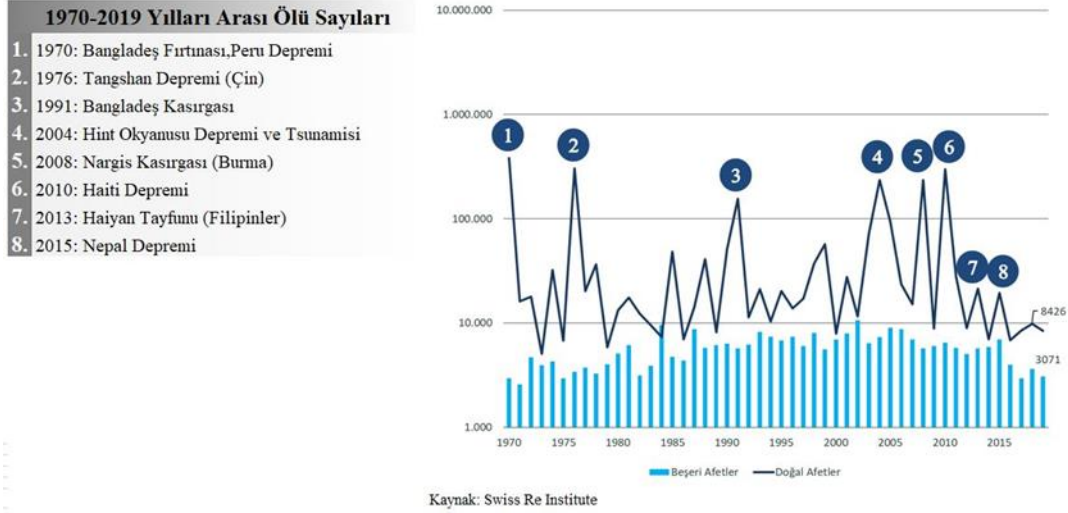
Grafik 3:1970-2019 Yılları Arası Katastrofik Olay Sayısı

Beşerî afetlerden kaynaklı olayların 257 olay sayısı ile en yüksek olduğu yıl, 2005 olmuştur. Doğal afetlerden kaynaklı olayların sayısı ise en yüksek 2019 yılında 202 olay olarak gerçekleşmiştir. Hem beşerî hem de doğal afet olay toplamının en

yüksek olduğu yıl ise 421 olay ile 2005 yılı olduğu görülmektedir. Diğer yandan doğal afet olaylarının yıllar geçtikçe arttığı gözlemlenebilmektedir.

Grafik 4:1970-2019 Yılları Arası Afet Kaynaklı Ölü Sayısı

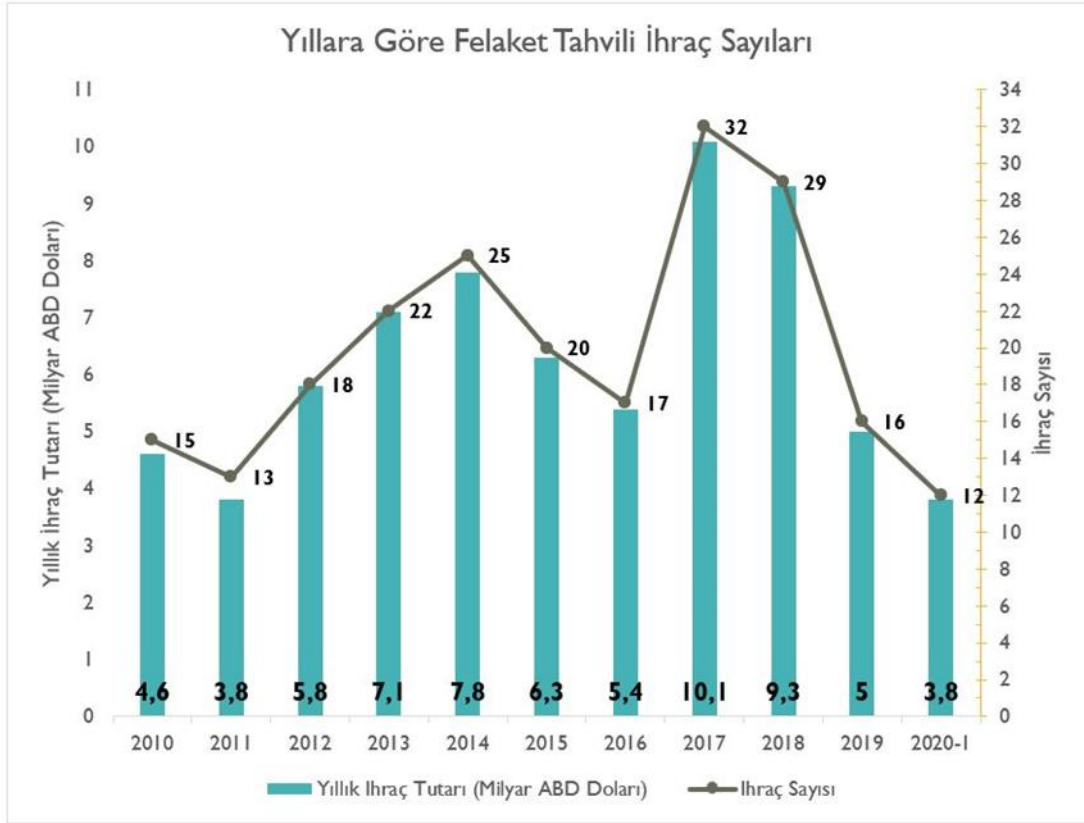

Grafik 4'te 1970-2019 yılları arası Asya kıtasında gerçekleşmiş beşeri ve doğal afetler ayrımı gözetilerek bu afetlerden kaynaklı ölü sayıları verilmiştir. 1970-2019 yılları arası toplam doğal afetlerden kaynaklı ölü sayısı, 2.550.310 ve beşerî afetlerden kaynaklı ölü sayısı 287.070 olarak gerçekleşmiştir. Toplam ölümlerin sayısı ise 2.837.380'dir. Özellikle Asya kıtasında meydana gelen afet kaynaklı ölümlerin sebebi, buradaki az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin nüfus miktarları da göz önünde bulundurulduğunda, maddi kayıplardan çok ölümler gerçekleşmektedir. Sigortalanmış hasar tutarları ABD ve Japonya gibi ülkelerde yüksek olsa dahi ölüm sayıları, gelişmemiş ve nüfusu yüksek ülkelerekinden çok daha düşük olmaktadır. Yukarıda verilen ülkeler, bu tür bir durumu açıklayıcı niteliktedir.

Çalışmanın bu bölümündeki katastrofik afet olaylarının yanı sıra 2019 Haziran ayında başlayan ve 2020 Mayıs ayına kadar devam eden Avusturalya orman yangını ve yine 2020 yılında ABD'nin California Eyaletinde meydana gelen Laura Kasırgası ve buna bağlı çıkan orman yangını olayları da büyük hasarlar meydana getirmiştir (Swiss Re,1/2021). Değişen hava koşullarıyla bağlantılı olarak orman yangını risklerinin sıklığı her geçen gün artmakta olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak 2020 yılının sonlarında ABD'de orman yangınlarına karşı Power Productive Re şirketi tarafından ilk Orman

Yangını Tahvili çıkarılmıştır. Bu tahvil 3 yıllık bir süreyi kapsamaktadır ve piyasaya sürülmesinin ardından kısa bir zaman sonra kapasitesini doldurduğu bilinmektedir (Sigorta Gündem, Erişim Tarihi:19.05.2021).

Grafik 5:2010-2020 Yılları Arası Felaket Tahvili İhraç Sayıları

Kaynak: AIR and Artemis, 2021

Not:2020 için ilk çeyrek verilerini göstermektedir.

Grafik 5'te 2010-2020 yılları arasında çıkarılan afet tahvil sayıları verilmektedir. Verilere göre ihraç edilen tahvil sayıları yıllar içinde dalgalı bir seyir izlemektedir ve sürekli artmaktadır yorumu yapılması doğru olmayacaktır. Dünyada beklenen afetler, politik mevcut durumlar, yatırımcı beklentileri gibi pek çok etken göz önünde bulundurularak bu afet sayılarında değişimler yaşandığı söylenebilmektedir. verilen aralık içerisinde en yüksek tahvil sayısı 32 tahvil ile 2017 yılında ikincisi ise 2018 yılında 29 afet tahvili ile gerçekleşmiştir. Bu afetlerin toplam ihraç tutarları ise sırasıyla 10,1 milyar \$ ve 9,3 milyon \$ ile gerçekleşmiştir.

4.2.TÜRKİYE’DE ART YÖNTEMLERİNİN GELİŞİMİ VE ART GEREKLİLİĞİNİN İNCELENMESİ

Bilindiği üzere az gelişmiş veya gelişmekte olan ülke ekonomilerinde sigortacılığa olan talep, gelişmiş ülkelere kıyaslandığında oldukça düşük kalmaktadır ve sigortacılığın gelişmediği görülmektedir. Bu tür gelişmemiş ekonomilerde bireyler, hali hazırdaki gelirlerinin büyük bir kısmını temel giderlerine harcamaktadırlar ve tasarrufları oldukça düşük oranlarda gerçekleşmektedir.

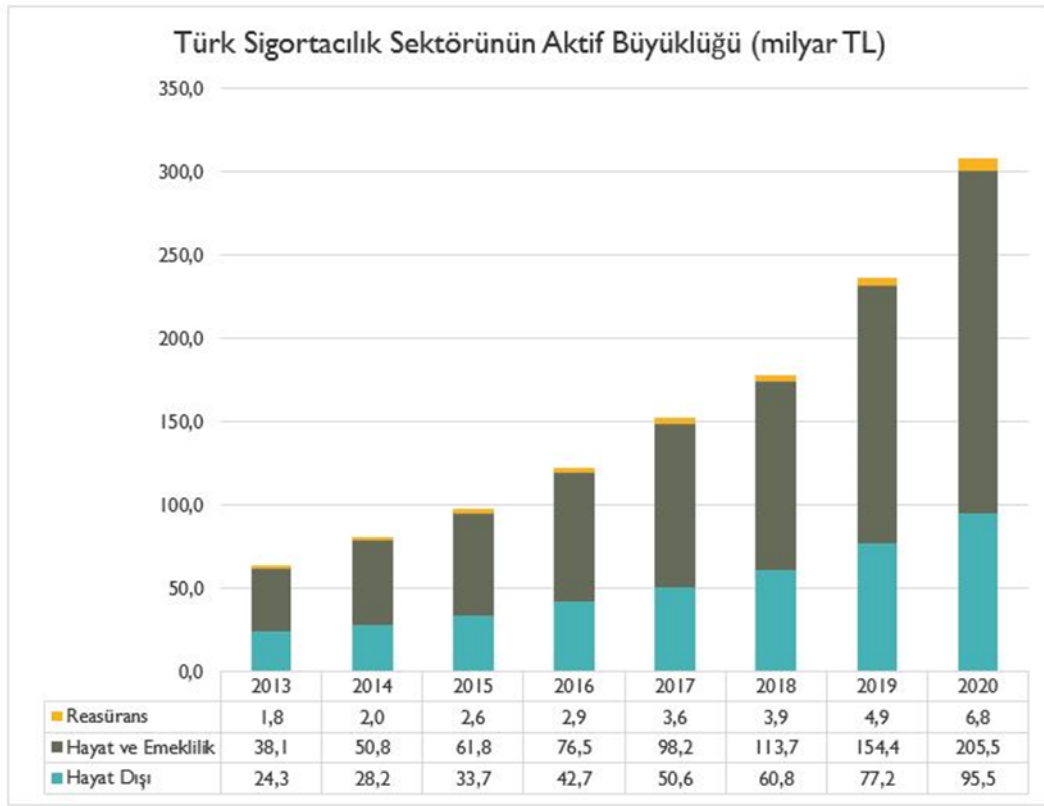
Kısacası sigortacılık sektörüne aktarımı sağlanabilecek bir tasarruf kaynağı yeterli miktarlarda gerçekleşmemekte ve bu durum sigortacılık sektörünün gelişmesini engellemektedir. Özellikle hayat sigortaları prim üretimleri bu tür ülkelerde çok az bir paya sahiptir. Henüz geleneksel reasürans yöntemleri ile risk transferlerinin gerçekleştirilmeye devam ettiği gelişmekte olan ülkelerin, alternatif risk transfer yöntemleri kullanımı konusunda yetersiz kalmakta olduğu görülmektedir. Türkiye de henüz gelişmekte olan bir ülke konumundadır ve sigortacılık sektöründe ART yöntemlerinin geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir (Eygi,2006, s. 91).

Türkiye’de DASK (2000) ve TARSİM (2005) olarak kurulan sigorta havuzları vasıtasıyla katastrofik risklere ilişkin sigortalamalar devlet ayağı ile yapılmaktadır. Ülkemizdeki bu tür sigorta havuzları risk yönetimi için kullanılan başarılı bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye’de faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin kullandığı yatırım ürünleri, genel olarak hazine bonosu, devlet tahvili, hisse senetleri gibi menkul kıymetler olmak üzere, gayrimenkuller, iştirakler ve diğer benzer finansal varlıklardan oluşmaktadır. Diğer yandan Türkiye’de sigorta sektörünün gelişmesi önündeki engeller; sosyo-kültürel anlayış, sigortacılık ürünlerinin yeteri kadar tanıtımı yapılamaması, risk bilincinin yeteri kadar oluşmamış olması, satış kanallarının donanım yetersizlikleri olarak sayılabilmektedir. Sigortacılık sektörünü tehdit eden unsurları ise şirketlerin

karlılık değil üretim odaklı fiyatlandırma yapmaları, jeopolitik bir takım riskler, sektörü oluşturan ana faaliyet kollarında yaşanan talep daralmaları ve beklenen büyük Marmara Depremi olarak sıralamak mümkündür. Türkiye'nin büyüme potansiyeli düşünüldüğünde sigortacılık sektöründe ileriki yıllarda gelişmeler gözleneceği düşünülmektedir. Özellikle 2019 yılında kurulan milli reasürans şirketi Türk Re'nin, ülkemizdeki reasürans kapasitesini arttıracığı ve bu vasıta ile reasürans gelirlerinin yurt içinde tutulması yönünde beklentiler içermektedir (www.kpmg.com.tr).

Grafik 6: 2013-2020 Arası Türk Sigortacılık Sektörünün Aktif Büyüklüğü

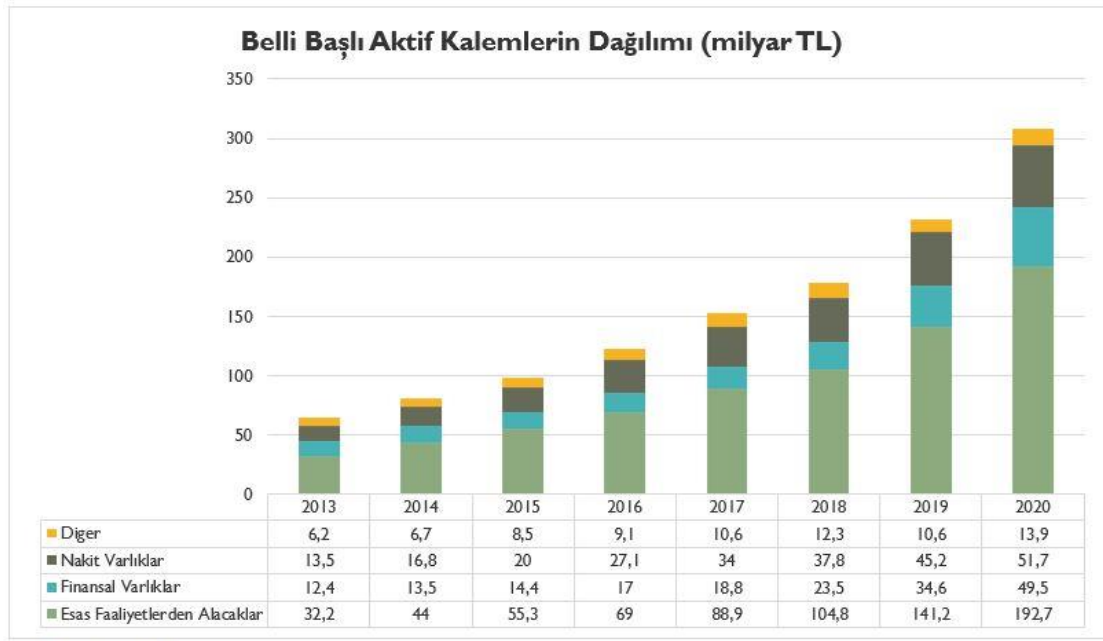

Kaynak: TSB

Grafik 6'da Türkiye'de 2013-2020 yılları arası sigortacılık sektörü aktif büyüklüğü (milyar ₺) verilmiştir. Buna göre bir önceki yıla göre 2020 yılında, en büyük paya sahip olan hayat ve emeklilik şirketlerinde %33 oranında, hayat dışı şirketlerde %24 ve reasürans şirketlerinde ise %39 oranında bir artış görülmektedir. Ayrıca 2020 yılında sigortacılık sektöründe en yüksek pay %67 ile hayat ve emeklilik şirketlerine, %31 hayat dışı şirketler ve %2 reasürans şirketlerinin payı bulunmaktadır. Bununla birlikte genel anlamda sigortacılık sektörünün her geçen yıl büyüme gösterme olduğu

anlaşılmaktadır. Buna bağlı olarak sigortacılık sektöründe hayat ve emeklilik şirketlerinin önemli bir yere sahip olduğu yorumu yapılabilmektedir. Diğer yandan ise reasürans şirketlerinin büyüklüğü son iki yılda büyük bir artış göstermesine rağmen sektör içindeki payı oldukça düşüktür.

Grafik 7: 2013-2020 Arası Türkiye Sigortacılık Sektöründe Belli Başlı Aktif Kalemlerin Dağılımı

Kaynak: TSB

Grafik 7’de 2013-2020 yılları arasındaki dönemde sigortacılık sektörüne ait belli başlı aktif kalemlerinin dağılımları verilmiştir. 2013 yılından 2020’ye kadar geçen zaman diliminde sigorta sektörünün verilen aktif kalemlerinin tümünde artış eğilimi görülmektedir. Bu kalemlerin içinde en büyük pay esas faaliyetlerden alacaklar kalemine aittir. Bu durum da sektör gelirlerinin çoğunluğunun esas faaliyet kazançları ile elde edildiği anlamına gelmektedir. 2019 yılı itibariyle esas faaliyetlerden alacaklar kaleminin aktif payı içerisindeki oranı yaklaşık olarak %61 olmakla beraber, sektörde kullanılan finansal varlıkların yaklaşık oranı %15 olarak gerçekleşmiştir. Bu bağlamda 2019-2020 finansal varlık kaleminin aktifler içindeki payının %43’lük bir artış göstermesine rağmen, oldukça düşük olduğu söylenebilmektedir. Esas faaliyetlerden alacaklar ise %36’lık bir artış göstermiştir (www.kpmg.com.tr).

2020 yılı aktifi içinde söz konusu kalemlerin payları sırasıyla; esas faaliyetlerden alacaklar %63, finansal varlıklar %16, nakit varlıklar %17 olarak gerçekleşmiştir. Görünen o ki, aktif kalemleri içinde esas faaliyetlerden alacakların oranının da giderek artması söz konusu olmaktadır. Diğer yandan Türkiye sigortacılık sektörünün genellikle poliçe üretimi yapma stratejisi üzerinde yoğunlaşması durumu karlılık oranlarının yüksek seviyelerde gerçekleşmesi önünde bir engel konumundadır. Bu olumsuz durum sektörün günden güne büyümesine karşın olumsuz yorumlanabilmekte ve özsermaye girişlerinin zayıflamasına neden olmaktadır. Sigortacılık sektörünün genel pasif yapısı incelendiğinde, esas faaliyetlerden borçların giderek arttığı ve 2018 yılında 98,9 milyar TL olan bu artışın 2019 itibariyle 121,8 milyar TL'ye ulaştığı kaydedilmiştir (www.kpmg.com.tr).

Grafik 8: 2013-2020 Arası Türkiye Sigortacılık Sektörü Teknik Karı

Kaynak: TSB

Grafik 8'de Türkiye'de sigortacılık sektöründe yıllara göre teknik karları verilmiştir. Bu oranlara göre reasürans ve hayat dışı şirketlerinde 2015 yılında açıklanan zarar haricinde sektörde genellikle dalgalı olmakla birlikte bir artış eğilimi gözlemlenmektedir. Genel itibariyle bakıldığında hayat dışı şirketlerin payının daha büyük ve en az payın reasürans şirketlerine ait olduğu anlaşılmaktadır. Bu verilere göre, hayat dışı şirketleri bir önceki yıla göre gerçekleşmiş yaklaşık artışlar sırasıyla şöyledir;

hayat dışı şirketlerinde %60,6, hayat ve emeklilik şirketlerinde % 17,6 ve son olarak reasürans şirketlerinde ise bu artış oranı %97,5 olarak görülmektedir.

Türkiye’de hayat dışı branşında faaliyet gösteren toplam 39 şirket, hayat ve emeklilikte 21 şirket ve reasürans faaliyetleri gösteren 3 şirket bulunmaktadır. Reasürans faaliyetlerinde bulunan bu 3 şirket Milli Reasürans T.A.Ş. hayat ve hayat dışı branşlarında işlem yapmakta olan tek reasürans şirkettir. Bununla birlikte VHV Reasürans A.Ş ve Türk Reasürans (Türk Re) A.Ş sadece hayat dışı branşlarda reasürans işlemleri yürütmektedir. (Türkiye Sigorta Birliği, <https://www.tsb.org.tr/tr/istatistikler> , 2020).

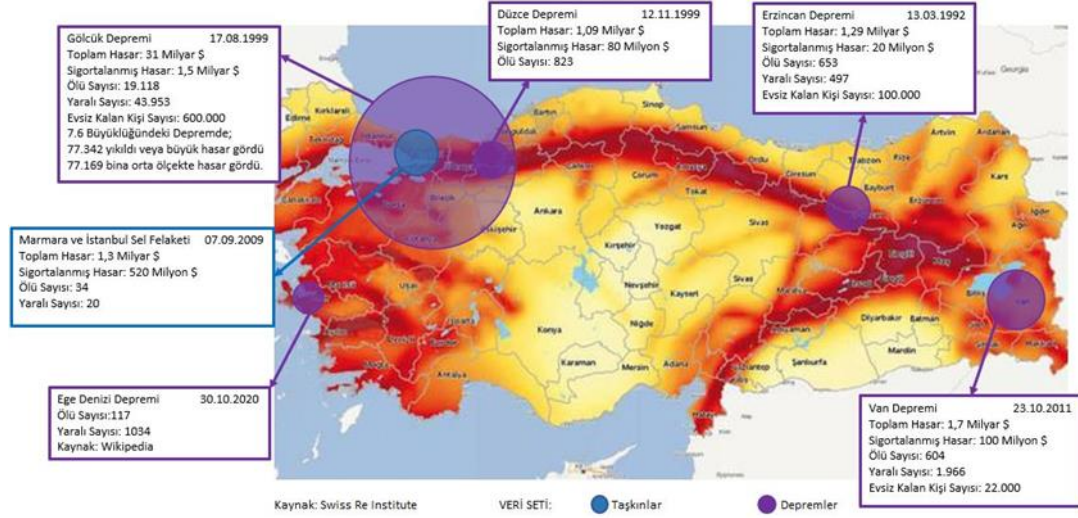
Buradan anlaşılacağı üzere ülkemizde reasürans kapasitesinin oldukça sınırlı olduğu ancak 2020 yılında önceki yıla göre oluşan artış oranı oldukça olumludur. Bunun sebebi 2019 yılında açılan Türk Re’nin reasürans kapasitesinde meydana getirdiği artıştan kaynaklı olabileceği yorumu yapılabilmektedir. Buna rağmen genellikle ülkemizdeki şirketlerin, teknik yapıları ve gelişmiş reasürans tecrübeleri göz önünde bulundurularak, bu tür işlemler için uluslararası reasürans şirketlerinin tercih edildiği bilinen bir gerçektir. Diğer yandan ülkemizdeki mevcut risk türlerinin yönetimi/aktarımı için geleneksel reasürans uygulamaları kullanılmakta olduğu bilinmektedir.

Türkiye’de sigortacılık sektörü, barındırdığı potansiyel açısından gelecekte önemli bir yer edineceği öngörülmektedir. Ancak günümüzde şirketlerin aktif büyüklükleri giderek artmasına karşın, yeterli bir karlılık oranı gözlemlenmemekte ve şirketlerin muhasebe yapılarında yeniliklere ihtiyaç duyulduğu söylenebilmektedir. Bunun için sigorta şirketlerinin poliçe üretimi odaklı yaklaşımlarının yerine, kar odaklı stratejilere yönelmeleri daha büyük oranlarda karlılık sağlayacağı düşünülmektedir.

2020 yılında yaşanan Covid-19 virüsü pandemisinin gerektirdiği üzere, diğer ülkelerde de olduğu gibi ülkemizde bir takım kısıtlama ve karantina uygulamaları yapılmıştır. Bu bağlamda, uzaktan çalışma imkanları gibi pek çok uygulama ile bireylerin daha çok evde vakit geçirmeleri sağlanmıştır. Bununla birlikte, kişiler araçları

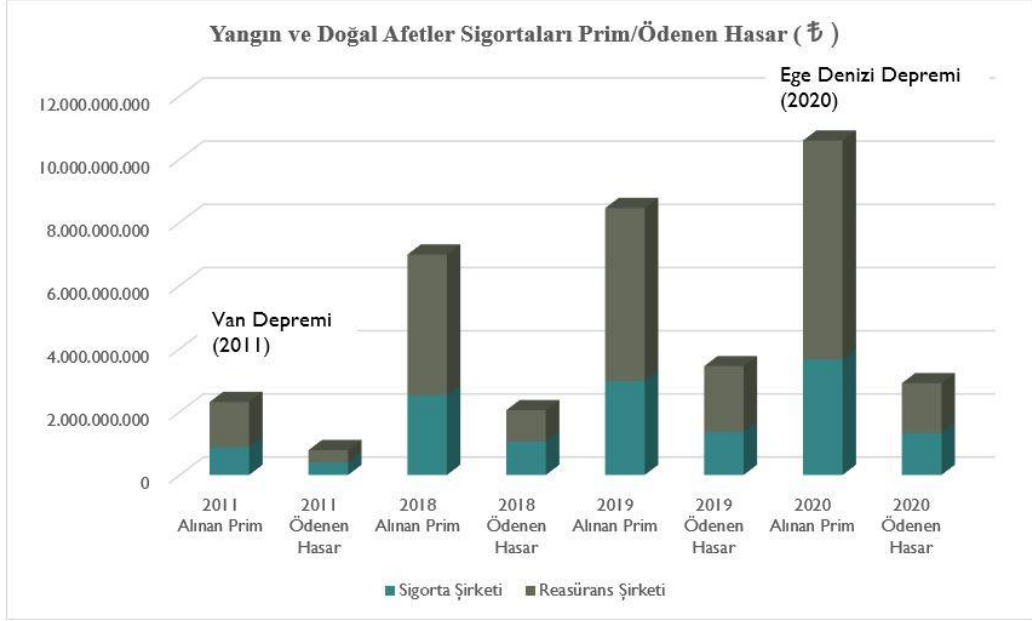
kullanmadıkları için kaza oranları düşmüş, böylece sigorta şirketleri daha az hasar ödemesi yapmıştır. Dolayısıyla bu ve bu gibi sebeplerden ötürü sigortalanan risklerin meydana gelme oranları azalmış, bu durum şirketlerin kar oranlarına yansımıştır yorumu yapmak yanlış olmayacaktır.

Grafik 9:1999-2020 Arası Türkiye'de Gerçekleşen Afetler ve Kayıplar

Grafik 9’da ülkemizde 1999-2020 yılları arasında meydana gelmiş büyük hasarlı afetler verilmiştir. Buna göre, en çok hasar depremler ve ardından taşkınlar vasıtasıyla gerçekleşmiştir. Bahsedilen tarih aralığında en yüksek hasar tutarı 31 milyar \$ ile 1999 yılında yaşanan Gölçük depreminde gerçekleşmiştir. Sigortalanmış hasar 1,5 milyar \$ olmakla birlikte, 19.118 ölü sayısı ile en yüksek kayıpların bu afet ile gerçekleştiği bilinmektedir. Diğer yandan 2020 yılında İzmir’de meydana gelen deprem sonrası kayıplar için hasar tutarına ilişkin yeterli veri henüz elde edilememesine rağmen depremin büyüklüğü ve bıraktığı yıkım açısından, büyük hasarlı afetler arasında yer aldığı söylenebilmektedir.

Grafik 10:2011-2020 Yılları Arası Yangın ve Doğal Afetler Sigortaları Prim/Ödenen Hasar Karşılaştırması

Kaynak: TSB

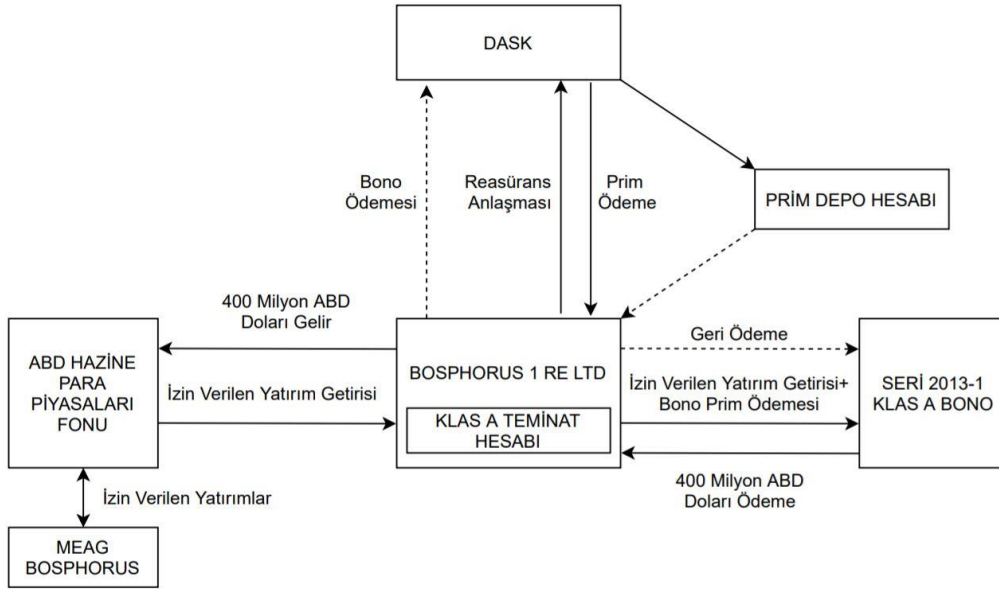
Şekil 'de 2011-2020 yılları arası gerçekleşmiş afetler ve bu afetlere ilişkin yapılan hasar ödemeleri görülmektedir. Buna göre sigorta şirketleri, aldıkları primler ile ödenmesi gereken hasarları mevcut durumlarında karşılayabilecek konumdadır. Grafik 9'da görüleceği üzere, toplam hasarın sigortalanan hasardan çok daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

4.3. TÜRKİYE'DE BEKLENEN MARMARA /İSTANBUL DEPREMİ İÇİN BİR DEĞERLENDİRME

Ülkemiz aktif fay hatları üzerinde bulunan bir yapıya sahip olması sebebiyle, oldukça sık deprem afetinin gerçekleştiğini söylemek mümkündür. Gerçekleşen depremlerin çoğu Mw:5 büyüklüğünün altında gerçekleşmekte ve yıkıcılığı az olmaktadır. Ancak deprem kaynaklı hasarlara ilişkin olarak oluşacak maliyetler gereği Türkiye'de deprem sigortası DASK kapsamında zorunlu tutulmaktadır. DASK, ülkemizde 2013 yılında ilk Afet Tahvili (CatBonds) çıkaran kurumdur. Bu gelişmenin, ART ürünlerinin kullanımına yönelik atılmış en büyük adımlardan biri olduğu bilinmektedir. Afet tahvilinin çıkarılmasındaki amaçlar, öncelikle kurumun teminat

çeşitliliğini ve reasürans kapasitesini arttırmak olarak söylenebilmektedir. Bu bağlamda DASK, 2013 yılında Bosphorus 1 adı altında ilk Türk deprem riskine karşı, 3 yıllık vadeyle 400 milyon \$'lık ek bir kapasite sağlamak üzere bir Afet bonusu ihraç etmiştir. Bu tahvil, Türk sigorta sektörüne yönelik olarak bir yenilik ve ART yöntemlerinin kullanıma kazandırılması açısından önemli bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye tarafından ihraç edilen bu afet tahviline yönelik yabancı yatırımcıların, oldukça büyük bir ilgi gösterdiği söylenebilmektedir. Bununla birlikte Bosphorus 1 afet tahvili yatırımcılarına, İstanbul deprem riskinin anlık takip edebilmeleri için Kandilli Rasathanesi ile doğrudan oluşturulan altyapı hizmetine ulaşım imkanı sunulmuştur. Diğer yandan, bu tahvile yönelik meydana gelen talep ve tahvilin tarihi bir düşük maliyet oranı ile ihraç edilmesi olumlu yorumlanabilmekte ve kurumun finansman imkanlarını güçlendirdiği bilinmektedir. Aşağıda Bosphorus 1 Afet Tahvili'nin şeması verilmektedir (DASK Faaliyet Raporları, <https://www.dask.gov.tr/>, 2013):

Aşağıda şekil 7 ile Bosphorus 1 Afet Tahvili'nin şeması verilmektedir (DASK, 2013 Faaliyet Raporu, s.24):

Şekil 7: Bosphorus 1 Afet Tahvili Şeması

Söz konusu, 400 milyon \$'lık tahvil tutarı bağımsız bir banka hesabında tutularak, kısa vadeli Amerikan Hazine Kâğıtları'na yatırım yapılmıştır. Bu kağıtların getirileri ve DASK tarafından vade boyunca ödenecek sigorta primi yatırımcılara gelir olarak verilmiştir. Anlaşma gereği, vade süresi içinde söz konusu tetikleyicinin yani deprem riskinin gerçekleşmesi halinde 400 milyon \$'lık bu meblağ, DASK tarafından geri ödemeksizin oluşan hasar ödemelerinde kullanılmak ve deprem olmaması durumunda ise yatırımcılara fonlarının iade edilmesi üzerine kurulmuştur. Bosphorus 1 Afet Tahvili'nin özellikleri aşağıdaki tabloda verilmiştir (DASK Faaliyet Raporları, <https://www.dask.gov.tr/>, 2013):

Tablo 2: Bosphorus 1 Afet Tahvili Özellikleri

İhraççı kuruluş	Bosphorus 1 Re Ltd.
Sedan/ sponsor	Doğal Afet Sigortaları Kurumu
Yerleştirme / yapılanma aracılığı	Munich Re lider ve GC Securities ortak yapılandırıcı ve ihraçtan birinci dereceden sorumlu kurumdur.
Risk modelleme / hesaplaması	RMS
Raporlama:	Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi
Boyutu	400 Milyon \$
Süresi	3 yıl
Tetikleyici türü	Parametrik
Derecelendirme	S&P : 'BB+sf
Kupon ödeme spread Class A	%2.50
Beklenen Hasar	%1.01

Kaynak: DASK, 2013 Faaliyet Raporu, s.23

DASK tarafından çıkarılan bu afet tahvili, Türk risklerinin uluslararası piyasalardaki yatırımcılarla buluşmasına imkân sağlayarak Türkiye'deki ART sisteminin gelişmesi yönünde öncülük ederek, Türk sigorta sisteminde alternatif piyasa ürünlerinin kullanılmasına adeta bir örnek teşkil etmektedir.

DASK, geleneksel reasürans piyasalarına olan bağımlılığı azaltmak amacıyla yöneldiği ART piyasaları sayesinde, çeşitlenen risk portföyüne ilişkin hasar ödeme

kapasitesi, kur, piyasa, ürün ve bölgesel olarak koruma gereksinimini ART piyasaları ile gerçekleştirme imkânı bulmuştur. Bunun üzerine 2015 yılında DASK, Türk deprem riski için yine 3 yıl vadeli 100 milyon \$'lık ikinci ek bir afet tahvili çıkartmıştır. Bermuda'da Bosphorus Ltd. adında tescil ettirilen yeni reasürans aracı ile 2016 yılında vadesi dolacak afet tahviline ek afet tahvili olarak ihraç edilmiştir (Bosphorus Ltd. (Seri 2015-1), <https://www.artemis.bm/>, 2021).

Bu ek tahville reasürans piyasalarına olan bağımlılığı azaltmakla beraber ek bir kapasite imkânı sunmuştur. Sigorta sektörüne adeta bir destek sağlayan ART yöntemlerinin tercih edilmesinin, sigortacılık sektörüne ışık tuttuğu söylenebilmektedir. Takip eden yıllarda ise ART piyasalarında, Türk risklerine uyumlu finansal ürünlerin takibi yapılmakla birlikte uygun bir ürün üzerinde çalışmalar sürdürüldüğü bilinmektedir (DASK, Faaliyet Raporları 2015, <https://www.dask.gov.tr/>).

2015 yılında çıkarılan Bosphorus Ltd. (Seri 2015-1) özellikleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 3: Bosphorus Ltd. (Seri 2015-1) Afet Tahvili Özellikleri

İhraççı kuruluş	Bosphorus Ltd. (Seri 2015-1)
Sedan/ sponsor	Türk Felaket Sigortası Havuzu
Yerleştirme / yapılanma araçları	Munich Re, liderdir. Swiss Re Capital Markets, brokerdir ve GC Securities, ihraçtan birinci dereceden sorumlu kurumdur.
Risk modelleme / hesaplaması	RMS
Riskler / tehlikeler kapsamı	Türkiye depremi
Boyutu	100 Milyon \$
Tetikleyici türü	Parametrik
Derecelendirme	Derecelendirme Yok
Çıkış tarihi	Ağustos 2015
Süresi	3 Yıl
Kupon ödeme spread Class A	%3.25
Beklenen Hasar	%1.5

Kaynak: Bosphorus Ltd. (Seri 2015-1), <https://www.artemis.bm/>, 2021

Bilinen o ki, bir süredir yakın bir tarih için Marmara bölgesinde yaklaşık Mw:7 büyüklüğünde bir deprem gerçekleşmesi beklenmektedir. Buna göre devlet, çeşitli afet senaryoları üzerinden bir takım tahminlerde bulunmakta ve bunlara yönelik olarak sığınak gibi afet anı ve sonrası ihtiyaçlarını hesaplamaktadır.

Depremın büyüklüğünün Mw:7,5 olması gibi bir senaryo dahilinde İstanbul'da, ortalama olarak 120 milyar TL'lik bir hasar tutarı ve ortalama 14.150 can kaybı, deprem sonrası 640.000 hanelik acil barınma alanı ve bu hanelerde 3'er kişi kabullü olmak üzere yaklaşık 2.000.000 kişinin acil barınma gereksinimi olması tahmin edilmektedir. Bu depremlerin gece ve gündüz vakitlerinde yaşanması halinde oluşacak can kayıpları ve yaralanma sayıları değişiklik arz etmektedir. Buna göre gece yaşanması halinde daha çok can kaybı yaşanması tahmin edilmektedir (İBB, Deprem ve Zemin İnceleme Müdürlüğü,2021).

Görüldüğü üzere sigorta şirketlerinin karlılığı ve sigorta sektörünün aktif ve pasif varlıkları göz önünde bulundurulduğunda, beklenen Marmara/ İstanbul depremi gibi katastrofik bir felaket gerçekleştiğinde sigorta sisteminin finansal olarak ağır bir darbe alacağı öngörülmektedir. Bu konuda 2013 ve 2015 yıllarında DASK tarafından Türk deprem riski için çıkarılan afet tahvillerinin benzerleri ihraç edilmek suretiyle böylesine büyük hasarlı bir deprem riskinin kontrol edilmesi sağlanabileceği yorumu yapılabilmektedir. Böylece sigorta şirketleri ve devletin yükleneceği finansman riski ART piyasalarına aktarılma imkânı bulabilmektedir.

SONUÇ

Her geçen gün gelişen ve teknoloji, iklim değişikliği, politik dalgalanmalar ve benzeri değişimlerden dolayı, bir bakıma kabuğunu yenileyen dünyada risk algısı ve çeşitliliği giderek farklılaşmaktadır. Bu farklılık, yeni risklere karşı şirketler için koruma ihtiyaçları doğmasına zemin hazırlamıştır. Sigortacılık sektörünün yapısı gereği, risklerin sigortalanabilirlikleri değişkenlik göstermekte ve riskin hasar oranları arttıkça teminat verilmesi de aynı oranla kapasite sorunları olarak sorun haline geldiği görülmektedir. Bu noktada, risk yönetiminde kullanılan geleneksel reasürans anlaşmaları, sektörde büyük oranda kapasite imkânı ve risklerin meydana getireceği hasarlara ilişkin olarak oldukça işlevsel ve gerekli olarak görülmektedir.

Geçmişten günümüze kadar geçen sürede, risklerin daha iyi yönetilerek maliyetler ve kayıpların minimize edilmesi, diğer yandan kar elde etme amacıyla şirketlerin çeşitli yöntemlere başvurduğu açıkça görülmektedir. ART yöntemleri şirketlerin sermaye menkulleştirme yöntemi ile finansal piyasalara açılabilmesi, risk finansmanını yönetebilecek finansal ürünlere ulaşmayı ve nakit akışlarının bu piyasalarla buluşması, risk yönetimi anlayışında yeni bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Esasen 1950’li yıllarda captive sigorta şirketlerin kurulmasıyla birlikte ABD’de ortaya çıktığı düşünülmese de, sigorta ve reasürans açısından bilgi, veri ve uygulama deneyimi gerektiren bir yapıda olması ve ülkelerin gelişmişlik düzeyleriyle doğrudan bağlantılı olması sebebiyle dünyanın geneli için hala önemi anlaşılabilir ya da gerekli donanım açısından eksik bir yöntem olduğunu söylemek mümkündür.

ABD ve Asya kıtalarında meydana gelen özellikle hava bağlantılı riskler ve depremler, en sık gerçekleşen riskler olmakla birlikte, hasar kayıpları oldukça yüksek gerçekleşen afetler olarak tarihteki yerini almaktadır. Uluslararası piyasalarda faaliyet gösteren büyük ölçekli sigorta/reasürans şirketleri ART ürünlerinin ihraç edilmesi, ihraç edilen ürünlerin yönetiminde liderlik yapmaları gibi uzmanlık ve güvenilirlik gerektiren işlerde öncülük etmektedirler. İhraç edilen ürünün, içeriğindeki tetikleyici unsur gibi diğer özelliklerine göre yine uluslararası yatırımcılar, bu ürünlere talep oluşturmaktadır.

Yine bu ART ürününe ilişkin olarak ülkeler bu tür piyasalarda kendilerine bir yer edinme gereksinimi içerisinde.

Anlaşıldığı üzere sigorta sektörü, bir ülkenin gelişmişlik seviyesi hakkında bilgi veren en önemli göstergelerden biri olarak görülmektedir. Gelişmekte olan bir ülke olmamız sebebiyle ülkemizde sigortacılık sektörünün aktif büyüklüğü, şirketlerin finansal yapıları ve karlılık oranları henüz istenilen seviyelere ulaşmadığı anlaşılmaktadır. Ancak bunun yanı sıra, yıllar içerisinde bu oranların dalgalı bir seyir izlemesine rağmen genel itibari ile sektörün ilgili verileri artış eğilimi göstermektedir. Grafik 10'a bakıldığında sigorta şirketlerinin aldıkları primler hasarları fazlasıyla karşılamakta olup hasar aktarımında reasürans şirketlerinden destek almaktadırlar. Ayrıca 2011 ve 2020 olayları da örnek verilmiştir. Fakat grafik 9'a baktığımızda o yılların sigortalanan hasarının toplam hasar yanında az bir miktar olarak kaldığı görülmektedir.

Sigorta şirketlerinin katastrofik olaylara rağmen kar elde etmeleri onları ekstra bir transfer aracı arayışına itmeye itmemektedir. Bunu çalışmanın 84. sayfasındaki yatırım yaptıkları araçlar bilgisine baktığımızda da ART ürünlerinin olmamasından görebilmekteyiz. Sigorta sektörü 2019 yılı faaliyet raporlarından alınarak, çalışmanın ilgili bölümlerinde bahsedilen bilgiler ışığında, ülkemizde faaliyet gösteren şirketlerin ART yöntemleri için mali yapıları ve işletme stratejilerinde yenilenmelere ihtiyaç olduğu ve sigortacılık sektörüne gerekli ilginin olmaması, sektörün yeteri kadar tanıtılmaması gibi sorunlar saptanmaktadır. Bu sebeplerle ART kullanımına ilişkin yeniliklere yönelik öncelikle bir altyapı geliştirilmesi gerektiği göz önüne bulundurularak şirketlerin henüz hazır olmadığı sonucuna varılabilmektedir.

Diğer yandan Türkiye'nin ART ürünlerinin kullanılmasına yönelik olarak ilgili ve bu sektörde yer almaya hevesli bir anlayışı olduğu görülmektedir. Devlet destekli olarak gerçekleştirilen ve deprem riski sigortalılık oranlarını arttırmaya yönelik olarak başarılı bir adım olan DASK, Türkiye'de ART ürünlerinin kullanılmasında öncülük eden ilk kuruluş olarak bilinmektedir. Özellikle İstanbul çevresi üzerinde odaklanan, ilk Türk deprem riskine karşı koruma sağlayan 2013 yılında Bosphorus 1 ve 2015 yılında ek olarak Bosphorus Ltd. (Seri 2015-1) isimlerinde ihraç edilmiş iki afet bonusu ile

uluslararası piyasalardaki yerini aldığı bilinmektedir. Ülkemizde mevcut reasürans şirketlerinin sayısı ve bu sayıya bağlı olarak yetersiz olan kapasitelerine, bu tahviller sayesinde ek bir limit oluşturulduğu görülmektedir. Bununla birlikte beklenen ve tahmini hasarı yaklaşık 120 milyar TL olarak gerçekleşmesi beklenen büyük Marmara/İstanbul depremine yönelik olarak yeni bir afet tahvili çıkarılması, daha önceki tecrübeler ışığında mümkün görünmektedir.

KAYNAKÇA

- AKPINAR, Ö., KULİL, O. , (2015), “Mühendislik Sigortaları”, Risk Yönetimi ve Sigortacılık, Derleyen: Erdem Kırkbeşoğlu, Gazi Kitapevi, 2015, Genişletilmiş 2. Baskı
- ATABAŞ, G., (2015), “Nakliyat Sigortaları”, Risk Yönetimi ve Sigortacılık, Derleyen: Erdem Kırkbeşoğlu, Gazi Kitapevi, 2015, Genişletilmiş 2. Baskı
- BOUIAUX, S. , MACMİNN, R., (2007), “Managing Catastrophic Risk: Developments in Capital Market Alternatives to Reinsurance.”, College of Business Illinois State University Presentation for the Third Annual Illinois State University Actuarial Research Event April 19 th , 2007.
- ÇANKAYA, Y. , (2008), “Hayat Sigortası Şirketlerinde Fon Yönetimi, Yatırım Araçları ve Ekonomiye Etkileri ” Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2008
- ÇEKİCİ, E., “Doğal Afetler ve Türk Sigorta Sektöründe Risk Transferi”, Öneri.C.9.S.36. Temmuz 2011.53-62
- ÇİLESİZ, U. Y., (2010), “1990-2008 Yılları Arasında Kasko Hasar Ödemelerinin Türk Ekonomisindeki Yeri”, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul:2010
- ECEVİT, C., (2008), “Küreselleşen Dünyada Çok Uluslu Şirketler ve Politik Risk”, Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008
- EMHAN, A., “Risk Yönetim Süreci ve Risk Yönetmekte Kullanılan Teknikler” , Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 23, Sayı: 3, (2009).
- ENDEROĞLU, Y. T. , (2006) , “Sorumluluk Sigortalarında Ana Strateji Ne Olmalıdır?” , İktisadi Araştırmalar Vakfı, Seminer, Sorumluluk Sigortaları, İstanbul, 7 Nisan 2006, s.15
- ENGÜRÜLÜ, B., YAŞAR, A., (2015).“Tarım Sigortaları”, Risk Yönetimi ve Sigortacılık, Derleyen: Erdem Kırkbeşoğlu, Gazi Kitapevi, 2015, Genişletilmiş 2.
- ERDOĞAN, E. , (2013), “Dünyada ve Türkiye’de Ekonomik Büyümenin Sigortacılık Sektörüne Etkisi”, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013

ERERDİ, C.,(2015), “Yangın Sigortaları”, Risk Yönetimi ve Sigortacılık, Derleyen: Erdem Kırkbeşoğlu, Gazi Kitapevi, 2015, Genişletilmiş 2. Baskı

ERŞEN, İ. (1992), “Sigortacılıkta Risk Yönetimi” , İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul:1992

EYGİ, S. , (2006), “Türk ve Alman Sigorta Sektörlerinin Alternatif Risk Transfer Yöntemlerinin Uygulanabilirliği Açısından Karşılaştırılması” , Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Sigortacılık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006

GÜNEŞ, Ş., (2009), “Kurumsal Risk Yönetimi ve Türkiye Farkındalığına İlişkin Bir Uygulama”, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,2009

HEIMER, C. A. , (1985), “Reactive Risk And Rational Action, Managing Moral Hazard in Insurance Contracts”, University of California Press, Berkeley, Los Angeles and London, Erişim Tarihi: 26.01.2020, <https://books.google.com.tr/>

ISİYEL, M. , (2019), “Sigortacılıkta Sermaye Yeterlilik ve Likidite Risklerinin Yönetimine İlişkin Yeni Yaklaşımlar ve Alternatif Risk Transfer Yöntemleri” Marmara üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sigortacılık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019

KAMİLÇELEBİ, H. , (2012), “Türkiye’de Sigorta Sektörünün SWOT Analizi ve Bir Araştırma”, Kırıkkaleli Üniversitesi, Ekonomi Bilimleri Dergisi, Cilt:4 , Sayı:1, 2012

KIRKBEŞOĞLU, E., “ Risk Yönetimi ve Sigortacılık. ”, 2. Baskı, Gazi Kitapevi, Ankara, (2015).

KUŞÇU, S. , REVANOĞLU, G. A. , (2011), “Türkiye Sigorta Sektörü ve Analizi” , International Conference On Eurasian Economies 2011

MERMER, A. ,(2010) Erişim Tarihi:19 Aralık 2020 , “Sigortacılığa Giriş.” , İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, Bankacılık ve Sigortacılık Önlisans Bölümü, Ders notu

MUSLU, D. , (2009), “Sigortacılık Sektöründe Risk Analizi: Veri Madenciliği Uygulaması” , İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul:2009

NOMER, C. (2006), Reasürans, Milli Reasürans T.A.Ş., Sayı:59,s.1-27

ÖMRÜUZAK, F. , (2010), Erişim Tarihi: 20 Aralık 2020 , “Mal Sigortaları(Yangın, Mühendislik, Kaza,Sorumluluk, Nakliyat)” , İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, Bankacılık ve Sigortacılık Önlisans Bölümü, Ders notu

ÖNDER, İ. , (2001), “Risk Yönetiminde Captive Sigorta Uygulaması ve Türk Sigorta Sektörüne Etkileri”, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Sigortacılık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul:2001

ÖZER, U. , (2015), “Reasürans”, Risk Yönetimi ve Sigortacılık, Derleyen: Erdem Kırkbeşoğlu, Gazi Kitapevi, 2015, Genişletilmiş 2. Baskı

PAÇACI, İ. , (2017), “Hayat Sigortaları ve Bireysel Emeklilik Sistemi.”, Aksaray Üniversitesi, İslami Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:4, Sayı:8, 2017: s. 313-338

SARAÇ, M. , (2015), “Finansal Yönetim” , İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Erişim Tarihi:20 Ocak 2021

SARIOĞUZ, S., (2007), “Sigorta Sektöründe Risk Yönetimi, Alternatif Risk Transfer Yöntemleri, Şirketler İçin Bir Öneri: Hava Durumu Opsiyonları, ”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ,İstanbul, 2007.

SEZGİN ALP, Ö., AÇIKALIN, S., (2015) “Alternatif Risk Transfer Sistemleri”, Risk Yönetimi ve Sigortacılık, Derleyen: Erdem Kırkbeşoğlu, Gazi Kitapevi, 2015, Genişletilmiş 2. Baskı

SÜSLÜOĞLU, Ç., (2005), “Sigorta sektöründe alternatif risk transfer piyasaları, yöntemleri ve şirketler için bir öneri : entegre risk yönetimi. ”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, 2005

ŞENER, O., AKIN, F., (2010), “Özel Emeklilik Fonları ve Türkiye’de Bireylerin Bireysel Emeklilik Sistemine Giriş Kararlarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma”, Marmara Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt:28, Sayı:1, Sayfa:291-312, 2010

TURGUT, H., (2009), “Türk Sigorta Sektöründe Kişisel Risk Yönetimi”, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009

TÜFEKÇİ, A. , (2006), “Sigorta Brokerliği Firmalarının İnşaat Sigortaları Uygulamalarındaki İşlevi”, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksel Lisans Tezi, Şubat 2006

Türkiye Sigorta Birliği, Erişim Tarihi: 19.01.2021, “Türkiye’de Sigortacılık”, www.tsb.org.tr

Türkiye Sigorta Birliği, Erişim Tarihi: 19.01.2021, “Sigorta Tanımları” , www.tsb.org.tr

ULUSOY, E., (2015), “Sorumluluk Sigortaları”, Risk Yönetimi ve Sigortacılık, Derleyen: Erdem Kırkbeşoğlu, Gazi Kitapevi, 2015, Genişletilmiş 2. Baskı

URALCAN, G. Ş., (2012), “Sigorta Faaliyetlerinin İşlevsel Açıdan Değerlendirilmesi ve Türk Sigorta Sektörünün Bu Bağlamda Dünya Sigorta Şirketleriyle Karşılaştırılması.” , Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt:4, Sayı:1

URALCAN, G. Ş. , (2011), “Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi”, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, İstanbul, Hiperlink Yayınları: 2011

ÜNLENEN, F. B. , (2018), “Ankara İlinde Konut Poliçesi Hasarı Oluşan Sigortalıların Sigorta Farkındalığı” Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sigortacılık ve Risk Yönetimi anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2018

YAYLA, Ş. O. , (2019), “Sigortacılık ve Türkiye’de Sigorta Sektörünün Durumu”, Liberal Düşünce Dergisi, Yıl: 24, Sayı: 94, Bahar 2019, s. 107-125.

YAMAN, Y. S., (2001), “Türk Sigorta Sektörünün Sorunları ve Eğitimin Önemi”, Marmara Üniversitesi, Sigortacılık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul:2001

YEGİN, I. , (2013) , “Sigortacılıkta Risk Yönetimi” , Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul,2013

YOLCU, H., (1999), “Hayat Sigortaları ve Risk Yönetimi” Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1999

ZENGİN, B. , (2015).“Motorlu Taşıtların Sigortaları”, Risk Yönetimi ve Sigortacılık, Derleyen: Erdem Kırkbeşoğlu, Gazi Kitapevi, 2015, Genişletilmiş 2. Baskı

WAGNER, F., (1998), “Risk Securitization An Alternative of Risk Transfer of Insurance Companies”, The Geneva Papers on Risk and Insurance, 23 (No. 89, October 1998), 540-607

İNTERNET KAYNAKLARI

Air- A Verisk Business, Modeling Fundamentals: So You Want to Issue a Cat Bond, Modeling Fundamentals: So You Want to Issue a Cat Bond | AIR Worldwide (air-worldwide.com) , Erişim Tarihi: 20.05.2021

Artemis, Catastrophe bonds, insurance linked securities, reinsurance capital & investment, risk transfer intelligence. <https://www.artemis.bm/deal-directory/bosphorus-ltd-series-2015-1/> , Erişim Tarihi: 20.05.2021

Ankara Üniversitesi, (2012), “2012 Sigorta Sektöründe Sermaye Yeterliliği”, https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/102168/mod_resource/content/0/Ders%20Notu%2012.pdf . Erişim Tarihi: 10.02.2021.

Haber Yazısı, “Harvey Kasırgası’nın Ardından” , 02 Eylül 2017, <https://www.dw.com/tr/harvey-kas%C4%B1rgas%C4%B1n%C4%B1nard%C4%B1ndan/a-40337702> , Erişim Tarihi:24.01.2021.

ULAŞTIRMA HİZMETLERİ, Sigorta Çeşitleri, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, 2011, <https://lojistik.igdir.edu.tr/Documents/Transportation/S%C4%B0GORTA/Sigorta%20%C3%87e%C5%9Fitleri.pdf> , Erişim Tarihi: 24.01.2021.

Generali Sigorta, Deprem Sigortaları, <https://www.generali.com.tr/sigorta-rehberi/zorunlu-deprem-sigortasi/dask-hakkinda-her-sey/> , Erişim Tarihi: 11.02.2021.

Sigorta Terimleri Sözlüğü, Erişim Tarihi:10.02.2021, Bağlantı Adresi: <http://www.trete.com.tr/sozluk.html>

Swiss Re Institu, Natural catastrophes in times of economic accumulation and climate change, Sigma, 2/2020, <https://www.swissre.com/institute/research/sigma-research/sigma-2020-02.html> , Erişim Tarihi: 10.05.2021.

Swiss Re Institu, Natural catastrophes in 2020: secondary perils in the spotlight, but don't forget primary-peril risks , Sigma, 1/2021, <https://www.swissre.com/dam/jcr:16271084-77b5478fb6ce8948f94cba4e/sigma-1-2021-secondary-perils-en.pdf> , Erişim Tarihi: 10.05.2021.

Generali Sigorta, Ürün Sorumluluk Sigortası, Bağlantı:

<https://www.general.com.tr/kurumsal/urun-sorumluluk-sigortasi> , Erişim Tarihi: 15.05.2021.

İşveren Sorumluluk Sigortası Genel Şartları,

https://tsb.org.tr/media/attachments/Isveren_Sorumluluk_Sigortas%C4%B1_Genel_Sartlar%C4%B1.pdf , Erişim Tarihi:15.05.2021.

Sigortacılık Genel Bakış,2020, www.kpmg.com.tr, Çevre Sorumluluk Sigortası, <https://sigortateklif.net/cevre-kirliligi-sigortasi.php> , Erişim Tarihi:15.05.2021.

Sigortanın Temel Prensipleri, Ders İçeriği, <https://www.cag.edu.tr/d/1/a9ea6205-99d1-4305-aaad-fe4740495e98> , Erişim Tarihi:17.06.2021

Türk Dil Kurumu, (2021), <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim Tarihi:20.01.2021

Türkiye Sigorta Birliği, (2020), Türkiye’de Sigorta Sektörü Genel İstatistikleri, <https://www.tsb.org.tr/tr/istatistikler> , Erişim Tarihi:20.05.2021.

Türkiye Sigorta Birliği, “Türkiye’de Sigortacılık”, www.tsb.org.tr , Erişim Tarihi: 19.01.2021.

Türkiye Sigorta Birliği, “Sigorta Tanımları” , www.tsb.org.tr , Erişim Tarihi: 19.01.2021.

Türkiye Sigorta Birliği , İstatistikler, <https://www.tsb.org.tr/tr/istatistikler> , Erişim Tarihi: 22.05.2021.

İBB, Deprem ve Zemin Hazırlama Müdürlüğü, (2021), İstanbul İli Olası Deprem Kayıp Tahminlerinin Güncellenmesi Projesi, <https://depremezmin.ibb.istanbul/> , Erişim Tarihi: 20.05.2021.

Doğal Afet Sigortaları Kurumu, 2013-2019 Yılları Arası Faaliyet Raporları, <https://www.dask.gov.tr/faaliyet-raporlari.html> , Erişim Tarihi:22.05.2021.

ÖZGEÇMİŞ

Hasan Can KAYA, Zeki Özdemir Anadolu Lisesi'ni bitirdikten sonra Karabük Üniversitesi İşletme Fakültesi Aktüerya ve Risk Yönetimi Bölümü'nden 2020 yılında onur öğrencisi olarak mezun oldu. Tübitak'ta Uzman Yardımcısı olarak çalışmaktadır.